

วารสารวณิ VACANA

Journal of Language and Linguistics

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2557)
Volume 2 Number 1 (January – June 2014)

ISSN: 2287-0903

การสลับภาษาของชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในตำบลสระพัฒนา อำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

Code switching in Tai Dam Communities at Sapattana Subdistrict,
Kamphaeng Saen, Nakhon Pathom

ยุพิน ทองเชื้อ¹ และชไมภักดิ์ เตชัสอนันต์²

Yoopin Tongchue¹ and Chamaipak Tayjasanant²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสลับภาษาของชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมตามปัจจัยด้านอายุและวัจนลีลา และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อที่มีต่อการสลับภาษาและการสลับภาษาในชีวิตประจำวัน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสังเกตการณ์พร้อมทั้งบันทึกเสียง และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าการสลับภาษา 4 ประเภทคือ การสลับภาษาในระดับคำหรือวลี การสลับภาษาภายในประโยค การสลับภาษาระหว่างประโยค และการสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค โดยการสลับภาษามีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ เพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน แสดงความเป็นพวกพ้องทางสังคม และแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ สำหรับปัจจัยด้านอายุและวัจนลีลาพบว่าต่างก็มีผลต่อความถี่ของการสลับภาษาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อและการสลับภาษาในชีวิตประจำวันไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกันเสมอไป งานวิจัยชิ้นนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการสลับภาษาในภาษาอื่นๆตามแนวภาษาศาสตร์เชิงสังคม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The purposes of this study are 1) to study code-switching between Tai Dam and Central Thai of Tai Dam residents in Sapattana Subdistrict, Kamphaeng Saen, Nakhon Pathom with regards to age and style; and 2) to study the relationships between beliefs towards code-switching and the behaviors of code-switching in their daily lives. The sample consisted of nine people from the target area. The research instruments used were audio- recorded observations and interviews. The gathered data were analyzed by using the analytical description method. The findings reviewed four types of code-switching: tag-switching, intra-sentential switching, inter-sentential switching and long turns. The purposes of the code-switching were to understand the meaning of the words or phrases used, to show social solidarity, and to show attitudes or emotions. It was also revealed that age and style influenced the frequency of code-switching at different levels. The study further revealed that beliefs towards code-switching did not always correspond to the behavior of code-switching in the daily life conversations. This research is beneficial for studying code-switching in other languages in the field of sociolinguistics.

1. บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่สมาชิกของสังคมเป็นผู้รู้หลายภาษา (Multilingual) เนื่องจากมีประชากรหลายเชื้อชาติ รวมทั้งชนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และในบรรดาชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นมีชนกลุ่มน้อยพวกหนึ่งซึ่งมีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น ไทยทรงดำ ไทดำ ผู้ไทดำ ช่าง ช่าง เป็นต้น ซึ่งในที่นี้ใช้ชื่อว่า “ไทดำ” ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน ด้วยเหตุนี้ชาวไทดำจึงต้องเรียนรู้ภาษาไทยกลางเพื่อสื่อสารกับคนไทยในสังคม ดังนั้นชาวไทดำจึงเป็นผู้รู้สองภาษา (Bilingual) คือ เป็นผู้ที่ยังเข้าใจหรือพูดได้ทั้งภาษาไทดำและภาษาไทยกลาง และการพูดสองภาษาสลับกันไปมาส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ทางภาษาที่เรียกว่า การสลับภาษา (Code-switching) ซึ่ง Gardner-Chloros (1991: 361) ได้อธิบายว่า การสลับภาษาเป็นการใช้สองภาษาหรือมากกว่าสองภาษาในการสนทนาครั้งหนึ่ง เช่นเดียวกับ Spolsky (1998: 49) ได้อธิบายว่า “การสลับภาษา” เกิดจากผู้รู้สองภาษาพูดสลับภาษาในระหว่างการสนทนา ซึ่งรูปแบบของการสลับภาษาอาจเป็นการสลับภาษาระหว่างประโยคหรือการสลับภาษาภายในประโยคเดียวกันในระดับคำหรือวลี

ในอดีตที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสลับภาษา เช่น รัชฎาพร นาถบุญ (2536) ได้ศึกษาการสลับเปลี่ยนภาษาของชาวเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการสลับภาษา คือ รูปแบบที่เป็นทางการ อาชีพ คู่สนทนา และสถานที่ และต่อมา บงกช ฐานุตตม (2541) ได้ศึกษาการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ของนักศึกษาชาวใต้ พบว่ามีการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สูงที่สุดทั้งในวันมาเรียนและวันหยุด และยังพบว่าความสัมพันธ์ของคู่สนทนาและสถานที่ที่มีผลต่อการสลับภาษา สำหรับประเภทของการสลับภาษา Sankoff and Poplack (1981) ได้จำแนกไว้ 3 ลักษณะ คือ การสลับภาษาระดับคำหรือวลี (Tag-switching) การสลับภาษาภายในประโยค (Intra-sentential switching) และการสลับภาษาระดับประโยค (Inter-sentential switching) และในประเด็นนี้ อัญชลี ชัยวิเชียร (2550) ได้ศึกษาการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ศึกษาในหลักสูตรการเรียนการสอนแบบสองภาษา พบว่ามีการสลับภาษาเกิดขึ้น 2 ประเภทคือ การสลับภาษาภายในประโยค (Intra-sentential-switching) และการสลับภาษาระดับประโยค (Inter-sentential switching)

สำหรับการสลับภาษานั้นจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปซึ่ง Crystal (2006) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการสลับภาษาไว้ 3 ประการได้แก่ เพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันของคำศัพท์ที่ไม่มีในภาษาของผู้พูด เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องทางสังคม เพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ และที่ผ่านมามีงานวิจัยของ ฉันทณี รักธรรมยิ่ง (2538) ได้ศึกษาการสลับภาษาของอายุรแพทย์ พบว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันของคำศัพท์โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำศัพท์ในวงการแพทย์ อีกทั้ง นันทนา อินทมานะ และคณะ (2547) ศึกษาการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยกลางกับภาษาไทยถิ่นอีสานของนักเรียนโรงเรียนวังตะเคียนวิทยาคม พบว่านักเรียนจะใช้ภาษาอีสานกับคนในครอบครัวแต่จะใช้ภาษาไทยกลางกับครูเพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องทางสังคม นอกจากนี้ จารุพรรณ แก่นจันทร์ (2552) ได้ศึกษาการสลับภาษาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อคุมชั้นเรียน มอบหมายงาน ชวนให้ร่วมกิจกรรม และแสดงอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ

อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการสลับภาษาได้แก่ “อายุ” ซึ่ง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541: 30) ได้กล่าวว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการใช้ภาษาแตกต่างกันหรือผู้พูดที่อยู่ในวัยต่างกันย่อมใช้ภาษาต่างกัน ในทำนองเดียวกัน ดิยู ศรีนราวัฒน์ (2551: 63) กล่าวว่าไว้ว่า อายุเป็นเครื่องบ่งชี้รูปแบบการใช้ภาษาในการสื่อสารระหว่างสมาชิก และสืบเนื่องจากการสลับภาษาเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ภาษาในการสื่อสาร ดังนั้นอายุจึงมีอิทธิพลต่อการสลับภาษาดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ อรรจนี สีหะอำไพ (2530) ได้ศึกษาเรื่องการสลับภาษาของมัคคุเทศก์ พบว่าอายุเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการสลับภาษา เช่นเดียวกับ ชูลีพร สวยสด (2548) ได้ศึกษาการพูดคำภาษาอังกฤษปนในภาษาไทย

ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ พบว่านักเรียนที่อยู่ในระดับสูงกว่าหรือมีอายุมากกว่ามีความถี่ในการใช้คำภาษาอังกฤษมากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

“วจนลีลา” ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสลับภาษาเช่นกัน ซึ่ง *Joos (1961 อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545: 76-78) ได้จำแนกวจนลีลาออกเป็น 5 ระดับได้แก่ วจนลีลาตายตัว วจนลีลาเป็นทางการ วจนลีลาหรือ วจนลีลาเป็นกันเอง วจนลีลาสนิทสนม สำหรับประเด็นนี้ Surawan (1975 อ้างใน สุทธิธา ว่องพาณิชเจริญ, 2540: 9) ได้ศึกษาการพูดของนักศึกษาไทยในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการแทรกแซงทางภาษาและการแปรทางภาษา พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาคือ วจนลีลา คู่สนทนา บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา และหัวข้อที่พูด อีกทั้ง รั้งสรรพ จันดี๊ะ (2541) ได้ศึกษาการใช้วจนลีลาและอวัจนวาทกรรมของพระสงฆ์ภาคเหนือ พบว่าภาษาพระมีโครงสร้างที่เป็นแบบแผนเฉพาะ และมีการใช้วจนลีลา 5 รูปแบบ ได้แก่ วจนลีลาแบบตายตัว แบบเป็นทางการ แบบปรึกษาหารือ แบบเป็นกันเอง และแบบสนิทสนม

นอกจากที่กล่าวมาในการวิจัยครั้งนี้ยังมีการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อ (belief) ซึ่ง Rokeach (1968) ได้อธิบายว่า ความเชื่อ หมายถึง ความคิดใดๆของบุคคลซึ่งอาจจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม แต่ผู้อื่นสามารถรับรู้ถึงความเชื่อได้จากการกระทำหรือคำพูด นอกจากนี้ จันทรศิริ นิตยฤกษ์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่าความเชื่อไม่ว่าจะเกิดจากความรู้สึกหรือการไตร่ตรองด้วยเหตุผลก็ตาม เมื่อเกิดความเชื่อแล้วมักจะแสดงออกทั้งทางกาย และวาจา สำหรับประเด็นนี้มีงานวิจัยของ สุธาทิพย์ สว่างผล (2543) ได้ศึกษาความเชื่อของชาวไทยดำที่ตำบลประชาสุขสันต์ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าความเชื่อมีบทบาทในการกำหนดรูปแบบการดูแลสุขภาพ และยังมีผลต่อความคิดเรื่องการเจ็บป่วย นอกจากนี้ บุญมี ปาริชาติธนกุล (2546) ได้ศึกษาความเชื่อเรื่องผีในพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่าความเชื่อในเรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษนั้นมีอิทธิพลต่อการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อนั้นๆ

หลังจากที่ได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆเกี่ยวกับการสลับภาษาที่ผ่านมา พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการสลับภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านอายุ และวจนลีลาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสลับภาษาในงานวิจัยหลายชิ้น และพบว่าความเชื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยคำพูด และจากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยทราบว่างานวิจัยเกี่ยวกับการสลับภาษาของชาวไทยดำในสังคมไทยนั้นยังมีอยู่น้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสลับภาษาของชาวไทยดำที่อาศัยอยู่ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมว่ามีลักษณะอย่างไร และเพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านอายุ และวจนลีลาที่มีผลต่อการสลับภาษาของชาวไทยดำหรือไม่ อีกทั้งผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าความเชื่อที่มีต่อการ

สลับภาษาและการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้เห็นถึงการใช้ภาษาของชาวไทยดำในปัจจุบันและแนวโน้มการใช้ภาษาไทดำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการสลับภาษาระหว่างภาษาไทดำและภาษาไทยกลางของชาวไทยดำที่อาศัยอยู่ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
- 2.2 เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านอายุ และวัจนลีลามีผลต่อการสลับภาษาหรือไม่
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อของผู้พูดภาษาไทดำที่มีต่อการสลับภาษาและการสลับภาษาในชีวิตประจำวัน

3. สมมติฐาน

1. มีการสลับภาษาระหว่างภาษาไทดำและภาษาไทยกลางของชาวไทยดำที่อาศัยอยู่ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมในรูปแบบและกรณีต่างๆ
2. ปัจจัยสังคมด้านอายุและวัจนลีลามีอิทธิพลต่อการสลับภาษาที่แตกต่างกัน
  - 2.1 ช่วงอายุวัยรุ่นมีการสลับภาษามากกว่าช่วงวัยกลางคนและวัยสูงอายุ
  - 2.2 ระดับความเป็นทางการมากกว่าจะมีการสลับภาษามากกว่า
3. ความเชื่อของผู้พูดภาษาไทดำมีความสัมพันธ์กับการสลับภาษาที่แตกต่างกัน

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

การสลับภาษา (Code switching) หมายถึง การเลือกใช้ภาษาไทดำสลับกับการใช้ภาษาไทยกลาง ซึ่งรวมไปถึงการปนภาษา (Code mixing) ระหว่างภาษาไทดำและภาษาไทยกลางในระดับคำ วลี และประโยค

ภาษาไทยกลาง (Central Thai) หมายถึง วิชาภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการและเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารกันทั่วประเทศ

ภาษาไทดำ (Tai Dam) หมายถึง ภาษาของชาวไทดำ หรือภาษาของลาวโซ่ง ซึ่งชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน

ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในที่นี้หมายถึง ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างชาวไทดำที่มีต่อปรากฏการณ์การสลับภาษาไทดำ

วัจนลีลา (Style) หมายถึง รูปแบบของคำพูดที่มีระดับความเป็นทางการแตกต่างกันตามสถานการณ์การใช้ภาษา

5. วิธีการวิจัย

5.1 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากผู้วิจัยมีการกำหนดเกณฑ์ต่างๆเพื่อใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์ในการพิจารณาด้านอายุ (Age) ได้กำหนดให้แต่ละช่วงอายุห่างกัน 10 ปี เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของการใช้ภาษาที่ชัดเจน โดยช่วงวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-25 ปี ช่วงวัยกลางคนระหว่าง 35-45 ปี และช่วงวัยสูงอายุระหว่าง 55-65 ปี ขึ้นไป

2. เกณฑ์ในการพิจารณาด้านวัจนลีลา (Style) ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Joos (1961) ในการจำแนกวัจนลีลาออกเป็น 3 รูปแบบ โดยกำหนดให้สถานที่ที่มีความเป็นทางการแตกต่างกันเป็นตัวแทนของแต่ละวัจนลีลาดังนี้ โรงเรียนเป็นตัวแทนของวัจนลีลาที่เป็นทางการ ร้านค้าเป็นตัวแทนของวัจนลีลาหาหรือและบ้านเป็นตัวแทนของวัจนลีลาสันทสนม โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ตามสถานที่ดังนี้

1. บ้าน คัดเลือกชาวไทดำจำนวน 3 คน จากหนึ่งครอบครัวซึ่งสมาชิกในครอบครัวมีช่วงอายุแตกต่างกัน 3 ช่วงอายุ คือ วัยรุ่น วัยกลางคน และวัยสูงอายุ

2. ร้านค้า คัดเลือกแม่ค้าชาวไทดำที่ขายอาหารในชุมชนไทดำจำนวน 3 คน ซึ่งมีช่วงอายุแตกต่างกัน 3 ช่วงอายุ คือ วัยรุ่น วัยกลางคน และวัยสูงอายุ เนื่องจากร้านค้าขายอาหารมีลูกค้ามาซื้ออาหารจำนวนมากทำให้เห็นสถานการณ์ของการใช้ภาษาได้ชัดเจน

3. โรงเรียน คัดเลือกครูชาวไทยดำที่สอนในระดับอนุบาลจำนวน 3 คน ซึ่งมีช่วงอายุแตกต่างกัน 3 ช่วงอายุ คือ วัยรุ่น วัยกลางคน และวัยสูงอายุ เนื่องจากครูที่สอนในระดับนี้มีโอกาสในการสนทนากับผู้ปกครองในขณะที่มารับและส่งนักเรียนมากกว่าครูที่สอนในระดับอื่นๆ

5.2 การเก็บข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์พร้อมทั้งบันทึกเสียง และการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการเก็บข้อมูล 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงกลุ่มตัวอย่างที่ละกลุ่มตามสถานที่ คือ บ้าน ร้านค้า และโรงเรียน โดยผู้วิจัยติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนเพื่อนัดหมายวันและเวลาในการบันทึกเสียง และเมื่อถึงเวลานั้นนัดหมายผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียงการสนทนาของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนเป็นจำนวน 2 ครั้ง โดยบันทึกเสียงครั้งละ 1 ชั่วโมง และในระหว่างที่มีการบันทึกเสียง ผู้วิจัยได้อยู่บริเวณโดยรอบเพื่อสังเกตพฤติกรรม ความรู้สึก และน้ำเสียงของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสื่อสาร หลังจากผู้วิจัยบันทึกเสียงการสนทนาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้วจึงได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการบันทึกเสียงกลุ่มตัวอย่างมาถอดถอดเสียง (Transcribe) เป็นคำพูดโดยใช้ภาษาไทยและจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่มตามสถานที่ของการเก็บข้อมูล

ส่วนที่ 2 เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ความเชื่อเกี่ยวกับการสลับภาษา ผู้วิจัยได้ติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งเพื่อสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยผู้วิจัยได้บันทึกเสียงการสัมภาษณ์และนำข้อมูลทั้งหมดมาถอดถอดเสียงเป็นคำพูดโดยใช้ภาษาไทยเช่นเดียวกับข้อมูลในส่วนที่ 1 จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความเชื่อโดยใช้คำร้อยละ ลำดับต่อมาผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความเชื่อมาเปรียบเทียบกับข้อมูลในส่วนที่ 1 เพื่อศึกษาว่าข้อมูลด้านสถิติหรือการใช้ภาษาจริงและข้อมูลด้านความเชื่อมีความสอดคล้องกันหรือไม่ สำหรับคำถามที่ใช้สัมภาษณ์มี 12 ข้อ ซึ่งวิธีการตั้งคำถามคือ ตั้งคำถามให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยคำถามแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ประวัติความเป็นมาและการใช้ภาษาจริงจำนวน 7 ข้อ และคำถามความเชื่อเกี่ยวกับการสลับภาษาจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1. ถ้าคุณพบคนไทดำที่เป็นวัยรุ่น คุณคิดว่าจะใช้ภาษาใดในการสื่อสาร 2. ถ้าคุณพบคนไทดำที่เป็นคนสูงอายุ คุณคิดว่าจะใช้ภาษาใดในการสื่อสาร 3. หากคุณสื่อสารกับคนไทยที่สามารถฟังภาษาไทดำเข้าใจ คุณคิดว่าจะใช้ภาษาใดในการสื่อสาร 4. ในการสนทนาครั้งหนึ่งคุณคิดว่าการพูดสลับภาษาเพื่อวัตถุประสงค์ใด 5. คุณคิดว่าการสื่อสารในชีวิตประจำวันควรมีการสลับภาษาหรือไม่ ซึ่งคำถามทั้ง 5 ข้อนี้จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและการใช้ภาษา

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกณฑ์ในการวิเคราะห์ประเภทของการสลับภาษา ผู้วิจัยนำทฤษฎีของ Sankoff and Poplack (1981) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของการสลับภาษา
2. เกณฑ์ในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสลับภาษา ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีของ Crystal (2006) มาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสลับภาษา
3. เกณฑ์ในการวิเคราะห์ความถี่ของการสลับภาษา ในการพูดครั้งหนึ่ง (Utterance) เมื่อมีการสลับภาษาจากภาษาใดคำไปใช้ภาษาไทยไม่ว่าจะเป็นการสลับภาษาในระดับคำ วลี ประโยค หรือระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค ผู้วิจัยจะนับความถี่ของการสลับภาษาเป็น 1 ครั้ง เช่น **ฮั่นฮังจี้** ไล่อีทำไม อากาศร้อนอย่างนี้เนี่ย แปลว่า ร้อนอะไรอย่างนี้ทำไมอากาศร้อนอย่างนี้เนี่ย
4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ที่มีต่อการสลับภาษาและการสลับภาษาในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยนำข้อมูลในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 มาศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร

6. ผลการวิจัย

6.1 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาตามช่วงอายุ

ตารางที่ 1 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาในแต่ละช่วงอายุ (บ้าน)

ช่วงอายุ	ความถี่ในการสลับภาษา		รวมความถี่ทั้งหมด (ครั้ง)	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาระดับคำหรือวลี	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาในประโยค	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาระหว่างประโยค	ร้อยละ (%)
	การบันทึกเสียง (1)	การบันทึกเสียง (2)								
วัยรุ่น	7	2	9	100	5	55.56	0	0	4	44.44
กลางคน	40	22	62	100	10	16.13	4	6.45	48	77.42
สูงอายุ	1	0	1	100	1	100	0	0	0	0
รวม	48	24	72	100	16	22.22	4	5.56	52	72.22

จากตารางที่ 1 พบว่าช่วงอายุวัยรุ่นมีการสลับภาษา 2 ประเภทคือ การสลับภาษาระดับคำหรือวลี พบมากที่สุด (ร้อยละ 55.56) และการสลับภาษาระหว่างประโยค (ร้อยละ 44.44) สำหรับวัยกลางคน พบว่ามีการสลับภาษาระหว่างประโยคมากที่สุด (ร้อยละ 77.42) รองมาคือการสลับภาษาระดับคำหรือวลี

(ร้อยละ 16.13) และการสลับภาษาภายในประโยคพบน้อยที่สุด (ร้อยละ 6.45) ด้านวัยสูงอายุพบว่ามีการสลับภาษาในระดับคำหรือวลีเท่านั้น คิดเป็นหนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ ด้านความถี่ของการสลับภาษาโดยรวม 3 ช่วงอายุมีจำนวน 72 ครั้ง และหากพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่าช่วงวัยกลางคนมีความถี่ของการสลับภาษามากที่สุดมีจำนวน 62 ครั้ง รองลงมาคือ ช่วงวัยรุ่นจำนวน 9 ครั้ง และช่วงวัยสูงอายุจำนวน 1 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาตามช่วงอายุ (บ้าน)

ประเภทของการสลับภาษา	ความถี่ในการสลับภาษา (ครั้ง)	ร้อยละ (%)	ช่วงอายุ					
			วัยรุ่น	ร้อยละ (%)	กลางคน	ร้อยละ (%)	สูงอายุ	ร้อยละ (%)
การสลับภาษาระดับคำหรือวลี	16	100	5	31.25	10	62.50	1	6.25
การสลับภาษาภายในประโยค	4	100	0	0	4	100	0	0
การสลับภาษาระหว่างประโยค	52	100	4	7.69	48	92.31	0	0
รวม	72	100	9	12.50	62	86.11	1	1.39

จากตารางที่ 2 พบว่าการสลับภาษาระดับคำหรือวลีพบมากที่สุดในช่วงวัยกลางคน (ร้อยละ 62.50) รองลงมาคือ ช่วงวัยรุ่น (ร้อยละ 31.25) และช่วงวัยสูงอายุ (ร้อยละ 6.25) ด้านการสลับภาษาภายในประโยคพบในช่วงวัยกลางคนเท่านั้น คิดเป็นหนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ สำหรับการสลับภาษาระหว่างประโยคพบใน 2 ช่วงวัยคือ ช่วงวัยกลางคน (ร้อยละ 92.31) และช่วงวัยรุ่น (ร้อยละ 7.69) เมื่อพิจารณาความถี่ในการสลับภาษาแต่ละประเภทพบว่าการสลับภาษาระหว่างประโยคมีความถี่มากที่สุด

ตารางที่ 3 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาในแต่ละช่วงอายุ (ร้านค้า)

ช่วงอายุ	ความถี่ในการสลับภาษา	รวมความถี่	ร้อยละ (%)	ภาษาระดับ	ร้อยละ (%)	ภาษาภายใน	ร้อยละ (%)	ภาษาระหว่าง	ร้อยละ (%)	ภาษาระดับข้อความ	ร้อยละ (%)

	การบันทึกเสียง (1)	การบันทึกเสียง (2)										
วัยรุ่น	31	43	74	100	43	58.11	7	9.46	24	32.43	0	0
กลางคน	24	16	40	100	12	30	0	0	28	70	0	0
สูงอายุ	61	57	118	100	34	28.81	3	2.54	80	67.80	1	0.85
รวม	116	116	232	100	89	38.36	10	4.31	132	56.90	1	0.43

จากตารางที่ 3 พบว่าช่วงอายุวัยรุ่นมีการสลับภาษา 3 ประเภท โดยการสลับภาษาระดับคำหรือวลีพบมากที่สุด (ร้อยละ 58.11) รองลงมาคือ การสลับภาษาระหว่างประโยค (ร้อยละ 32.43) และการสลับภาษาภายในประโยค (ร้อยละ 9.46) ทางด้านวัยกลางคนพบการสลับภาษา 2 ประเภทได้แก่ การสลับภาษาระหว่างประโยค (ร้อยละ 70) และการสลับภาษาระดับคำหรือวลี (ร้อยละ 30) ในขณะที่วัยสูงอายุมีการสลับภาษา 4 ประเภทได้แก่ การสลับภาษาระหว่างประโยคพบมากที่สุด (ร้อยละ 67.80) รองลงมาคือ การสลับภาษาระดับคำหรือวลี (ร้อยละ 28.81) การสลับภาษาภายในประโยค (ร้อยละ 2.54) และการสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค (ร้อยละ 0.85) สำหรับความถี่ในการสลับภาษาโดยรวม 3 ช่วงอายุมีจำนวน 232 ครั้ง และหากพิจารณาตามช่วงอายุพบว่าช่วงวัยสูงอายุมีความถี่ในการสลับภาษามากที่สุดมีจำนวน 118 ครั้ง รองลงมาคือ ช่วงวัยรุ่นมีจำนวน 74 ครั้ง และช่วงวัยกลางคนมีจำนวน 40 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาตามช่วงอายุ (จำนวนคำ)

ประเภทของการสลับภาษา	ความถี่ในการสลับภาษา (ครั้ง)	ร้อยละ (%)	ช่วงอายุ					
			วัยรุ่น	ร้อยละ (%)	กลางคน	ร้อยละ (%)	สูงอายุ	ร้อยละ (%)
การสลับภาษาระดับคำหรือวลี	89	100	43	48.31	12	13.49	34	38.20

การสลับภาษาภายในประโยค	10	100	7	70	0	0	3	30
การสลับภาษาระหว่างประโยค	132	100	24	18.18	28	21.21	80	60.61
การสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค	1	100	0	0	0	0	1	100
รวม	232	100	74	31.90	40	17.24	118	50.86

จากตารางที่ 4 พบว่ามีการสลับภาษาระดับคำหรือวลีมากที่สุดในช่วงวัยรุ่น (ร้อยละ 48.31) รองลงมาเป็นช่วงวัยสูงอายุ (ร้อยละ 38.20) และช่วงวัยกลางคน (ร้อยละ 13.49) ด้านการสลับภาษาภายในประโยคพบใน 2 ช่วงอายุคือ ช่วงวัยรุ่น (ร้อยละ 70) และช่วงสูงอายุ (ร้อยละ 30) สำหรับการสลับภาษาระหว่างประโยคพบมากที่สุดในช่วงวัยสูงอายุ (ร้อยละ 60.61) รองลงมาคือ ช่วงวัยกลางคน (ร้อยละ 21.21) และช่วงวัยรุ่น (ร้อยละ 18.18) และกรณีการสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยคพบในช่วงวัยสูงอายุเท่านั้น คิดเป็นหนึ่งในร้อยเปอร์เซ็นต์ เมื่อพิจารณาความถี่ของการสลับภาษาแต่ละประเภทพบว่าการสลับภาษาระหว่างประโยคพบมากที่สุด

ตารางที่ 5 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาในแต่ละช่วงอายุ (โรงเรียน)

ช่วงอายุ	ความถี่ในการสลับภาษา		รวมความถี่ทั้งหมด (ครั้ง)	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาระดับคำหรือวลี	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาภายในประโยค	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาระหว่างประโยค	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค	ร้อยละ (%)
	การบันทึกเสียง (1)	การบันทึกเสียง (2)										
วัยรุ่น	19	34	53	100	15	28.30	1	1.89	33	62.26	4	7.55
กลางคน	14	12	26	100	1	3.85	1	3.85	23	88.46	1	3.85

สูงอายุ	21	21	42	100	11	26.19	1	2.38	30	71.43	0	0
รวม	54	67	121	100	27	22.31	3	2.48	86	71.08	5	4.13

จากตารางที่ 5 พบว่าช่วงอายุวัยรุ่นมีการสลับภาษาระหว่างประโยคมากที่สุด (ร้อยละ 62.26) รองลงมาคือ การสลับภาษาระดับคำหรือวลี (ร้อยละ 28.30) การสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค (ร้อยละ 7.55) และการสลับภาษาภายในประโยค (ร้อยละ 1.89) ตามลำดับ ในช่วงวัยกลางคนพบการสลับภาษาระหว่างประโยคมากที่สุด (ร้อยละ 88.46) ส่วนการสลับภาษาประเภทอื่นๆพบจำนวน 1 ครั้งเท่านั้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 3.85 ทางด้านวัยสูงอายุพบการสลับภาษา 3 ประเภทได้แก่ การสลับภาษาระหว่างประโยคพบมากที่สุด (ร้อยละ 71.43) การสลับภาษาระดับคำหรือวลี (ร้อยละ 26.19) และการสลับภาษาภายในประโยค (ร้อยละ 2.38) ตามลำดับ ด้านความถี่ในการสลับภาษาโดยรวมทั้ง 3 ช่วงอายุมีจำนวน 121 ครั้ง หากพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่าช่วงวัยรุ่นมีความถี่ในการสลับภาษามากที่สุดจำนวน 53 ครั้ง รองลงมาคือ ช่วงวัยสูงอายุมีจำนวน 42 ครั้ง และช่วงวัยกลางคนมีจำนวน 26 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาตามช่วงอายุ (โรงเรียน)

ประเภทของการสลับภาษา	ความถี่ในการสลับภาษา (ครั้ง)	ร้อยละ (%)	ช่วงอายุ					
			วัยรุ่น	ร้อยละ (%)	กลางคน	ร้อยละ (%)	สูงอายุ	ร้อยละ (%)
การสลับภาษาระดับคำหรือวลี	27	100	15	55.56	1	3.70	11	40.74
การสลับภาษาภายในประโยค	3	100	1	33.33	1	33.33	1	33.33
การสลับภาษาระหว่างประโยค	86	100	33	38.37	23	26.74	30	34.89
การสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค	5	100	4	80	1	20	0	0
รวม	121	100	53	43.80	26	21.49	42	34.71

จากตารางที่ 6 พบการสลับภาษาระดับคำหรือวลีมากที่สุดในช่วงวัยรุ่น (ร้อยละ 55.56) รองลงมา คือ ช่วงวัยสูงอายุ (ร้อยละ 40.74) และช่วงวัยกลางคน (ร้อยละ 3.70) ด้านการสลับภาษาภายในประโยค พบในแต่ละช่วงวัยจำนวน 1 ครั้งเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.33 สำหรับการสลับภาษาระหว่างประโยคพบ ในช่วงวัยรุ่นมากที่สุด (ร้อยละ 38.37) รองลงมาคือ ช่วงวัยสูงอายุ (ร้อยละ 34.89) และช่วงวัยกลางคน (ร้อยละ 26.74) และกรณีของการสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยคพบใน 2 ช่วงอายุคือ ช่วง วัยรุ่น (ร้อยละ 80) และช่วงวัยกลางคน (ร้อยละ 20) เมื่อพิจารณาการสลับภาษาแต่ละประเภทพบว่าการ สลับภาษาระหว่างประโยคมีความถี่มากที่สุด

6.2 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาตามวัยจนถึง

ตารางที่ 7 ความถี่และประเภทของการสลับภาษาตามวัยจนถึง

สถานที่	รวมความถี่ในการสลับภาษา (ครั้ง)	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาระดับคำหรือวลี	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาภายในประโยค	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาระหว่างประโยค	ร้อยละ (%)	การสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค	ร้อยละ (%)
บ้าน	72	100	16	22.22	4	5.56	52	72.22	0	0
ร้านค้า	232	100	89	38.36	10	4.31	132	56.90	1	0.43
โรงเรียน	121	100	27	22.31	3	2.48	86	71.07	5	4.13
รวม	425	100	132	31.06	17	4	270	63.53	6	1.41

ลงมาคือ การสลับภาษา

ภาษาภายในประโยค (ร้อยละ 4.31) และการสลับภาษาในระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยคพบน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.43) ทางด้าน “โรงเรียน” พบว่ามีการสลับภาษาระหว่างประโยคมากที่สุด (ร้อยละ 71.07) รองลงมาคือ การสลับภาษาระดับคำหรือวลี (ร้อยละ 22.31) การสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค (ร้อยละ 4.13) และการสลับภาษาภายในประโยคพบน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.48) และพบว่าความถี่ในการสลับภาษาโดยรวม 3 วจนลีลา มีจำนวน 425 ครั้ง หากพิจารณาตามวจนลีลาสรุปได้ว่า “วจนลีลา หรือ” มีความถี่ในการสลับภาษามากที่สุดมีจำนวน 232 ครั้ง รองลงมาคือ “วจนลีลาทางการ” มีจำนวน 121 ครั้ง และ “วจนลีลาสันทสนม” มีจำนวน 72 ครั้งตามลำดับ

6.3 ความถี่และประเภทของวัตถุประสงค์ในการสลับภาษาตามช่วงอายุ

ตารางที่ 8 ความถี่และประเภทของวัตถุประสงค์ในการสลับภาษาตามช่วงอายุ (บ้าน)

ช่วงอายุ	รวมความถี่	วัตถุประสงค์
----------	------------	--------------

	ของสมาชิก ครอบครัว	เพื่อให้เกิดการรับรู้ คำศัพท์ร่วมกัน	เพื่อแสดงความ เป็นพวกพ้อง	เพื่อแสดงทัศนคติ หรืออารมณ์ต่างๆ
วัยรุ่น	9	0	2	7
วัยกลางคน	62	7	53	2
สูงอายุ	1	0	1	0
รวม	72	7	56	9
ร้อยละ	100	9.72	77.78	12.50

จากตารางที่ 8 พบว่าความถี่ของวัตถุประสงค์ของสมาชิกครอบครัวโดยรวมมี 72 ครั้ง เมื่อพิจารณาตามประเภทของวัตถุประสงค์ พบว่าวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องพบมากที่สุด (ร้อยละ 77.78) รองลงมาคือ เพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ (ร้อยละ 12.50) และเพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน (ร้อยละ 9.72) หากพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่าช่วงวัยกลางคนมีความถี่ของวัตถุประสงค์โดยรวมมากที่สุดจำนวน 62 ครั้ง รองลงมาคือ ช่วงวัยรุ่นมีจำนวน 9 ครั้ง และช่วงวัยสูงอายุมีจำนวน 1 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ความถี่และประเภทของวัตถุประสงค์ในการสลับภาษาตามช่วงอายุ (ร้านค้า)

ช่วงอายุ	รวมความถี่ ของสมาชิก ครอบครัว	ประเภทของวัตถุประสงค์		
		เพื่อให้เกิดการรับรู้ คำศัพท์ร่วมกัน	เพื่อแสดงความ เป็นพวกพ้อง	เพื่อแสดงทัศนคติ หรืออารมณ์ต่างๆ
วัยรุ่น	74	23	45	6
วัยกลางคน	42	5	29	8
สูงอายุ	128	28	85	15
รวม	244	56	159	29
ร้อยละ	100	22.95	65.16	11.89

จากตารางที่ 9 พบว่าความถี่ของวัตถุประสงค์โดยรวมของแม่ค้ามี 244 ครั้ง เมื่อพิจารณาตามประเภทของวัตถุประสงค์ พบว่าวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องพบมากที่สุด (ร้อยละ 65.16) รองลงมาคือ เพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน (ร้อยละ 22.95) และเพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ (ร้อยละ 11.89) หากพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่าช่วงวัยสูงอายุมีความถี่ของวัตถุประสงค์โดยรวมมากที่สุด

มีจำนวน 128 ครั้ง รองลงมาคือ ช่วงวัยรุ่นมีจำนวน 74 ครั้ง และช่วงวัยกลางคนมีจำนวน 42 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ความถี่และประเภทของวัตถุประสงค์ในการสลับภาษาตามช่วงอายุ

(โรงเรียน)

ช่วงอายุ	รวมความถี่ของสมาชิกครอบครัว	ประเภทของวัตถุประสงค์		
		เพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน	เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้อง	เพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ
วัยรุ่น	57	2	43	12
วัยกลางคน	26	1	20	5
สูงอายุ	42	0	42	0
รวม	125	3	105	17
ร้อยละ	100	2.40	84	13.60

จากตารางที่ 10 พบว่าความถี่ของวัตถุประสงค์โดยรวมของครูมีทั้งหมด 125 ครั้ง เมื่อพิจารณาตามประเภทของวัตถุประสงค์ พบว่าวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องพบมากที่สุด (ร้อยละ 84) รองลงมาคือ เพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ (ร้อยละ 13.60) และวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน (ร้อยละ 2.40) หากพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่าช่วงวัยรุ่นมีความถี่ของวัตถุประสงค์โดยรวมมากที่สุดจำนวน 57 ครั้ง รองลงมาคือ ช่วงวัยสูงอายุมี 42 ครั้ง และช่วงวัยกลางคนมี 26 ครั้ง ตามลำดับ

6.4 ความถี่และประเภทของวัตถุประสงค์ในการสลับภาษาตามวัยจนลีลา

ตารางที่ 11 ความถี่และประเภทของวัตถุประสงค์ในการสลับภาษาตามวันลีลา

สถานที่	รวมความถี่ ของแต่ละ สถานที่	วัตถุประสงค์					
		เพื่อให้เกิดการ รับรู้คำศัพท์ ร่วมกัน	ร้อยละ	เพื่อแสดง ความเป็น พวกพ้อง	ร้อยละ	เพื่อแสดง ทัศนคติ หรืออารมณ์ ต่างๆ	ร้อยละ
บ้าน	72	7	9.72	56	77.78	9	12.50
ร้านค้า	244	56	22.95	159	65.16	29	11.89
โรงเรียน	125	3	2.40	105	84	17	13.60
รวม	441	66	14.97	320	72.56	55	12.47

จากตารางที่ 11 พบว่า “บ้าน” พบวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องมากที่สุด (ร้อยละ 77.78) รองลงมาคือ เพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ (ร้อยละ 12.50) และเพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน (ร้อยละ 9.72) ทางด้าน “ร้านค้า” พบวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องมากที่สุด (ร้อยละ 65.16) รองลงมาคือ เพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน (ร้อยละ 22.95) และเพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ (ร้อยละ 11.89) สำหรับ “โรงเรียน” พบวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องมากที่สุด (ร้อยละ 84) รองลงมาคือ เพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ (ร้อยละ 13.60) และวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน (ร้อยละ 2.40) สำหรับความถี่ของวัตถุประสงค์แต่ละประเภทโดยรวมทั้ง 3 วันลีลา มีจำนวน 441 ครั้ง หากพิจารณาตามวันลีลาอาจสรุปได้ว่า “วันลีลาहारือ” มีความถี่มากที่สุดมีจำนวน 244 ครั้ง รองลงมาคือ “วันลีลาทางการ” มีจำนวน 125 ครั้ง และ “วันลีลาสันทสนม” มีจำนวน 72 ครั้ง ตามลำดับ

6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและการใช้ภาษา

1. ความเชื่อ หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในที่นี้หมายถึง ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยดำเกี่ยวกับการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยดำและภาษาไทยกลาง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแสดงออกมาด้วยคำพูด ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวไทยดำ 9 คน โดยใช้คำถามเกี่ยวกับความเชื่อมีจำนวน 5 ข้อ ซึ่งผลมีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าภาษาที่ควรใช้สื่อสารกับวัยรุ่นชาวไทยดำมากที่สุดคือ ภาษาไทย (ร้อยละ 55.56) ดังตัวอย่าง “ถ้าคุยกับวัยรุ่นสมัยนี้จะใช้ภาษาไทย เพราะวัยรุ่นเดี๋ยวนี้พ่อแม่เขาพูดไทยกับลูก ลูกก็เลยพูดไทย” รองลงมาคือ ภาษาไทดำ (ร้อยละ 33.33) ดังตัวอย่าง “ถ้าเป็นคนลาวโง่งที่เป็นวัยรุ่นก็จะใช้ภาษาลาวคุยกัน” และใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทดำ (ร้อยละ 11.11) ดังตัวอย่าง “ถ้าเป็นวัยรุ่นคนลาวก็จะพูดภาษาลาว แต่ถ้าวัยรุ่นคนนั้นไม่พูดลาวกับเรา เราก็จะพูดภาษาไทยกับเขา”

กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าภาษาที่ควรใช้สื่อสารกับคนสูงอายุชาวไทยดำมากที่สุดคือ ภาษาไทดำ (ร้อยละ 55.56) ดังตัวอย่าง “ถ้าเป็นคนแก่ที่เป็นคนลาวก็จะพูดภาษาลาวด้วยตลอดเลย” และใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทดำ (ร้อยละ 44.44) ดังตัวอย่าง “ถ้าคนแก่ก็ต้องดูที่การแต่งตัว ถ้านุ่งผ้าซิ่นอย่างนี้พูดลาวเลยแน่นอน แต่ถ้าไม่ได้แต่งตัวแบบนี้ก็จะพูดภาษาไทยกับเขาก่อนเพราะไม่แน่ใจ บางทีก็ใช้ทั้งสองภาษาเลย”

กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าภาษาที่ควรใช้สื่อสารกับคนไทยที่ฟังภาษาไทดำเข้าใจ มากที่สุดคือ ภาษาไทย (ร้อยละ 55.56) ดังตัวอย่าง “ใช้ภาษาไทยเพราะกลัวว่าคนฟังจะไม่เข้าใจภาษาลาวเป็นบางคำก็เลยต้องใช้ภาษาไทย” รองลงมาคือ ภาษาไทดำ (ร้อยละ 33.33) ดังตัวอย่าง “ก็จะคุยภาษาลาวเลยเพราะคุยกันรู้เรื่องอยู่แล้ว ” และใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาไทดำ (ร้อยละ 11.11) ดังตัวอย่าง “จะใช้ภาษาโง่งสลับกับภาษาไทย เพราะว่าเขาฟังเราไม่รู้เรื่อง แต่ถ้าคำไหนเข้าใจยากก็ใช้ภาษาไทยให้เขาเข้าใจง่ายขึ้น”

กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าการสลับภาษามีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องมากที่สุด (ร้อยละ 55.56) ดังตัวอย่าง “ก็อยากให้คนไทยเข้าใจเรื่องที่เราพูดก็เลยต้องพูดไทยเหมือนพวกเขา” รองลงมาคือ เพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน (ร้อยละ 33.33) ดังตัวอย่าง “ไม่รู้จะเรียกชื่อสิ่งของยังไงในภาษาโง่งก็เลยต้องใช้ภาษาไทย ” และเพื่อแสดงอารมณ์ (ร้อยละ 11.11) ดังตัวอย่าง “เวลาที่พูดล้อเล่นกันก็จะพูดสลับกันเพื่อให้เกิดอารมณ์ขำขัน สนุกสนานเวลาคุยกัน”

กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าควรมีการสลับภาษาในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 55.56) ดังตัวอย่าง “ควรมีการสลับภาษาเป็นประจำเพราะคนไทยฟังเราไม่รู้เรื่อง” และควรมีการสลับภาษาบางครั้ง (44.44) ดังตัวอย่าง “ควรสลับภาษาเป็นบางครั้ง ถ้าพูดเรื่องสำคัญไม่ควรสลับ แต่ถ้าพูดล้อเล่นกันก็สลับภาษาได้”

2. การใช้ภาษา หมายถึง การสื่อสารในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยดำ ซึ่งผลของการใช้ภาษาแบ่งตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

ตารางที่ 12 ค่าร้อยละและความถี่ในการใช้ภาษาไทยและภาษาไทดำ

ช่วงอายุ	คนที่	จำนวนครั้งของการพูด (Utterances)	ภาษาไทย	ภาษาไทดำ
วัยรุ่น	1	545	425	120
	2	523	99	424
	3	371	362	9
รวม	3	1,439	886	553
ร้อยละ	33.33	100	61.57	38.43
วัยกลางคน	1	455	411	44
	2	326	228	98
	3	349	96	253
รวม	3	1,130	735	395
ร้อยละ	33.33	100	65.04	34.96
วัยสูงอายุ	1	528	420	108
	2	609	231	378
	3	132	1	131
รวม	3	1,269	652	617
ร้อยละ	33.33	100	51.38	48.62
รวมทั้งหมด	9	3,838	2,273	1,565
ร้อยละ	100	100	59.22	40.78

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงวัยรุ่นมีการพูดทั้งหมด 1,439 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ภาษาไทย 886 ครั้ง (ร้อยละ 61.57) และภาษาไทดำ 553 ครั้ง (ร้อยละ 38.43) ช่วงวัยกลางคนมีการพูดทั้งหมด 1,130 ครั้ง ใช้ภาษาไทย 735 ครั้ง (ร้อยละ 65.04) ภาษาไทดำ 395 ครั้ง (ร้อยละ 34.96) ช่วงวัยสูงอายุมีการพูดทั้งหมด 1,269 ครั้ง ใช้ภาษาไทย 652 ครั้ง (ร้อยละ 51.38) และภาษาไทดำ 617 ครั้ง (ร้อยละ 48.62) หากพิจารณา 3 ช่วงอายุ พบว่ามีการพูดทั้งหมด 3,838 ครั้ง ซึ่งเป็นการใช้ภาษาไทย 2,273 ครั้ง (ร้อยละ 59.22) และการใช้ภาษาไทดำ 1,565 ครั้ง (ร้อยละ 40.78) จากตารางโดยสรุปได้ว่าการใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาไทดำ

ตารางที่ 13 ค่าร้อยละและความถี่ในการสลับภาษา

ช่วงอายุ	คนที่	จำนวนครั้งของการพูดทั้งหมด (Utterances)	รวมความถี่ในการสลับภาษา ทั้งหมด
วัยรุ่น	1	545	53
	2	523	74
	3	371	9
รวม	3	1,439	136
ร้อยละ	33.33	100	9.45
วัยกลางคน	1	455	26
	2	326	40
	3	349	62
รวม	3	1,130	128
ร้อยละ	33.33	100	11.33
วัยสูงอายุ	1	528	42
	2	609	118
	3	132	1
รวม	3	1,269	161
ร้อยละ	33.33	100	12.68
รวมทั้งหมด	9	3,838	425
ร้อยละ	100	100	11.07

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุวัยรุ่นมีการพูดทั้งหมด 1,439 ครั้ง มีการสลับภาษาทั้งหมด 136 ครั้ง (ร้อยละ 9.45) ช่วงวัยกลางคนมีการพูดทั้งหมด 1,130 ครั้ง มีการสลับภาษาทั้งหมด 128 ครั้ง (ร้อยละ 11.33) สำหรับช่วงวัยสูงอายุมีการพูดทั้งหมด 1,269 ครั้ง มีการสลับภาษาทั้งหมด 161 ครั้ง (ร้อยละ 12.68) หากพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุ พบว่ามีการพูดทั้งหมด 3,838 ครั้ง มีการสลับภาษาทั้งหมด 425 ครั้ง (ร้อยละ 11.07)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลด้านความถี่และข้อมูลด้านสถิติของการใช้ภาษาสามารถอธิบายในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าควรสื่อสารกับวัยรุ่นชาวไทยดำด้วยภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้ภาษาไทยดำ และการใช้ทั้งสองภาษา ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลทางสถิติจากตารางที่ 12 จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีการใช้ภาษาไทย (ร้อยละ 59.22) ซึ่งมากกว่าภาษาไทยดำ (ร้อยละ 40.78) ดังนั้นความเชื่อและการใช้ภาษาในประเด็นนี้มีความสอดคล้องกัน

2. กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าควรสื่อสารกับคนสูงอายุชาวไทยดำด้วยภาษาไทยดำมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้ทั้งสองภาษา เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลทางสถิติจากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีการใช้ภาษาไทย (ร้อยละ 59.22) ซึ่งมากกว่าภาษาไทยดำ (ร้อยละ 40.78) ดังนั้นความเชื่อและการใช้ภาษาในประเด็นนี้จึงไม่สอดคล้องกัน

3. กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าควรสื่อสารกับคนไทยที่ฟังภาษาไทยดำเข้าใจด้วยการใช้ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยดำ และการใช้ทั้งสองภาษา เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลทางสถิติจากตารางที่ 12 จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีการใช้ภาษาไทย (ร้อยละ 59.22) ซึ่งมากกว่าภาษาไทยดำ (ร้อยละ 40.78) ดังนั้นความเชื่อและการใช้ภาษาในประเด็นนี้มีความสอดคล้องกัน

4. กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าการสลับภาษามีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องมากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อให้เกิดการรับรู้คำศัพท์ร่วมกัน และเพื่อแสดงอารมณ์ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติจากตารางที่ 8-10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีการสลับภาษาเพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องมากที่สุด ดังนั้นความเชื่อและการใช้ภาษาในประเด็นนี้มีความสอดคล้องกัน

5. กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าควรมีการสลับภาษาในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมาคือ ควรสลับภาษาเป็นบางครั้ง เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติจากตารางที่ 13 จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวมทั้ง 3 ช่วงอายุมีความถี่ในการสลับภาษาคิดเป็นร้อยละ 11.07 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความเชื่อและการใช้ภาษาในประเด็นนี้ไม่สอดคล้องกัน

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ประเภทของการสลับภาษาที่พบในงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีของ Sankoff and Poplack (1981) อย่างไรก็ตามพบการสลับภาษาเพิ่มอีกหนึ่งประเภทคือ การสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค (Long turns) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการวิจัยครั้งนี้พบการสลับภาษาทั้งหมด 4 ประเภทได้แก่ การสลับภาษาในระดับคำหรือวลี การสลับภาษาภายในประโยค การสลับภาษาระหว่างประโยค และการสลับภาษาระดับข้อความที่ยาวกว่าประโยค ด้านวัตถุประสงค์ของการสลับภาษาพบว่าสอดคล้องกับทฤษฎีของ Crystal (2006) ซึ่งได้จำแนกไว้ 3 ประการคือ เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องทางสังคม เพื่อให้เกิดการ

รับรู้คำศัพท์ร่วมกัน และเพื่อแสดงทัศนคติหรืออารมณ์ต่างๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้พบวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นพวกพ้องมากที่สุด สาเหตุอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างชาวไทยต้องการแสดงความเป็นพวกพ้องเดียวกันกับคนไทย จึงมีการสลับไปใช้ภาษาไทยเหมือนกับคนไทย ซึ่งการใช้ภาษาเดียวกันในการสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นพวกพ้อง หรือสมาชิกของกลุ่มเดียวกัน

ปัจจัยด้านอายุพบว่า มีผลต่อความถี่ของการสลับภาษาในแต่ละช่วงอายุที่แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับแวดวงการใช้ภาษา (domains) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู พบว่าช่วงอายุวัยรุ่นมีความถี่ในการสลับภาษามากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงสูงอายุ และช่วงวัยกลางคน ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่ค้า พบว่าช่วงวัยสูงอายุมีความถี่ในการสลับภาษามากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงวัยรุ่น และวัยกลางคน ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกครอบครัว พบว่าช่วงวัยกลางคนมีความถี่ในการสลับภาษามากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงวัยรุ่น และช่วงวัยสูงอายุ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถจัน สีหะอำไพ (2530) ได้ศึกษาการสลับภาษาของมัคคุเทศก์ โดยพบว่าอายุนั้นเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้เกิดการสลับภาษา

ปัจจัยด้านวจนลีลาพบว่า มีผลต่อความถี่ของการสลับภาษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วจนลีลาหรือมีความถี่ของการสลับภาษามากที่สุดมีจำนวน 232 ครั้ง รองลงมาคือ วจนลีลาทางการมีจำนวน 121 ครั้ง และวจนลีลาสนทนาสนมมีจำนวน 72 ครั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าความถี่ในการสลับภาษาในแต่ละวจนลีลาแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาพร นาถบุญ (2536) ซึ่งศึกษาเรื่องการสลับเปลี่ยนภาษาของชาวเชียงใหม่ และ บงกช ฐานุตตม (2541) ซึ่งศึกษาเรื่องการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ของนักศึกษาชาวใต้ โดยผลการศึกษาของผู้วิจัยทั้งสองท่านแสดงให้เห็นว่าสถานที่ที่มีความเป็นทางการแตกต่างกันมีผลต่อการสลับภาษาที่ต่างกัน นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับ Surawan (1975 อ้างใน สุทธิธา ว่องพาณิชเจริญ, 2540 : 9) ซึ่งศึกษาการพูดของนักศึกษาไทยในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการแทรกแซงทางภาษาและการแปรทางภาษา พบว่าวจนลีลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการสลับภาษาเกิดขึ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าวจนลีลา มีผลต่อการสลับภาษา

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างชาวไทย พบว่ามีทั้งรูปแบบที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน ซึ่งส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันเหมือนดังที่ จันทรศรี นิตยฤกษ์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อเกิดความเชื่อแล้วก็มักจะแสดงออกทางกายและวาจาด้วยการพูด เช่น พูดตักเตือนสั่งสอน หรือแจ้งให้ผู้อื่นทราบ เป็นต้น นอกจากนี้ความเชื่อยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางภาษา และจากผลการวิจัยด้านความเชื่อพบว่ากลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าควรใช้ภาษาไทยสื่อสารกับวัยรุ่นชาวไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมการใช้ภาษาของชาวไทยในปัจจุบันกำลังมีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการใช้ภาษาของวัยรุ่นชาวไทยคำ สาเหตุอาจเป็นเพราะในปัจจุบันวัยรุ่นชาวไทยมีการใช้ภาษาไทย สือสารในชีวิตประจำวันมากขึ้น

ในการศึกษาการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยคำและภาษาไทยกลางครั้งนี้ พบว่ามีรูปแบบและกรณี ต่างๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยที่ตั้งไว้ ในประเด็นของอายุพบว่าผลการศึกษามีทั้ง กรณีที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูพบความถี่ของการสลับ ภาษามากที่สุดในช่วงวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่ค้าพบความถี่ของ การสลับภาษามากที่สุดในช่วงวัยสูงอายุ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ในทำนองเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่ เป็นสมาชิกครอบครัวพบความถี่ของการสลับภาษามากที่สุดในช่วงวัยกลางคน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นกัน ปัจจัยด้านวจนลีลา พบว่าผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เนื่องจากวจน ลีลาหรือมีความถี่ในการสลับภาษามากที่สุด สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและการใช้ภาษา พบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้

ในส่วนท้ายนี้ผลการวิจัย และเทคนิควิธีการวิจัยต่างๆ เช่น การสังเกตการณ์ที่ใช้เครื่องบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ความคิดเห็น สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือเพื่อเป็นแนวทางในการสลับภาษาระหว่างภาษา อื่นๆตามแนวภาษาศาสตร์เชิงสังคม อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการสลับภาษาของชาวไทย คำที่อาศัยอยู่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาการสลับภาษาของชาวไทย คำที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ทราบว่าผลการศึกษานั้นมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยอาจทำให้มองเห็นภาพของการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยคำและภาษาไทยกลางได้ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

รายการเอกสารอ้างอิง

จันทร์ศรี นิตยฤกษ์. ม.ป.ป. ความรู้เรื่องคติชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

จารุพรรณ แก่นจันทร์. 2552. การสลับระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทยในการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ฉันทณี รักธรรมยิ่ง. 2538. การใช้ภาษาของแพทย์ : การปนภาษาระหว่างภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ชวลีพร สวยศด. 2548. การพูดคำภาษาอังกฤษที่ปนในภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษา: กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 และปีที่ 6 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์. 2551. ภาษา กับ สังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทนา อินทมานะ และคณะ. 2547. การสลับภาษาระหว่างภาษาไทยกลางกับภาษาไทยถิ่นอีสาน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวังตะเคียนวิทยาคม จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- บงกช สุานุตตม. 2541. การสลับภาษาระหว่างภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ของนักศึกษา ชาวใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญมี ปาวิชาตินกุล. 2546. ความเชื่อเรื่องผีในพิธีกรรมของชาวไทยในหมู่บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รังสรรค์ จันดี. 2541. การใช้วัจนลีลาและธัมมวัจนโวหารล้านนาของพระสงฆ์ภาคเหนือ. รายงานการวิจัย คณะธุรกิจการเกษตร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- รัชฎาพร นาดบุญ. 2536. การสับเปลี่ยนภาษาของชาวเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทธิภา ว่องพาณิชย์เจริญ. 2540. การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของนักจัดรายการวิทยุภาคเอฟเอ็ม ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างถึง Surawan, P. 1975. The Speech of Thai Student in the U.S.A.: with Reference to Linguistic Interference and Variations. Master's thesis, Faculty of the Graduate School, the University of Texas at Austin.
- สุธาทิพย์ สว่างผล. 2543. ความเชื่อ: กรณีศึกษาชาวไทยทรงดำตำบลประชาสุขสันต์ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ: ม.ป.ท.

- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2541. **ภาษาศาสตร์สังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2545. **ภาษาในสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *อ้างถึง Joos, M. 1961. *The Five Clock: a Linguistic Excursion into the Five Styles of English Usage*. New York: Harcourt, Brace and World.
- อรรจน์ สีหะอำไพ. 2530. **การใช้ภาษาของภาคเหนือ: การเปลี่ยนภาษาระหว่างไทยและอังกฤษ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัญชลี ชัยวิเชียร. 2550. **การสลับภาษาระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยนักเรียนที่ศึกษาในหลักสูตรการเรียนการสอนแบบสองภาษา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- Crystal, D. 2006. *How language works*. Oxford: Oxford University Press.
- Gardner-Chloros, P. 1991. *Language Selection and Switching in Strasbourg*. In Coupland, N. and Jaworski, A. (ed.). *Sociolinguistics A Reader and Coursebook*. New York: Palgrave Press.
- Rokeach, M. 1968. *Beliefs, Attitudes, and Values: a theory of organization and change*. San Francisco: Jossey-Bass, Inc.
- Sankoff, D. and S. Poplack. 1981. "A Formal Grammar for Code-switching". *Papers in Linguistics: International Journal of Human Communication*, 14(1), 3-45.
- Spolsky, B. 1998. *Sociolinguistics*. 3rd ed. New York: Oxford University Press.

ภาษากับการสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำ: กรณีศึกษาชุมชนไทดำ บ้านไผ่หูช้าง จังหวัดนครปฐม¹

Language and Ethnic Identity Construction of Tai Dam (Black Tai): The Case of Phai Huu Chang Community, Nakorn Pathom Province

จันทิมา อังคพนิชกิจ

บทคัดย่อ

ไทดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศไทยที่อาจจะไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปมากนัก แต่ก็มีตัวตนเด่น ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำพยายามที่จะสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทดำ หรือลักษณะทางวัฒนธรรมอื่นๆ ภายใต้นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นและการอนุรักษ์ภาษาที่อยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะสูญหาย คนไทดำในชุมชนเองก็กำลังถูกท้าทายกับการสืบสานอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตน โดยเฉพาะระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ บทความนี้ต้องการจะสำรวจว่าภาษาไทดำในฐานะที่เป็นเครื่องมือหนึ่งที่แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ การเก็บรวบรวมเชิงเอกสารและวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณาได้นำมาใช้เป็นวิธีการหลักของการศึกษาในบทความนี้ เพื่อที่จะพิจารณาว่าภาษาและวาทกรรมที่ใช้ในสถานการณ์การสื่อสารต่างๆ มีลักษณะอย่างไร และอัตลักษณ์ไทดำถูกสื่อและสร้างอย่างไรจากคนไทดำในชุมชน

ข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณาและข้อมูลทางภาษาของบทความนี้เก็บรวบรวมจากชุมชนไทดำบ้านไผ่หูช้าง จังหวัดนครปฐม ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่าคนไทดำต่างรุ่นใช้ภาษาไทดำในการสื่อสารต่างกัน จากการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาพบว่าคนรุ่นสูงอายุพยายามที่จะดำรงรักษาอัตลักษณ์ไทดำอย่างเข้มข้นแต่ก็มีการปรับตัวในบางสถานการณ์ ในขณะที่คนรุ่นหนุ่มสาวและรุ่นเยาวชนกำลังต่อรองให้เกิดอัตลักษณ์ผสม บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าชุมชนไทดำกำลังอยู่ในช่วงปรับเปลี่ยน คนต่างรุ่นของไทดำกำลังต่อรองอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนอยู่ ทั้งภาษาที่ใช้และลักษณะทางวัฒนธรรมอื่นๆ ข้อเสนอแนะจากบทความนี้ก็คือการดำรงรักษาและสืบสานอัตลักษณ์ชาติ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยย่อย ในโครงการเมธีวิจัยอาวุโส เรื่อง ชาติพันธุ์: กระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสานภาษาและวัฒนธรรม ทุนส่งเสริมกลุ่มวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 2553-2556 โดยมีศาสตราจารย์ ดร. สมทรง บุรุษพัฒน์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

พันธุ์ไทดำน่าจะต้องพิจารณาความแตกต่างทางวัฒนธรรมในชุมชน และควรมองถึงเป็นอัตลักษณ์ที่หลากหลายมากกว่าที่จะมองว่าเป็นอัตลักษณ์เดียว

คำสำคัญ: ไทดำ การสร้างอัตลักษณ์ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ วาทกรรมวิเคราะห์เชิงชาติพันธุ์วรรณนา การธำรงรักษาภาษาภาวะใกล้สูญหาย

Abstract

Tai Dam or Black Tai is a distinct ethnic group but little well-known minority group in Thailand. Presently, they have attempted their cultural identity, including their own language as well as their cultural artifacts under the development policy for tourism and endangered language revitalization. However, Tai Dam people in community are challenging their ethnic identity, particularly among younger and older generation. This paper examines discourse in community as cultural tools for constructing Tai Dam ethnic identity. Discourse analysis and ethnographic method, so-called ethnographic discourse analysis, is a method of studying how language and discourse are used in particular communicative events by different generational people in community, and how Tai Dam identity is constructed by those people.

Ethnographic descriptions and language materials in this paper derived from field work among Tai Dam in Phai Huu Chang community, Nakorn Pathom province during January-March, 2011. The analysis showed that Tai Dam language is varied among people in different speech events in community. The ethnographic analysis also illustrated that Tai Dam people, especially the older people, try to persist their ethnic identity by appropriating various cultural tools and social practices within community. This paper argued that Tai Dam people are contesting and negotiating their discourse and their ethnic culture to appropriately construct hybrid Tai Dam identity. Also, this paper can make the contribution to advocate discourse and culture of ethnic group and their multiple identities rather than single ethnic identity.

Keywords: Tai Dam; Identity construction; Ethnic identity; Ethnographic discourse analysis, Language revitalization

1. การศึกษาภาษา วาทกรรมชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์

การศึกษาภาษาที่สัมพันธ์กับคนหรือกลุ่มบุคคลในฐานะผู้ใช้ภาษาในสังคมมีอยู่อย่างหลากหลาย ทั้งในแง่วาทกรรมศึกษา และในแง่ปัจจัยทางสังคมของผู้ใช้ภาษา แนวทางการศึกษาทางภาษาศาสตร์ ส่วนใหญ่มักจะอยู่ในกลุ่มของการศึกษาที่เรียกว่า ภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistics) ปัจจัยทางชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ของผู้ใช้ภาษาก็จะถูกจัดรวมอยู่ในสาขาภาษาศาสตร์สังคมนี้ กรอบแนวคิดของภาษาศาสตร์สังคมที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์มีหลายมุมมอง วิธีการศึกษาก็มีหลากหลายวิธีแตกต่างกันออกไป แนวทางกระแสหลักของภาษาศาสตร์สังคมจะเป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นที่ภาษาเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาในสังคมที่เรียกว่า ภาษาศาสตร์สังคมแนวการแปร (Variationist sociolinguistics) หรือบางครั้งก็เรียกว่า แนวลาบอฟ (Labovian) (Chambers et al., 2004) การศึกษาแนวนี้จะศึกษาชาติพันธุ์ในแง่ของปัจจัยหนึ่งทางสังคมของผู้ใช้ภาษาที่มีผลทำให้ภาษาที่ใช้มีการแปรหรือเปลี่ยนแปลงไป ชาติพันธุ์ในมุมมองนี้ก็จะมีความหมายไม่ต่างมากนักกับมุมมองเรื่องเชื้อชาติ (race) ส่วนกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่งเน้นความแตกต่างของภาษา (language diversity) และเน้นบรรยายลักษณะทางสังคมของผู้ใช้ภาษาและภาษาที่เข้าไปมีบทบาทในแต่ละกิจกรรมทางสังคมต่างๆ กัน เป็นกลุ่มที่เรียกว่า สังคมวิทยาภาษา (Sociology of language) ซึ่งมีแนวทางการศึกษาตามฟิชแมน (Fishman, 1991) กลุ่มนี้สนใจชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อย (minority group) ในสังคม โดยพยายามแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้ภาษา กับภาษาที่ใช้อยู่ในกิจกรรมต่างๆ ในสังคม เช่น การศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มภาษาศาสตร์สังคมปฏิสัมพันธ์ (Interactional sociolinguistics) (Gumperz, 1983) มุ่งเน้นการบรรยายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของผู้ใช้ภาษาผ่านการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์กับคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม การวิเคราะห์บทสนทนาจึงเป็นเครื่องมือหลักของการศึกษาแนวนี้ ผลของการศึกษาและคำอธิบายเพื่อทำความเข้าใจสังคมวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาตามแนวทางนี้ สามารถนำไปใช้การอธิบายปรากฏการณ์ทางวาทกรรมในสังคมได้เป็นอย่างดี วาทกรรมวิเคราะห์ (discourse analysis) บางกลุ่มจึงใช้แนวทางภาษาศาสตร์สังคมปฏิสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ด้วย เช่น เทนเนน (Tannen, 1994) ขณะที่กลุ่มภาษาศาสตร์สังคมเชิงวิพากษ์ (Critical sociolinguistics) (Coupland et al., 2001) สนใจศึกษาอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ที่สัมพันธ์กับประเด็นเชิงอำนาจและวิถีปฏิบัติทางสังคมที่มีภาษาเป็นบทบาทสำคัญในการสื่อและสร้างความหมายให้กับกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งๆ เป้าหมายของการศึกษาของกลุ่มภาษาศาสตร์สังคมเชิงวิพากษ์นี้ จึงไม่แตกต่างกันกับกลุ่มวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical discourse analysis) เพียงแต่จุดเน้นของกระบวนการศึกษาและการนำเสนอผลการศึกษาอาจจะแตกต่างกันบ้าง เนื่องจากภาษาศาสตร์สังคมเชิงวิพากษ์ยังเน้นที่กระบวนการทางภาษาและนำเสนอผล

การศึกษาที่เน้นภาษาเป็นหลักมากกว่า ในขณะที่วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์อาจใช้แนวคิดและทฤษฎีทางสังคม (social theory) และนำเสนอผลการการศึกษาที่แสดงประเด็นทางสังคมเกี่ยวกับอัตลักษณ์และชาติพันธุ์มากกว่าที่จะเน้นประเด็นทางภาษา

การศึกษาภาษา วาทกรรม ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ ในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นที่สนใจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะศึกษาวิจัยเพื่อมุ่งเน้นไปที่การสืบสานและธำรงรักษาซึ่งภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย เนื่องจากมีผลการศึกษาวิจัยพบว่าภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่ในประเทศไทยกำลังอยู่ในภาวะวิกฤติและมีความเสี่ยงที่จะสูญหาย (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2549) เหตุผลนี้ จึงเป็นที่มาให้เกิดโครงการวิจัย เช่น โครงการวิจัย ชาติพันธุ์: กระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสานภาษาและวัฒนธรรม (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2556) ที่ประกอบไปด้วยโครงการย่อยที่ต่างก็เน้นมิติศึกษาเพื่อธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กัน โดยเลือกกรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทดำเป็นหลัก บทความนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยในโครงการย่อยนี้เช่นเดียวกัน

ในสาขาภาษาศาสตร์นั้น แนวทางและวิธีการศึกษาด้านภาษา วาทกรรมและชาติพันธุ์อาจมีหลายแนวทางตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ละแนวทางมีจุดเน้นที่ไม่เหมือนกัน ในบทความนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอใช้แนวทางเชิงประยุกต์ระหว่างภาษาศาสตร์สังคม วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และวิธีการทางมานุษยวิทยาเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วาทกรรม กับการสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำ วิธีการดังกล่าวนี้ เรียกว่า วิธีการวาทกรรมวิเคราะห์เชิงชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic discourse analysis)

2. ชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic method): การศึกษาภาษากับวิถีชีวิตมนุษย์

งานวิจัยที่เก็บข้อมูลภาคสนามในการศึกษาภาษาและวาทกรรมกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์นั้น อาจมีหลายแนวทางด้วยกัน กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ (2539) ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยภาคสนามไว้ น่าสนใจในแง่ที่ว่า ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนามเป็นข้อมูลที่ดีเนื่องจากเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บเอง สัมผัสเอง ดีความผ่านบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่ตนเองได้สัมผัสใกล้ชิด โดยอาศัยการวิเคราะห์จากกรอบทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้เลือกสรรแล้ว ซึ่งดีกว่าการพึ่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น หนังสือ ตำรา พจนานุกรม ฯลฯ ที่มักจะผ่านการตีความและมุมมองของผู้อื่นมาแล้ว

โดยทั่วไปการวิจัยภาคสนามทางภาษาศาสตร์มักมุ่งเน้นที่ข้อมูลเชิงไวยากรณ์ภาษาที่จะต้องมีเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านั้น เช่น แบบสอบถาม แบบฟอร์มการจดบันทึก รายการคำศัพท์ รายการประโยค รวมไปถึงข้อมูลสัมพันธสาร (discourse) รูปแบบต่างๆ เช่น นิทาน เรื่องเล่า แม้แต่

พิธีกรรม นอกจากนี้ยังเน้นการศึกษาเชิงภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguistics) ที่มักมีเป้าหมายในการเก็บคำศัพท์เชิงวัฒนธรรม เช่น คำศัพท์เกี่ยวกับเครื่องมือจับปลา เครื่องดนตรี คำเรียกสี ฯลฯ การทำงานเช่นนี้มักต้องอาศัยผู้ให้ข้อมูล โดยทั่วไปมักจะเรียกกันว่า ผู้บอกภาษา (informant) ซึ่งก็คือผู้ที่รู้หรือเป็นเจ้าของภาษานั้นๆ หรือเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชนดังกล่าวที่จะสามารถให้ข้อมูลความรู้เชิงภาษาแก่ผู้วิจัยได้ การเสนอผลการวิจัยโดยส่วนใหญ่มักจะแสดงผลออกมาเป็นตาราง แผนภาพ หรือรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาหรือไวยากรณ์เป็นสำคัญ ในขณะที่ข้อมูลเชิงสังคมวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาในชุมชนนั้น (รวมไปถึงของผู้บอกภาษาด้วย) ก็มักจะนำเสนอในเชิงความรู้ทั่วไปเพื่อเป็นบริบทของการศึกษาวิจัยภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว

ภายหลังมีการพัฒนาแนวทางการศึกษาวิจัยภาษาศาสตร์ภาคสนามขึ้น เช่น การศึกษาเชิงสนทนาสัมพันธ์ (dialogic approach) การศึกษาวิจัยแนวนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมนุษย์และวิถีชีวิตของมนุษย์ การทำงานเช่นนี้ ผู้วิจัยมีได้สนใจเฉพาะภาษาที่ได้จากผู้บอกภาษาเท่านั้น แต่ยังสนใจถึงชีวิตและวิถีความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนด้วย การเก็บข้อมูลจึงมิได้เพียงการสอบถามหรือสัมภาษณ์จากผู้บอกภาษาเท่านั้น แต่เน้นการสนทนาสัมพันธ์กับคนในชุมชน การสังเกตและการเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน การวิจัยภาคสนามแนวทางนี้ กฤษดาพรรณ หงศ์ลดารมภ์ (2539) ให้คำอธิบายไว้ว่า

“การทำวิจัยภาคสนามไม่ใช่เพียงการศึกษาเรื่องราว เกี่ยวกับ ชาวบ้าน แต่คือการใช้ชีวิตกับ ชาวบ้าน” (หน้า 27) (อักษรตัวเอน เป็นไปตามต้นฉบับ)

การศึกษภาคสนามดังที่กฤษดาพรรณกล่าวไว้ นั้น เป็นแนวทางเดียวกับการวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยาหรือสังคมวิทยาที่เรียกว่า ชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) หรือวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic method)

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาภาษาที่สัมพันธ์กับชาติพันธุ์นั้น เป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง นั่นคือ มีความเป็นกระบวนการของการสื่อความหมายและการสร้างตัวตนให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2542; จันทิมา เอี่ยมมานนท์, 2549) กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในสังคมไทยมีอัตลักษณ์และมีตัวตนเป็นเพราะมีกระบวนการทางวาทกรรมที่ใช้สื่อและสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์นั้น งานวิจัยที่เน้นศึกษาเฉพาะการบรรยายภาษาอาจทำให้ละเลยมิติเชิงสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มผู้ใช้ภาษา บทความนี้จึงต้องการนำเสนอวิธีการเชิงประยุกต์ที่ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาภาษาและวาทกรรมที่ปรากฏร่วมกับข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ถูกใช้สื่อสารในการทำกิจกรรมในชุมชนนั้น สามารถบ่งชี้ลักษณะทางชาติพันธุ์ และสามารถตีความไปถึงการเป็นเครื่องมือในการสื่อและสร้างอัตลักษณ์ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษาได้

การศึกษาตามแนวทางนี้ จำเป็นต้องอาศัยการเก็บข้อมูลภาคสนาม แต่การวิจัยภาคสนามตามแนวโครงสร้างที่เน้นภาษาและไวยากรณ์ของภาษาที่ต้องอาศัยผู้บอกภาษานั้น แม้จะทำให้ได้ข้อมูลเชิงภาษาที่ดี แต่อาจทำให้การเข้าใจวิถีทางสังคมวัฒนธรรมไม่ชัดเจนเพียงพอ เนื่องจากอาจมีสิ่งที่ไม่เปิดเผยและไม่ปรากฏตัวชัดด้วยอาศัยการสอบถามทางภาษาเท่านั้น บทความนี้จึงต้องการนำเสนอแนวทางการศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำ โดยอาศัยการพิจารณาตีความที่องค์ประกอบแวดล้อมของการสื่อสารและวาทกรรมของชุมชนเป็นหลัก เป็นการประยุกต์ระหว่างแนวทางชาติพันธุ์วรรณนากับวาทกรรมวิเคราะห์ แนวทางที่ว่่านี้ จึงเรียกว่า วาทกรรมวิเคราะห์เชิงชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic discourse analysis) (Scollon, 2001; Scollon and Scollon, 2004)

3. ภาษาและชาติพันธุ์ไทดำในประเทศไทย

ไทดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศไทยที่อาจจะไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปมากนัก แต่ก็มีตัวตนเด่น จากเอกสารการศึกษาวิจัยด้านประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์ไทดำในประเทศไทย พบว่าไทดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งอยู่ในประเทศไทยนั้น เชื่อกันว่าด้วยเหตุผลของสงครามและการเมืองการปกครอง ชาวไทยไซ่งหรือไทดำได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2322) จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2430) โดยตั้งถิ่นฐานที่เมืองเพชรบุรีเป็นแห่งแรก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีป่าเขามาก มีหุบเขาลำธาร น้ำท่วมไม่ถึง ลักษณะภูมิประเทศคล้ายบ้านเมืองเดิมคือ เมืองแกลง ในแคว้นสิบสองจุไทย (อ่านเพิ่มเติมในพินิตา เย็นสมุทร, 2524) ต่อมาได้กระจายไปตั้งหลักแหล่งที่อื่นๆ แต่จะอยู่อาศัยหนาแน่นแถบตะวันตกของในประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554) แล้วจึงกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศตามจังหวัดต่างๆ เช่น ลพบุรี สระบุรี พิจิตร พิษณุโลก เลย สุราษฎร์ธานี ฯลฯ (อ่านเพิ่มเติมจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยไซ่งอาศัยอยู่ใน มนุ อุดมเวช, 2547)

ที่ว่าไทดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะโดดเด่น เหตุผลหนึ่งเป็นเพราะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาเป็นของตัวเอง ที่เรียกว่า ภาษาไทดำ (Black Tai language) มีทั้งรูปตัวอักษรและมีระบบไวยากรณ์ที่ชัดเจน ในทางภาษาศาสตร์แล้ว จัดให้ภาษาไทดำเป็นภาษาหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท (Tai language family) โดยจัดอยู่ในสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai group) (Li, 1960) และอยู่ในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนบน (Upper Southwestern Tai) ซึ่งมีภาษาไทแดง ไทขาว ลื้อเชียงตุง ลื้อเชียงรุ่ง เป็นต้น (Hartmann, 1980)

ในแง่ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ชาติพันธุ์ไทดำมักจะถูกกล่าวถึงโดยทั่วไปในแง่ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์เด่นชัด เช่น ในเรื่องเครื่องแต่งกายที่มักเป็นสีดำ ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นที่มาของการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ว่า “ไทดำ” “ไทยทรงดำ” นอกจากนี้ยังพิธีกรรม ประเพณีการเล่น วิถีชีวิตการดำเนินชีวิตและการรวมกลุ่มชุมชนที่ชัดเจน อีกทั้งมีการตื่นตัวในการรณรงค์และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติพันธุ์อย่างจริงจังด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชาติพันธุ์โดยชุมชน จนได้รับการกล่าวขานว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีศักยภาพ มีความเป็นปึกแผ่น และมีความเข้มแข็งชุมชนหนึ่ง (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554; 2556)

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าชาติพันธุ์ไทดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเข้มแข็งและมีอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่โดดเด่น สิ่งที่ชวนให้ขบคิดก็คือ การแสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ดังกล่าวมีความคงที่และมีเอกลักษณ์ชัด (unique) ในทุกที่ทุกเวลาที่คนกลุ่มชาติพันธุ์ปรากฏตัวอยู่ในชุมชนจริงหรือไม่ ภาษาไทดำซึ่งเป็นเครื่องมือบ่งชี้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ได้แสดงบทบาทมากน้อย เพียงใด ประเด็นปัญหาเหล่านี้จึงเป็นที่มาที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา วาทกรรมกับการแสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทดำในชุมชน โดยใช้วิธีการที่ประยุกต์ระหว่างทฤษฎีวาทกรรมกับวิธีทางชาติพันธุ์วรรณนาซึ่งแตกต่างจากวิธีการศึกษาภาษาชาติพันธุ์ที่เคยเป็นมา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการเน้นไปที่การตีความเชิงวาทกรรมเพื่ออธิบายในมิติทางสังคมว่าด้วยเรื่องอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีปฏิบัติในชุมชนที่มีภาษาปรากฏอยู่ การศึกษาเช่นนี้จะนำไปสู่การตีความและการทำความเข้าใจเพื่อการวางแผนการพัฒนาและธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่อไป

4. การดำเนินการวิจัยและข้อมูล

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการย่อยในโครงการวิจัยเมธีวิจัยอาวุโส เรื่อง ชาติพันธุ์: กระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสานภาษาและวัฒนธรรม (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2556) โดยมีโครงการย่อยคือ “การจัดการข้อมูลตัวบทชาติพันธุ์ไทยไซ่ง์/ไทดำ” แม้ว่าการดำเนินการวิจัยหลักของโครงการย่อยนี้จะใช้แนวทางภาษาศาสตร์สารคดี (Documentary Linguistics) ซึ่งเสนอโดยฮิมเมลมันน์ (Himmelmann, 2006) และเน้นไปที่ผลผลิตของงานวิจัยคือ การจัดการข้อมูลตัวบท (Language documentation) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาชาติพันธุ์ที่อยู่ในภาวะวิกฤติ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการธำรงรักษาและฟื้นฟูภาษาเหล่านี้ แต่การดำเนินงานส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การเก็บข้อมูลเชิงตัวบทภาษาทั้งที่เป็นข้อมูลเอกสารและข้อมูลมุขปาฐะ ในบทความนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางเชิงประยุกต์ โดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา คือ ชาติพันธุ์วรรณนา ประยุกต์

กับการวิเคราะห์วาทกรรมในชุมชน เพื่อให้การเก็บข้อมูลเชิงชาติพันธุ์มีความครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งน่าจะช่วยให้การศึกษาภาษาและชาติพันธุ์ รวมไปถึงการทำความเข้าใจอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชัดเจนขึ้นได้

การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณานี้ จะเน้นตัวบทข้อมูลทางวัฒนธรรมและข้อมูลเชิงบริบทแวดล้อมตัวบทภาษาเป็นหลัก วิธีการบันทึกข้อมูลจะใช้วิธีการทั้งการบันทึกเสียง บันทึกภาพนิ่ง และบันทึกภาพเคลื่อนไหว ทั้งที่เป็นข้อมูลทั่วไปที่ไม่ใช่ตัวบทภาษาแต่แวดล้อมหรือมีตัวบทภาษาเป็นองค์ประกอบอยู่ก็ได้ เช่น พิธีกรรม กิจกรรมในชุมชน การละเล่น งานรื่นเริง สถาปัตยกรรม เครื่องมือทางวัฒนธรรมต่างๆ เช่น เครื่องแต่งกาย ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน อาหาร หรือวิถีชีวิตต่างๆ เป็นต้น หลักการสำคัญของการดำเนินงานวิจัยในชุมชนตามแนวทางนี้ก็คือ ผู้วิจัยจะต้องใช้เวลาอยู่ในชุมชนนั้นๆ พอสมควร เพื่อที่จะให้เกิดการสังเกต (observation) การปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เก็บข้อมูลกับ ผู้ให้ข้อมูลหรือกับสมาชิกในชุมชนนั้นๆ เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วม (participation) ในกิจกรรมของชุมชนได้

4.1 การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย

ก่อนที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลในชุมชน ผู้วิจัยจะต้องสำรวจพื้นที่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ร่วมกับข้อมูลพื้นฐานจากงานวิจัย “ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์” (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554) มาประกอบ โดยมุ่งเน้นไปที่เกณฑ์ในการคัดเลือกที่สำคัญ ได้แก่ 1) ต้องเป็นชุมชนที่มีการตั้งรกรากมาเป็นเวลานาน อย่างน้อยก็ต้องมีคนชาติพันธุ์ 3 รุ่นขึ้นไป 2) ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยจำนวนมากพอสมควร และ 3) ต้องเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและมีความเป็นปึกแผ่นทางวัฒนธรรมค่อนข้างสูง โดยเฉพาะเกณฑ์ความเป็นปึกแผ่นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นเกณฑ์คัดเลือกหลัก เนื่องจากมีสมมติฐานว่า ถ้าชุมชนมีความเป็นเข้มแข็งเป็นกลุ่มเป็นก้อน ก็จำเป็นต้องมีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมที่หลากหลาย และน่าจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการแสดงอัตลักษณ์ รวมถึงการใช้ภาษาในการสื่ออัตลักษณ์เหล่านั้นอย่างชัดเจน เพื่อสืบทอดส่งต่อกันรุ่นต่อรุ่น และเพื่อเผยแพร่ออกไปสู่นอกชุมชน ลักษณะเช่นนี้น่าจะทำให้เป็นชุมชนที่มีพลัง มีความเคลื่อนไหว (dynamic) และมีความเข้มแข็งผ่านการใช้ภาษา (language vitality) ที่จะทำให้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งดำรงอยู่ในสมาชิกทุกรุ่นอายุ ซึ่งผู้วิจัยต้องการพิสูจน์ว่าเป็นจริงเช่นนั้นหรือไม่

ชุมชนที่เข้าเกณฑ์การคัดเลือกดังกล่าวที่ผู้วิจัยเลือกเป็นพื้นที่กรณีศึกษา ก็คือ ชุมชนชาติพันธุ์ไทดำ บ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เนื่องจากเห็นว่าเป็นชุมชนที่มีความตื่นตัวเรื่องการรักษาองค์ความรู้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำชุมชนหนึ่ง รวมทั้งเป็นที่ตั้งสมาคมไทดำ (ประเทศไทย) มีการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง และมีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนอีกด้วย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาชุมชนนี้ เพื่อนำไปสู่ประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา ก็คือ การดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่โดดเด่น

ของคนไทดำในชุมชนนี้มีมานาน้อยเพียงใด ภาษาไทดำปรากฏอยู่ในกิจกรรมการสื่อสารในชุมชนเพื่อสื่อและสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำของชุมชนอย่างไร

4.2 การดำเนินการเก็บข้อมูลในชุมชน

การคัดเลือกชุมชนไทดำเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงชาติพันธุ์วรรณานัน ผู้วิจัยและกลุ่มนักวิจัยในโครงการฯ ได้พิจารณาวางแผนการเก็บข้อมูลภาคสนามในชุมชน ผู้วิจัยจะต้องเตรียมเอกสารใบยินยอมในการทำวิจัยในคนเพื่อขออนุญาตสมาชิกในชุมชนที่ผู้วิจัยจะต้องไปเก็บข้อมูล และเมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลได้แล้ว จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ (ซึ่งเอกสารใบยินยอมในการทำวิจัยในคนนี้ จะต้องผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดล (MU-IRB) เรียบร้อยแล้วก่อนหน้านี้) เมื่อคัดเลือกชุมชนเป้าหมายเป็นชุมชนบ้านไผ่หูช้าง ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลในชุมชน โดยดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม – มีนาคม 2554 เป็นไปตามกรอบการศึกษาตามที่สกอลลอน (Scollon, 2001) สกอลลอนและสกอลลอน (Scollon and Scollon, 2004) เสนอไว้ ดังนี้

1) สัมภาษณ์ชุมชน (scene survey) เพื่อพิจารณาว่าสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างไร มีใครบ้าง ส่วนใหญ่ทำอาชีพอะไร ในชุมชนมีเครื่องมือทางวัฒนธรรมอะไรบ้าง รวมไปถึงข้อมูลเอกสาร เช่น แบบเรียนภาษาไทย ตำหนังสือต่างๆ ได้จากสมาคมไทดำ (ประเทศไทย) และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โรงเรียน วัด ฯลฯ

2) สัมภาษณ์กิจกรรมการสื่อสาร (communicative events) ที่จัดขึ้นในชุมชนช่วงระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม 2554 เพื่อพิจารณาว่ามีใครเข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะภาษาและวาทกรรมที่ปรากฏใช้อยู่ในกิจกรรมนั้น รวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ทางวัฒนธรรม ที่จะแสดงถึงวิถีปฏิบัติและลักษณะความเป็นไปของคนในชุมชน

3) บันทึกเสียงสัมภาษณ์การสนทนา บันทึกภาพนิ่ง บันทึกวีดิทัศน์ และจดบันทึกย่อภาคสนาม (field note taking) เมื่อปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน ทั้งการสัมภาษณ์และการสนทนาพูดคุย

4) ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์ (observation) และเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (participation) กิจกรรมการสื่อสารที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรมในการเก็บข้อมูลภาคสนามนี้ เช่น งานประเพณีประจำปีของไทดำ ประเพณีสงกรานต์ รดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่ การรับประทานอาหารร่วมกัน ฯลฯ ซึ่งขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนนั้น ผู้วิจัยจะต้องใช้การปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ เช่น การพูดคุยสื่อสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัย

การสังเกตการณ์นี้ ก็เพื่อที่จะคัดเลือกบุคคลเป้าหมาย (key person) ที่จะเป็นผู้ร่วมศึกษาวิจัยในโครงการ เนื่องจากโครงการวิจัยใช้เวลาถึง 3 ปี ผู้วิจัยจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง บุคคลเป้าหมายจะเป็นคนสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานวิจัยในชุมชนต่อไปได้ และบุคคลดังกล่าวก็จะ

สามารถเรียนรู้การศึกษาวิจัย และสามารถเป็นผู้ร่วมวิจัย ขณะเดียวกันก็สามารถเป็นผู้สืบสานและธำรงรักษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเน้นการสังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมทำกิจกรรมในชุมชน เพื่อคัดเลือกกลุ่มบุคคลเป้าหมาย จำแนกออกเป็น 4 รุ่นด้วยกัน โดยอิงเกณฑ์การแบ่งรุ่นตามช่วงอายุที่สมทรง บุรุษพัฒนาและคณะ (2554) ได้จัดไว้ ได้แก่ รุ่นผู้สูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) รุ่นวัยกลางคน (อายุตั้งแต่ 36-59 ปี) รุ่นวัยหนุ่มสาว (อายุตั้งแต่ 18-35 ปี) และรุ่นเยาวชน (อายุต่ำกว่า 18 ปี) การคัดเลือกบุคคลเป้าหมายที่เป็นคนรุ่นต่างๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยพิจารณาเกณฑ์ว่าจะต้องเป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์ไทดำและยังอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นหลัก รวมทั้งเป็นผู้ที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ไม่ว่าจะในชุมชนเดียวกันหรือต่างชุมชน และมีความรู้ในภาษาไทดำ โดยเฉพาะรุ่นเยาวชนและรุ่นวัยหนุ่มสาว จะต้องมีความรู้ภาษาไทดำอยู่บ้าง อย่างน้อยก็พอทราบความหมายของคำศัพท์บางคำศัพท์ ซึ่งวิธีการที่ทำให้ทราบถึงความรู้ภาษาไทดำนี้ นอกจากผู้วิจัยจะใช้การสังเกตการณ์ใช้ภาษาไทดำในการสื่อสารของบุคคลกลุ่มเป้าหมายแล้ว ยังใช้การสัมภาษณ์ควบคู่กันไปด้วย

เนื่องจากการทำงานด้านชาติพันธุ์วรรณาต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ดังนั้นจึงต้องคัดเลือกกลุ่มบุคคลเป้าหมายในแต่ละรุ่นที่จะอนุญาตและสะดวกที่จะให้ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรมได้ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกบุคคลเป้าหมายในแต่ละรุ่นได้รุ่นละ 1 คน รวมจำนวนบุคคลเป้าหมาย 4 คน เมื่อได้กลุ่มบุคคลเป้าหมายในแต่ละรุ่นแล้ว ผู้วิจัยจึงตามสังเกตการณ์และพยายามปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลเป้าหมายเหล่านี้ เมื่อเข้าร่วมทำกิจกรรมในชุมชนตามโอกาสต่างๆ ร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชน พร้อมทั้งขออนุญาตในการบันทึกเสียง บันทึกภาพ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว รวมทั้งการจดบันทึกภาคสนามด้วยในทุกกิจกรรม หรือเกือบทุกกิจกรรมที่บุคคลเป้าหมายเข้าร่วมทำกิจกรรมเหล่านั้น

5) ถ่ายถอดข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงและบันทึกวิดีโอทัศน์ รวมทั้งการเรียบเรียงตัวบทข้อมูลจากการบันทึกภาคสนาม

6) วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อทำความเข้าใจลักษณะภาษาและวัฒนธรรมชุมชนไทดำ บ้านไผ่หูช้าง

7) ตีความผลการวิเคราะห์เบื้องต้นด้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอแนวทางและการวางแผนในการจัดการข้อมูลตัวบทต่อไป

5. ผลการวิเคราะห์เบื้องต้นจากภาคสนาม: ภาษาและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำที่กำลังปรับเปลี่ยน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า วัตถุประสงค์หลักของบทความนี้ต้องการนำเสนอแนวทางการประยุกต์ด้านวาทกรรมวิเคราะห์กับวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณาเข้าด้วยกัน โดยเน้นประเด็นที่อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำ

อาศัยการพิจารณาถึงความที่องค์ประกอบในกิจกรรมการสื่อสารและวาทกรรมของชุมชนเป็นหลัก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามและข้อมูลเชิงชาติพันธุ์วรรณานี้เป็นผลการวิเคราะห์เบื้องต้นที่จะนำไปสู่การวางแผนในการศึกษาวิจัยด้านภาษาและชาติพันธุ์ไทดำต่อไป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามเชิงชาติพันธุ์วรรณนา โดยพิจารณาที่การปรากฏใช้ภาษาไทยดำในการติดต่อสื่อสารเพื่อทำกิจกรรมในชุมชน ร่วมกับการพิจารณาองค์ประกอบด้านสังคมวัฒนธรรมในการปรากฏตัวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของบุคคลเป้าหมายทั้ง 4 รุ่น ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่ชี้ให้เห็นได้ว่าภาษาและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำที่ชุมชนบ้านไผ่หูช้าง กำลังมีการปรับเปลี่ยน ดังนี้

5.1 ภาษาไทดำกับสถานการณ์การสื่อสารในชุมชน

ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนที่มีเชื้อสายไทดำเข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลเป้าหมาย พบว่าภาษาไทยดำปรากฏใช้ในลักษณะของการสลับภาษา (code switching) กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในรุ่นผู้สูงอายุจะสามารถจะสลับภาษาไทยดำกับภาษาไทยกลางได้ กล่าวคือ เมื่อสื่อสารกับกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนสื่อสารด้วยภาษาไทยดำ แต่ถ้าสื่อสารกับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำไม่ว่าจะรุ่นอายุใด ก็จะใช้ภาษาไทยกลาง ขณะเดียวกัน เมื่อสื่อสารกับรุ่นวัยหนุ่มสาวและรุ่นเยาวชนเป็นชาติพันธุ์ไทดำ ก็จะมีทั้งใช้ภาษาไทยดำและใช้ภาษาไทยกลางควบคู่กัน

ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำรุ่นวัยหนุ่มสาวและรุ่นเยาวชนนั้น พบว่าส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสาร ไม่ว่าจะสื่อสารกับคนในชุมชนชาติพันธุ์ไทดำรุ่นเดียวกัน หรือกับคนนอกชุมชนไทดำก็ตาม มีรุ่นเยาวชนบางคนเท่านั้นที่ยังสามารถพูดภาษาไทยดำได้ แต่ก็ไม่คล่องเหมือนรุ่นผู้สูงอายุและรุ่นวัยกลางคน จากการสัมภาษณ์รุ่นเยาวชนพบว่า บางคนก็พอฟังเข้าใจ แต่พูดภาษาไทยดำไม่ได้ การสลับภาษาจึงมักเกิดกับคนรุ่นสูงอายุและรุ่นวัยกลางคน และมักจะไม่เกิดในผู้พูดรุ่นวัยหนุ่มสาว ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554) รายงานเกี่ยวกับคลังข้อมูลการใช้ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยไซ่ง และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ในงานวิจัยพบว่า ผู้พูดที่เป็นชาติพันธุ์ไทดำรุ่นเยาวชนไม่มีการสลับภาษาเลย เนื่องจากทุกคนใช้ภาษาไทยกลางในการติดต่อสื่อสาร

ดังนั้นการจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาไทยดำในโรงเรียนบ้านไผ่หูช้าง และมีผู้สอนภาษาไทยดำอยู่ในหมู่บ้านไผ่หูช้าง ได้แก่ อาจารย์สุริย์ ทองคงหาญ ซึ่งเป็นนายกสมาคมไทดำ (ประเทศไทย) ด้วย จึงเป็นเพียงกิจกรรมที่ใช้แสดงถึงการมีอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำและมีวัฒนธรรมด้านภาษาเป็นของตนเองเท่านั้น แต่ยังไม่เกิดพลังของการเรียนรู้ที่จะกระตุ้นให้มีการใช้ภาษาไทยดำในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนเชื้อสายไทดำเพียงพอ เพราะเด็กที่เรียนภาษาไทยดำในโรงเรียนมิได้นำภาษาไทยดำมาใช้สื่อสารจริงในครอบครัว

ลักษณะนี้อาจตีความให้เข้าใจได้ว่า ครอบครัวไทดำน่าจะมิได้ใช้ภาษาไทยแต่สื่อสารกับคนรุ่นเยาวชน และตีความต่อไปได้อีกว่า คนรุ่นเยาวชนไทดำก็น่าจะไม่ใช้ภาษาไทยแต่ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 1 อาจารย์สุริย์ ทองคงหาญ นายกสมาคมไทดำ (ประเทศไทย) และผู้สอนภาษาไทดำ

(ภาพโดย จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2554)

ภาพที่ 2 ตารางการสอนภาษาไทดำตามโรงเรียนต่างๆ

วัน/เวลา	9.00 - 10.00	10.20 - 11.20	12.30 - 13.30	14.30 - 15.30	วันหยุด
จันทร์		ชุมชนบ้านหนองเตา			ส. อาสาสมัคร
อังคาร	โรงเรียนวัดโพนทราย	โรงเรียนบ้านสามัคคี	โรงเรียนวัดสระสีนุ่น	โรงเรียนวัดศรียะมา	ส. อาสาสมัคร
พุธ		โรงเรียนวัดสวนเค็ง	โรงเรียนวัดบ้านจาน	โรงเรียนวัดศาลาแดง	ส. อาสาสมัคร
พฤหัสบดี	โรงเรียนวัดสวนเค็ง	ร.ร. วัดหนองเตา	ร.ร. วัดเขา	โรงเรียนวัดศาลาแดง	ส. อาสาสมัคร
ศุกร์	โรงเรียนวัดหนองเตา	ร.ร. วัดหนองเตา	โรงเรียนวัดสระสีนุ่น	โรงเรียนบ้านหนองเตา	ส. อาสาสมัคร

(ภาพโดย จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2554)

5.2 อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำกับความหลากหลายต่างช่วงอายุ

ในด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำของชุมชนบ้านไผ่หูช้างนั้น ผู้วิจัยพิจารณาจากรูปแบบการนำเสนอ (representation) ความเป็นชาติพันธุ์ไทดำจากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษา การแต่งกาย การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางวัฒนธรรมไทดำ หรือการเข้าร่วมในเหตุการณ์การสื่อสาร เพื่อจะดูว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทดำนำเสนอตัวเอง (self-representing) ว่าเป็นไทดำอย่างไร และความเป็นไทดำถูกนำเสนอ (represented) อย่างไรเมื่อต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ไม่ใช่คนในชุมชน จากการสังเกตองค์ประกอบเหล่านี้ ผู้วิจัยพบว่าอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำกำลังมีการปรับเปลี่ยนเกิดขึ้น และกำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านระหว่างอัตลักษณ์ไทดำดั้งเดิมและอัตลักษณ์ไทดำใหม่ การปรับเปลี่ยนนี้เกิดขึ้นทั้งกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ รุ่นผู้สูงอายุ รุ่นวัยกลางคน รุ่นวัยหนุ่มสาว และรุ่นเยาวชน

อัตลักษณ์ไทดำดั้งเดิมแสดงผ่านกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำวัยสูงอายุ ที่ยังคงยึดการปฏิบัติในพิธีกรรมและวัฒนธรรมประเพณีของไทดำต่างๆ อย่างเหนียวแน่น ยังคงใช้ภาษาไทดำในการสื่อสารกับกลุ่มผู้สูงอายุหรือกับคนรุ่นผู้ใหญ่ที่ยังสามารถพูดและใช้ภาษาไทดำสื่อสารได้ ที่ยังคงอัตลักษณ์อย่างชัดเจนที่สุดก็คือการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าไทดำ โดยเฉพาะกลุ่มไทดำผู้สูงอายุที่เป็นผู้หญิง จะเห็นได้โดยทั่วไปว่ายังคงแต่งกายด้วยการนุ่งซิ่น ใส่เสื้อแบบไทดำ ปั้นเกล้า (การเกล้ามวยผม) ที่เป็นเอกลักษณ์บ่งบอกสถานภาพของตนเอง

ภาพที่ 3 การแต่งกายแบบไทดำของผู้หญิงต่างวัยในงานประเพณีประจำปี

(ภาพโดย จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2554)

สำหรับการมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน พบว่า รุ่นผู้สูงอายุและรุ่นวัยกลางคนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและร่วมจัดกิจกรรมนั้นอย่างเต็มที่ รู้จักใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม รู้วิธีการในกิจกรรมนั้น เช่น ผู้ที่เป็นหลักในกิจกรรมจะต้องขับหรือเป็นผู้ร้องในพิธีกรรม ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ก็รู้ว่าจะต้องร้องรับอย่างไร หรือต้องปฏิบัติอย่างไรในพิธีดังกล่าว เมื่อมีคนนอกชุมชนหรือบุคคลที่มีเชื้อไทยดำ ผู้สูงอายุเหล่านี้ก็รู้วิธีการที่จะสื่อสารกับคนนอกชุมชน และพร้อมที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์ของตนด้านต่างๆ แก่บุคคลภายนอกเหล่านั้น ลักษณะเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่ารุ่นผู้สูงอายุได้ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับไทดำให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป ขณะเดียวกันการปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำในทุกโอกาส โดยเฉพาะในกิจกรรมที่สามารถให้คนรุ่นเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมได้ คนรุ่นผู้สูงอายุเหล่านี้ก็จะกลายเป็นต้นแบบของการดำเนินวิถีปฏิบัติแบบไทดำให้คนรุ่นเยาวชนได้จดจำ และถือปฏิบัติตาม อย่างน้อยก็ทำให้รู้เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายแบบไทดำ ดังที่ปรากฏในภาพที่ 3 ที่พบว่าเด็กผู้หญิงในภาพต่างก็แต่งกายด้วยชุดไทดำ กิจกรรมเช่นนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้และซึมซับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำผ่านกิจกรรมการแต่งกายได้ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุไทดำ ยังมีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้สืบทอดและเป็นผู้ดำเนินการด้านวัฒนธรรม เช่น เป็นหมอลำ เป็นผู้ขับสายแปง ฯลฯ เมื่อมีการทำพิธีสำคัญในชุมชน ก็มักจะมีการสื่อสารข่าวสารให้ทราบกันโดยทั่วไป เช่น กำหนดการทำพิธีเสนเรือ ดังที่ปรากฏในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กำหนดการทำพิธีเสนเรือของแต่ละบ้านในชุมชน

(ภาพโดย จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2554)

ภาพที่ 5 การจัดแสดงนิทรรศการเครื่องแต่งกายบุรุษไทดำ แต่มีเสื้อยืดแบบสมัยใหม่ปะปนอยู่ด้วย

(ภาพโดย จันทิมา อังคพณิชชกิจ, 2554)

อัตลักษณ์ไทดำเชิงผสมผสาน มักจะพบว่ามี การผสมผสานอัตลักษณ์ระหว่างไทดำดั้งเดิมกับไทยกลางและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อื่นๆ เข้าด้วยกัน ที่พบชัดเจนก็คือ ในกลุ่มคนไทดำรุ่นวัยกลางคนและรุ่นวัยหนุ่มสาว ทั้งนี้กลุ่มคนชาติพันธุ์ไทดำรุ่นวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาวมักจะเป็นวัยที่มีการแต่งงานกับคนนอกชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ เช่น แต่งงานกับคนไทยกลาง แต่งงานกับคนไทยถิ่นอีสาน แต่งานกับคนเชื้อสายจีน เป็นต้น ทำให้อัตลักษณ์ไทดำผสมผสานกับกลุ่มคนนอกชาติพันธุ์ บางครั้งก็มีการแยกครอบครัวและแยกบ้านออกไปอยู่ต่างชุมชน นอกจากนี้ คนรุ่นวัยกลางคนและคนรุ่นหนุ่มสาวมักจะได้ทำงานในองค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน และมีกิจการของตนเอง คนไทดำรุ่นเหล่านี้จึงเป็นกลุ่มคนที่มีการปรับเปลี่ยนความเป็นไทดำไปบ้าง ในเวลาเดียวกันก็ยังคงสืบสานความเป็นไทดำอยู่ด้วย ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษาไทดำในการสื่อสารกับกลุ่มคนรุ่นสูงอายุ และมักพูดสลับภาษาเมื่อสื่อสารกับกลุ่มคนไทดำวัยเดียวกัน

ในการปฏิสัมพันธ์กับคนรุ่นเยาวชน คนไทดำรุ่นวัยกลางคนและรุ่นหนุ่มสาวมักจะใช้ภาษาไทยกลาง รวมทั้งใช้ภาษาไทยกลางกับคนภายนอกชุมชนที่ได้มีเชื้อสายไทดำ อย่างไรก็ตาม คนกลุ่มนี้ก็สามารถเป็นผู้ให้ความรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับไทดำได้ เนื่องจากมีความรู้ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่ได้รับสืบทอดมา และจากความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุเมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ที่น่าสังเกตก็คือ คนไทดำรุ่นวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาว (โดยเฉพาะที่มีอายุเกิน 30 ปี) บางครั้งก็เป็นผู้ผลักดันให้มีการจัดประเพณีต่างๆ เพื่อฟื้นฟูและเผยแพร่วัฒนธรรมเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำให้เป็นที่รู้จัก เพราะส่วนใหญ่

แล้ว คนไทดำรุ่นวัยนี้ จะเป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงานที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนต่างๆ ในสังคม รวมทั้งอาจเป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งทางการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นกำนัน ทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า คนไทดำรุ่นวัยกลางคนและรุ่นหนุ่มสาว เป็นผู้มีความสำคัญในการสืบทอดและสืบสานอัตลักษณ์ไทดำให้คงอยู่ คนกลุ่มนี้จะแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายชาติพันธุ์ไทดำในช่วงที่มีประเพณีพิธีการต่างๆ แต่ก็จะสวมใส่เสื้อผ้าสมัยใหม่ทั่วไปในเวลาปกติ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับคนรุ่นวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาว พบว่าเป็นผู้ให้ความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางวัฒนธรรมอื่นๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำด้วย เช่น การเรียกเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนด้วยศัพท์ภาษาไทดำ การบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ การบอกเล่าเกี่ยวกับคติความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ เป็นต้น

ภาพที่ 6 กลุ่มชายหนุ่มเชื้อสายไทดำที่เข้าร่วมงานประเพณีประจำปีของไทดำ

(ภาพโดย จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2554)

อัตลักษณ์ไทดำที่ปรับเปลี่ยนมักจะพบในกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำรุ่นเยาวชน จากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมเหตุการณ์การสื่อสารในชุมชน พบว่ากลุ่มไทดำรุ่นเยาวชนที่เป็นวัยรุ่นและวัยเด็กมักจะปรากฏตัวอยู่ในกิจกรรมเพียงเป็นผู้ดูเท่านั้น การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นเพียงการถูกกำหนดให้เข้าร่วมจากผู้ใหญ่ มีบางคนที่ตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรมจริงๆ โดยเฉพาะเมื่อเป็นกิจกรรมสำคัญๆ เช่น งานฉาบฉวย แต่ถ้าเป็นงานประเพณีและมีการละเล่นรื่นเริง ก็มักจะยินดีเข้าร่วม หากพิจารณาตามแนวคิดการปรากฏตัวของบุคคลในที่สาธารณะของกอฟฟ์แมน (Goffman, 1959) ก็อาจอธิบายได้ว่า ในแง่ของการเป็นผู้มีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรม ที่เรียกว่า 'with' และการเป็นผู้อยู่ในกิจกรรมแบบเป็นผู้ดู ที่สกลลอน (Scollon, 2001) เรียกว่า 'watch' ก็พบว่ากลุ่มไทดำรุ่นเยาวชนเหล่านี้ ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ดู (หรือ 'watch') มากกว่าที่จะ

เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (หรือ 'with') ส่วนการแต่งกายก็จะมีทั้งถูกกำหนดให้แต่งกายแบบไทดำตามประเพณี แต่ก็มีลักษณะผสมผสาน มิได้เป็นการแต่งกายเต็มรูปแบบ ดังจะเห็นจากภาพที่ 6 ที่ส่วนใหญ่กลุ่มรุ่นหนุ่มสาวและรุ่นเยาวชนไทดำเหล่านี้จะแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายไทดำแบบครึ่งๆ คือใส่แต่เสื้อ ส่วนกางเกงจะใส่กางเกงยีนส์ตามความนิยมของวัยรุ่น แต่ถ้าเป็นพิธีกรรม เช่น การแต่งงาน พิธีเสนเฮือน กลุ่มไทดำวัยรุ่นและวัยเด็กก็มักจะแต่งกายตามความพึงพอใจ ยกเว้นกรณีของพิธีฉาปนกิจ ที่จะมีเครื่องแต่งกายเฉพาะสำหรับผู้ที่เป็นญาติใกล้ชิดหรือเป็นคนในครอบครัวเดียวกับผู้เสียชีวิต

เมื่อพิจารณาที่การใช้ภาษาไทดำ ก็พบว่าเด็กและวัยรุ่นในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และไม่ใช้ภาษาไทดำในการสื่อสาร มีบ้างที่รู้คำศัพท์บางคำศัพท์เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ แต่จะไม่ใช้เป็นภาษาหลักในการสื่อสาร เด็กและวัยรุ่นบางคนสามารถเข้าใจภาษาไทดำที่ผู้ใหญ่พูดกัน แต่บางคนก็ไม่เข้าใจเลย และเมื่อถามคนรุ่นเยาวชนเหล่านี้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทดำ ส่วนใหญ่ก็มักจะทำให้ข้อมูลไม่ได้ อยากรู้ดี มีเพียงบางคนเท่านั้นที่พอจะให้ข้อมูลหรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ทั้งนี้เนื่องจากได้คลุกคลีและใกล้ชิดกับผู้สูงอายุและผู้ใหญ่ไทดำที่มักจะมีเรื่องเล่าและใช้ภาษาไทดำสื่อสารกับคนในชุมชน เยาวชนเหล่านี้จึงคุ้นเคยและได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทดำไปด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน พบว่ากิจกรรมเหล่านี้ได้ทำให้เกิดการต่อรองและเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ความเป็นไทดำระหว่างคนไทดำรุ่นต่างๆ และการปรับตัวเพื่อการคงอยู่ของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ดังที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นจากผู้สูงอายุไทดำพยายามเขียนเป็นภาษาไทย เช่น เขียนชื่อของตัวเองเป็นภาษาไทย การเรียนรู้วิธีการปฏิบัติตัวเมื่อต้องสื่อสารด้วยภาษาไทยกลางกับลูกหลานที่ไม่ต้องการใช้ภาษาไทดำสื่อสารกับตน ลักษณะเช่นนี้ทำให้เห็นว่าผู้สูงอายุชาวไทดำก็จำเป็นที่จะต้องปรับตัว การคงอัตลักษณ์ไทดำไว้ทุกเวลาจึงเป็นไปได้ แม้โดยส่วนใหญ่จะแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ไทดำ แต่เมื่อถึงเวลาและสถานการณ์ที่จำเป็นต้องปรับตัวและเรียนรู้ ผู้สูงอายุเหล่านี้ก็สามารถที่จะปรับตัวและเรียนรู้ได้

ในขณะเดียวกัน กลุ่มไทดำที่เป็นรุ่นเยาวชน แม้ในหลายกิจกรรมอาจจะไม่ต้องการที่จะเข้าร่วม เช่น งานฉาปนกิจศพของญาติ ซึ่งมักจะใช้เวลาเป็นวันๆ และมีพิธีกรรมที่ต้องปฏิบัติหลายประการ แต่พวกเขาไม่สามารถจะปฏิเสธสายเลือดทางชาติพันธุ์ไทดำของตนได้ จึงจำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมนั้น นอกจากนี้ ในชุมชนยังมีวิถีปฏิบัติหลายประการที่เอื้ออำนวยให้เรียนรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทดำ แต่เด็กและวัยรุ่นบางคนก็ไม่สนใจที่จะเรียนรู้หรือเป็นผู้สืบทอดทางวัฒนธรรมเหล่านั้น เช่น การเรียนเพื่อเขียนอ่านภาษาไทดำ แม้จะมีการเปิดสอนภาษาไทดำในโรงเรียนแล้วก็ตาม การไม่สนใจที่จะสืบทอดเป็นหมอเสนหรือเป็นผู้สืบทอดในการดำเนินพิธีกรรมต่างๆ ผู้วิจัยสังเกตจากการได้สัมภาษณ์พูดคุยกับคนรุ่นเยาวชนเหล่านี้ หลายคนดูเหมือนจะปฏิเสธที่จะเรียนรู้หรือสืบทอดลักษณะทางวัฒนธรรมความเป็นไทดำ แต่เมื่อ

จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน พวกเขาที่ไม่ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็พบว่า เมื่อพวกเขาเห็นว่ากิจกรรมทางวัฒนธรรมหลายกิจกรรมของไทยได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกชุมชน เช่น พบชาวต่างชาติสนใจที่จะแต่งกายแบบไทดำ และเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีประจำปี เมื่อสัมภาษณ์คนรุ่นเยาวชน หลายคนก็ตอบว่ารู้สึกภูมิใจที่มีคนสนใจชาติพันธุ์ไทดำ และยินดีที่ได้แสดงตัวว่าเป็นคนไทดำให้คนภายนอกชุมชนได้รับรู้ อย่างน้อยก็ได้ใส่เครื่องแต่งกายแบบไทดำ โดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่นผู้หญิงที่ยังชื่นชอบการแต่งกายไทดำและได้เกล้ามวย หรือ “ปั้นเกล้า” แบบสตรีไทดำ

6. บทสรุป

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเบื้องต้น และจากการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาในชุมชนชาติพันธุ์ไทดำ บ้านไผ่หูช้าง จังหวัดนครปฐม พบว่าชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำนี้เป็นชุมชนที่มีความแตกต่างทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ระหว่างคนต่างกลุ่มอายุ เพราะมีทั้งที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำแบบดั้งเดิมที่ยังคงปรากฏอยู่กับคนรุ่นสูงอายุ และมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นไทดำในกลุ่มวัยรุ่นกลางคน โดยผสมผสานกับชาติพันธุ์อื่น เช่น เมื่อมีการแต่งงานเกิดขึ้นกับคนนอกชุมชนและต่างชาติพันธุ์ แต่คนกลุ่มนี้ก็ได้กลายเป็นผู้ที่ผลักดันให้เกิดการสืบสานและการธำรงรักษาชาติพันธุ์ไทดำให้คงอยู่ รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำดำรงตนอยู่ได้ ด้วยอิทธิพลของสังคมสมัยใหม่ที่เข้ามาในชุมชน ผ่านกิจกรรมบางกิจกรรม และผ่านคนรุ่นหนุ่มสาวและรุ่นเยาวชนของไทยดำ ทำให้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำมีการปรับเปลี่ยนไป การจัดประเพณีและกิจกรรมประจำปีของไทยดำได้ทำให้เห็นว่า มีความพยายามที่จะสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ขณะเดียวกันรายละเอียด ขั้นตอนพิธีกรรมและข้อมูลตัวบทบางอย่าง บางช่วงที่อยู่ในพิธีกรรม เช่น ในพิธีฌาปนกิจศพ การบรรยายความลำบากของแม่ที่เสียชีวิตได้มีการตัดทอนลง ลักษณะเช่นนี้หากไม่มีการบันทึกและเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ความรู้ทางวัฒนธรรมเหล่านี้ก็อาจจะสูญหายได้ในอนาคต เช่นเดียวกันกับพิธีกรรมและข้อมูลตัวบทบางอย่างที่ใช้ในพิธีกรรม เช่น การขับเสนาเหือน เสนผู้ท้าว เสนผู้น้อย เสนตัว ฯลฯ ก็อาจสูญหายเพราะไม่มีคนไทดำรุ่นใหม่สืบทอดการขับเหล่านี้

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงชาติพันธุ์วรรณายังทำให้มองเห็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างภาษาวาทกรรม และผู้ใช้ภาษาที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เมื่ออยู่ในการทำกิจกรรมในชุมชน มุมมองเกี่ยวกับภาษาไทดำที่มีต่อการแสดงและสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำมีความแตกต่างกันระหว่างคนต่างรุ่นอายุ ปรากฏการณ์

การสลับภาษาที่เกิดขึ้นในการสื่อสารของคนรุ่นต่างๆ ในชุมชนโดยที่ถูกละเลยแบบไม่รู้ตัวนั้น แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การใช้ภาษาไทยกำลังมีการปรับเปลี่ยนไปในชุมชนไทดำบ้านไผ่หูช้าง ที่สอดคล้องกับภาวะถดถอยของภาษา เนื่องจากกลุ่มคนรุ่นเยาวชนและคนรุ่นหนุ่มสาวมีแนวโน้มที่จะไม่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน แม้ชุมชนบ้านไผ่หูช้าง จะมีความพยายามจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้มีการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียน เพื่อให้คนรุ่นเยาวชนในโรงเรียนได้ซึมซับภาษาไทย และเพื่อเป็นการแสดงตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำให้ดำรงตนอยู่ได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว คนรุ่นเยาวชนเหล่านั้น ก็ยังไม่ได้เรียนรู้เพื่อที่จะพูดภาษาไทยและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างกัน แต่พวกเขาได้เรียนรู้และซึมซับลักษณะเฉพาะตัวของความเป็นไทดำผ่านภาษาไทยที่มีความแตกต่างกับภาษาไทยกลางหรือภาษาไทยมาตรฐานอย่างชัดเจน เมื่อภาษาไทยมาปรากฏร่วมกับลักษณะทางวัฒนธรรมเฉพาะตัวอื่นๆ ของไทดำ เช่น ในพิธีกรรม ในเทศกาลประจำปี ฯลฯ ที่เปิดโอกาสให้คนต่างชุมชนและต่างชาติพันธุ์ได้มาสัมผัส ก็ทำให้คนรุ่นหนุ่มสาวและคนรุ่นเยาวชนภาคภูมิใจในความเป็นไทดำเช่นกัน เพียงแต่การแสดงออกนั้นแตกต่างไปจากคนรุ่นสูงอายุและคนรุ่นวัยกลางคนเท่านั้น

ลักษณะเช่นนี้ ชี้ให้เห็นได้ว่า ภาษาไทดำที่ปรากฏในชุมชนบ้านไผ่หูช้างเป็นเหมือนเครื่องมือทางวาทกรรมที่ถูกใช้เพื่อแสดงบทบาทในการต่อรองอำนาจ ระหว่างอัตลักษณ์กระแสหลัก คือ อัตลักษณ์ไทยกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำ และยังเป็นการต่อรองการแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ระหว่างคนต่างรุ่นอีกด้วย อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำที่ปรากฏที่บ้านไผ่หูช้าง มิได้มีความเป็นหนึ่งเดียวแบบอัตลักษณ์ไทดำดั้งเดิมอย่างที่ปรากฏอยู่ในคนรุ่นผู้สูงอายุ หากแต่มีลักษณะของการผสมผสานกับอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์อื่น มีการปรับเปลี่ยนและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ไทดำเชิงสืบสานและอนุรักษ์ในกลุ่มรุ่นวัยกลางคน และมีการต่อรองอัตลักษณ์ไทดำใหม่ในคนรุ่นหนุ่มสาวและรุ่นเยาวชน

การศึกษาเบื้องต้นครั้งนี้ด้วยวิธีการทางชาติพันธุ์วรรณน่าจะช่วยเสริมให้การวิจัยแบบภาษาศาสตร์สารคดีมีความรอบด้านและมีมิติเชิงสังคมวัฒนธรรมชัดเจนขึ้นกว่าการเก็บรวบรวมตัวบทข้อมูลเท่านั้น และยิ่งจะช่วยให้เกิดการวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวบทในชุมชนไทดำที่อื่นๆ ของประเทศไทย รวมทั้งการนำข้อมูลตัวบทเหล่านั้นมาใช้ในการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป การวางแผนทางที่จะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ตัวบทที่เก็บรวบรวมได้เหล่านี้ก็เพื่อสืบสานและธำรงรักษาความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำให้คงอยู่ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการสืบสานและธำรงรักษากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในสังคมไทยต่อไป.

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษดาพรรณ หงส์ลดารมภ์. (2539). การศึกษาไวยากรณ์โดยวิธีการทำวิจัยภาคสนาม: ข้อคิดจาก
การทำวิจัยภาษาเกี่ยวทั้งภาษาทิเบตในยูunnan. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 15 (1):
21-42.
- จันทิมา เอี่ยมานนท์. (2549). การศึกษาวาทกรรมเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์ในสังคมไทยตามแนว
ปฏิพันธ์วิเคราะห์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). *วาทกรรมการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ปิยวรรณ สุขเกษม. (2553). หนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่น ไทยเชิงบ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หู
ช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. นครปฐม: โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง.
- พินดา เย็นสมุทร. 2524. *คำและความหมายในภาษาลาวไซ่ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนู อุดมเวช. 2547. *ประวัติศาสตร์ไทดำในประเทศไทย*. เพชรบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2540). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยไซ่ง*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
เพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. จัดพิมพ์เนื่องในมหาวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี
ในปีพุทธศักราช 2539.
- สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ. (2554). *การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของ
กลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
เอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ. (2556). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ไทยไซ่ง*. นครปฐม: สถาบันวิจัย
ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุมิตร ปิติพัฒน์, พิเชฐ สายพันธุ์, อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ และนลินี ตันธวณิชย์. (2551). *ไทดำ ไทยขาว
ไทแดง และไทยเหลือง: อัตลักษณ์เปิด อัตลักษณ์ปิด*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์.
- สุมิตร ปิติพัฒน์ บัณฑอร อ่อนดำ และพูนสุข ธรรมภิมุข. (2521). *ลาวไซ่ง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2549. สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์.
ภาษาและวัฒนธรรม. 25(2), 5-17.

ภาษาอังกฤษ

Austin, P. K. (2010). Current Issues in Language Documentation. In Peter K. Austin (ed.)
Language Documentation and Description, 7:12-33. London: SOAS.

Chambers, J. K. Peter Trudgill, and Natalie Schilling-Estes. (eds.). (2004). *The Handbook of language variation and change*. Oxford: Blackwell.

Fishman, J. (1991). *Language and Ethnicity*. Amsterdam: John Benjamins.

Gumperz, J. (1983). *Language and Social Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Coupland, N., Sarangi, S., and Candlin, C. N. (2001). *Sociolinguistics and Social Theory (Language In Social Life)*. New York: Routledge.

Goffman, E. 1959. *The presentation of self in everyday life*. New York: Doubleday.

Hartmann, John F. 1980. A model for alignment of dialects in Southwestern *Tai*. *Journal of Siam Society*. 68: 72-86.

Himmelman, N. P. 2006. Language documentation: What is it and what is it good for? In Jost Gippert, Nikolaus P. Himmelman and Ulrike Mosel (eds.) *Essentials of Language Documentation*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter. 1-30.

Li, F. K. 1960. A tentative classifications of Tai dialects. *Culture in History Essay in Honor of Paul Radin*, edited by Stanley Diamond, 951-959. New York: Columbia University Press.

Scollon, R. 2001. Action and text: Toward an integrated understanding of the place of text in social (inter)action. In R. Wodak and M. Meyer (eds) *Methods in Critical Discourse Analysis*. London: Sage.

Scollon, R. (2001). *Mediated Discourse: The nexus of practice*. New York: Routledge.

Scollon, R. and Scollon, S.W. (2004). *Nexus Analysis: Discourse and the emerging internet*. New York: Routledge.

Tannen, D. (1994). *Gender in discourse*. Oxford: Oxford University Press.

ขอขอบพระคุณ

อาจารย์สุรีย์ ทองคงหาญ	ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
อาจารย์ปิยวรรณ สุขเกษม	ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นายคำ ทองคงหาญ	16 หมู่ 5 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นายทองหยุด สระทองหยอย	193 หมู่ 5 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นายทอน แป้นโก้	178 หมู่ 5 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นายท่า รอดเจริญพันธ์	45 หมู่ 5 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นางเนือง ทองคงหาญ	27/2 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นางบิ่ง ทองคงหาญ	17 / 1 หมู่ 5 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นางพัชรินทร์ หอมสุต	169 หมู่ 4 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นางหวาน ทองคงหาญ	16 หมู่ 5 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ลักษณะภาษาในบทภาพยนตร์ไทย

Linguistic Characteristics of Thai Movie Scripts

ศุภกร ณ พิกุล¹

Supakorn Napikul

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งทำการศึกษาลักษณะทางภาษาในภาพยนตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษาพูดกับคุณสมบัติของภาพยนตร์ ข้อมูลของภาษาที่นำมาวิเคราะห์นำมาจากบทสนทนาระหว่างตัวละครในภาพยนตร์ 8 เรื่อง จำนวน 20,000 คำ ลักษณะทางภาษาที่นำมาวิเคราะห์ ได้แก่ คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และคำอุทาน ผลการศึกษา พบว่าลักษณะภาษาที่ใช้ คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และคำอุทาน ในปริมาณมากและโดดเด่น ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะสำคัญของภาษาภาพยนตร์ที่เป็นภาษาพูด

คำสำคัญ: ภาษาในภาพยนตร์ คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา คำอุทาน

Abstract

This research is a qualitative research focusing the use of spoken language in movies and the relationship between spoken language and the characteristics of movie. The data were chosen from movie scripts of 8 movies with 20,000 words. The data analyzed based on the frequency of appearance of pronouns, shadow pronouns and interjections. The findings show that the use of three linguistic elements in movie is significantly high. This reflects the main characteristic of language in movies which are basically spoken.

Keywords: Language in Movies, Pronouns, Shadow pronouns, Interjections

---

¹ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

1. บทนำ

ภาษาพูด เป็นวิธีการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ บุคคลใดที่สามารถสื่อสารได้ดี สามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจถึงข้อมูลที่ต้องการจะสื่อ บุคคลนั้นก็จะสามารถประสบความสำเร็จในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการพูดในที่สาธารณะ (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2537)

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องการใช้ภาษาพูด ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2537) พบว่า ภาษาพูดนั้นเป็นภาษาที่ต้องใช้กันอย่างระมัดระวัง เพราะภาษาพูดเป็นภาษาที่เมื่อพูดออกไปแล้ว คนฟังจะรับรู้ข้อความที่เราสื่อออกไปได้ทันที อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน โลกของเรามีเทคโนโลยีใหม่ๆ ขึ้นมา ทำให้มนุษย์เราไม่จำเป็นต้องพูดจากันแบบเผชิญหน้าก็สามารถสื่อสารกันได้ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรศัพท์ โทรทัศน์ วิทยุ หรือทางภาพยนตร์ ภาษาพูด เป็นภาษาที่เราต้องใช้เสียง การพูดแต่ละครั้งจะมีเวลาจำกัด เพราะฉะนั้น รูปแบบของการพูดจะเป็นแบบเน้นให้ข้อความกระชับ ไม่เยิ่นเย้อจนเกินไป จึงทำให้มีประโยคที่ไม่สมบูรณ์ ยกตัวอย่างเช่น กินข้าวแล้วหรือยัง? – กินข้าวยัง?

องค์ประกอบในการพูดนั้นประกอบด้วย สีหน้าและท่าทาง ภาษาพูดนั้นเป็นภาษาที่ต้องใช้เสียงในการสื่อสาร สะดวก เรียบง่าย และง่ายต่อความเข้าใจ เพียงแต่ว่า ผู้พูดนั้น จะต้องวรรคตอนในการพูดให้ถูกต้อง เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุด ภาษาพูดสามารถแสดงได้หลายรูปแบบ เช่น มีประโยคโครงสร้างไม่สมบูรณ์จำนวนมาก (*คุณจะไปที่ไหนหรือ? – ไปไหน?*) ภาษาพูดมักมีคำแทรก (*มันสนุกมาก – มันเป็นอะไรที่แบบว่าสนุกมาก*) ภาษาพูดมักสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในขณะนั้น (*บ้านหลังนี้สวยดีนะ – ผู้พูดและผู้ฟังจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ในกรณีถ้าคนทั้งสองไม่ได้อยู่บริเวณบ้านหลังนั้น ถ้าคนหนึ่งพูดว่า “บ้านหลังนี้สวยดีนะ” ผู้ฟังก็จะตีความออกว่าบ้านหลังนี้คือหลังไหน*) และภาษาพูดอาจมีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อความที่พูดในขณะที่พูดได้ (*ผู้หญิงคนนั้นสวยดีนะ คนที่ใส่แว่นสีดำนะ*) (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2537)

ภาษาพูดสามารถพบได้ในสื่อบันเทิง เช่น ภาพยนตร์ บทภาพยนตร์มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งภาษาพูดนั้น เป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายเนื่องจาก คุณสมบัติทางด้านภาพและเสียงที่ดีเด่นกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ทำให้สามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ความรู้สึก ข้อเท็จจริงต่างๆ ออกมาให้ศึกษาเข้าใจได้อย่างดีเยี่ยม นอกจากนี้ภาพยนตร์เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดที่เป็นประโยชน์ไปสู่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง ให้ผู้ชมเข้าใจหรือเกิดความซาบซึ้งที่ได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น (พิพิษณ์ สิทธิศักดิ์, 2555)

ภาพยนตร์ เป็นกระบวนการบันทึกภาพด้วยฟิล์ม (Film) แล้วนำออกฉายถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในลักษณะภาพเคลื่อนไหว (Motion Pictures) ซึ่งภาพที่ปรากฏบนฟิล์มภาพยนตร์เป็นเพียงภาพนิ่งจำนวน

มากที่มีอิริยาบถหรือ การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยเรียงต่อเนื่องกันตามเรื่องราวที่ถ่ายทำ และตัดต่อมา เนื้อหาของภาพยนตร์อาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นการแสดงให้เหมือนจริง หรือเป็นการแสดงและสร้างภาพจากจินตนาการของผู้สร้าง เพื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับภาพยนตร์ในขณะที่รับชม อภิญา พันธุ์สุวรรณ (2013) กล่าวว่า เมื่อกล่าวถึงอารมณ์ร่วมไปกับภาพยนตร์ ในขณะที่รับชม การที่คนดูจะเข้าถึงอารมณ์ของตัวละครได้เกิดจากการใช้ภาษาที่ถูกต้อง คือ การใช้ภาษาที่ถูกเป้าหมาย ยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ที่เจาะกลุ่มวัยรุ่นและคนทั่วไป ภาษาที่ใช้ก็จะเป็นภาษาที่ไม่เป็นทางการ คำสรรพนามที่ใช้ในบทภาพยนตร์ มีการใช้ “เค้า” แทนตัวผู้พูด และ “ตัวเอง” แทนผู้ฟัง งานวิจัยของ กาญจนา นาคสกุล (2550) ได้ศึกษาถึงเหตุผลการใช้คำว่า “ตัวเอง” เรียกแทนผู้ที่พูดว่าผู้พูดต้องการที่จะต่อต้านสังคมหรือเรียกร้องความสนใจเป็นพิเศษจากผู้ที่ถูกด้วย ยกตัวอย่างเช่น

(1) **ตัวเอง เค้าไปละนะ**

จากประโยคข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า บทสนทนานี้เป็นบทสนทนายาระหว่างคู่รัก ซึ่งฝ่ายหนึ่งต้องการเรียกร้องความสนใจจากอีกฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีคำว่า “กู” แทนตัวผู้พูดเอง เช่น

(2) **กูว่าพวกนี้มันแว่นไปหน่อยวะ**

การที่ผู้พูดใช้คำหยาบคายเป็นเพราะต้องการเรียกร้องความสนใจเช่นกัน จากการศึกษาวิจัยของ พิพิษณ์ สิทธิศักดิ์ (2555) พบว่า ภาพยนตร์สามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้ชมเข้าใจ หรือเกิดความซาบซึ้งได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ภาพยนตร์สามารถเข้าถึงจิตใจผู้ชมผ่านการพูดได้ ผู้ชมสามารถรับรู้ได้ว่าตัวละครมีความรู้สึกอย่างไรโดยคำอุทานเป็นหนึ่งในคำสื่ออารมณ์ได้ดี ยกตัวอย่างเช่น

(3) **ไวย ตู๋หานี้ก็หลอกแตกตั้งอีก**

จากประโยคข้างต้น แสดงถึงอารมณ์โกรธของผู้พูด โดยมีคำสื่อคือ ไวย ซึ่งเมื่อผู้ฟังได้ยินคำนี้แล้วจะสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดอยู่ในอารมณ์โกรธ นอกจากคำสรรพนามและคำอุทานแล้ว คำสรรพนามเงาก็เป็นลักษณะทางภาษาที่สำคัญในภาพยนตร์ โดย Inkapirom and Iwasaki (1995) ได้ศึกษาคำสรรพนามเงาในภาษาพูดโดยคำสรรพนามเงาจะอยู่หลังประธานของประโยคเพื่อเน้นความสำคัญของคำนั้น โดยประธานของประโยคจะเป็นคำนามหรือกลุ่มคำนามก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น

(4) **ดู มินอา เค้า มีความสุขดีเนอะ**

(5) **ความต้องการของผู้ชายกับผู้หญิง มัน ต่างกัน**

จากสองประโยคข้างต้น ประโยคแรกคือคำสรรพนามเงา **เค้า** อยู่หลังคำนาม ทำหน้าที่เน้นความสำคัญของประธานของประโยคคือ “มินอา” และประโยคที่สอง **มัน** ทำหน้าที่เน้นกลุ่มคำนาม

ด้วยการที่บทภาพยนตร์ที่นำมาศึกษาเป็นบทในภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน มีการใช้ลักษณะทางภาษาที่หลายหลายได้แก่ คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และคำอุทาน ดังนั้นงานวิจัยเรื่อง “ภาษาพูดและการสื่อสารในภาพยนตร์” จึงเป็นการศึกษาลักษณะทางภาษาของบทสนทนาภาพยนตร์ในปัจจุบัน ในหัวข้อ 1) อะไรบ้างที่เป็นปัจจัยในการใช้คำเหล่านี้(คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และคำอุทาน) 2) อัตรการปรากฏของคำเหล่านี้(คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และคำอุทาน)แตกต่างกันอย่างไรระหว่างบทภาพยนตร์และทำเนียบภาษาทั่วไป โดยเลือกจากภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ กวน มึน โฮ เอทีเอ็ม เออร์รักเออเร็อ เขาเรียกผมว่าความรัก ยอดมนุษย์เงินเดือน พี่มากพระโขนง ชัตเตอร์ กดติดวิญญาณ ต้มยำกุ้ง และ สวรรค์หมาบ้า จากการทำผู้ศึกษาได้ทำการอ่านบทภาพยนตร์และเปรียบเทียบถึงความถี่ในการปรากฏ ผู้ศึกษาเลือกที่จะศึกษาลักษณะภาษาสนทนาของตัวละครในภาพยนตร์โดยเลือกศึกษา 3 ลักษณะที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และคำอุทาน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในภาพยนตร์
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาพูดกับคุณสมบัติของภาพยนตร์

3. ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาลักษณะทางภาษาของบทภาพยนตร์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะลักษณะทางภาษาของ คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และคำอุทานจากบทภาพยนตร์

4. วิธีการดำเนินการศึกษา

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

(1) ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นบทภาพยนตร์ ผู้ศึกษาเลือกภาพยนตร์ที่เป็นที่นิยม โดยดูจากคะแนนการประเมินความนิยมของภาพยนตร์ ทั้งนี้ พบว่าภาพยนตร์ส่วนใหญ่ที่ถูกเลือกมา มีคะแนนความนิยมสูง ซึ่งมีเนื้อเรื่องที่น่าสนใจ และมีความหลายหลายของตัวละคร ทำให้การศึกษานิตยสารต่างๆในภาพยนตร์นั้นมีประสิทธิภาพ ภาพยนตร์ที่ถูกเลือกมาได้แก่

- Hello Stranger กวน มึน โฮ
- ATM เออร์รัก เออเร็อ
- My name is love เขาเรียกผมว่าความรัก
- Super Salary Man ยอดมนุษย์เงินเดือน
- สุดเขต เสลดเป็ด

- ชัตเตอร์ กด ติด วิญญาณ
- พี่มากพระโขนง
- สารวัตรหมาบ้า
- ต้มยำกุ้ง

(2) ทำการเก็บข้อมูลโดยการบันทึกบทสนทนาในภาพยนตร์จำนวน 20,000 คำ

(3) ทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจำนวน 20,000 คำในการทำเป็นข้อมูลกลางโดยมาจากสื่ออื่นๆ อย่างละ 5,000 คำ ได้แก่ นวนิยาย ชาวกีฬา และบทบรรณาธิการ เพื่อนำมาเปรียบเทียบให้เห็นว่าลักษณะทางภาษาที่นำมาศึกษามีความโดดเด่นในภาษาภาพยนตร์มากน้อยเพียงใด

(4) ทำการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของลักษณะทางภาษาที่ศึกษา 3 ลักษณะในบทภาพยนตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ 1. วิเคราะห์คำสรรพนาม 2. วิเคราะห์คำสรรพนามเงา 3. วิเคราะห์คำอุทาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำทำเนียบภาษาทั่วไปซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลจากสื่อ ภาพยนตร์ นวนิยาย หนังสือพิมพ์ และบทบรรณาธิการ จำนวน 20,000 คำมาเปรียบเทียบกับบทภาพยนตร์จำนวน 20,000 คำ โดยสนใจในเรื่องความถี่ในการปรากฏ และความสัมพันธ์ของ คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และคำอุทาน ทำเนียบภาษาทั่วไปประกอบด้วยข้อมูลจากสื่อ ภาพยนตร์ นวนิยาย หนังสือพิมพ์ และบทบรรณาธิการ

5. ผลการศึกษา

คำสรรพนาม

คำสรรพนาม เป็นคำที่ใช้แทนคำนาม เพื่อจะได้ไม่ต้องใช้คำนามซ้ำกันไปมาในการพูดหรือเขียน คำสรรพนาม แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ บุรุษสรรพนาม นิยมสรรพนาม ปฤจฉาสรรพนาม ประพันธสรรพนาม และอนิยมสรรพนาม (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2539) ในการวิเคราะห์คำสรรพนาม ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์เฉพาะในส่วนของบุรุษสรรพนาม

บุรุษสรรพนามคือคำที่ใช้เรียกแทนผู้พูด ผู้ที่พูดด้วย หรือ ผู้ที่พูดถึง แบ่งได้เป็น บุรุษสรรพนามที่ 1 ใช้แทนตัวผู้พูด เช่น ผม ฉัน กู สรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนตัวผู้ฟัง เช่น มึง เอ็ง เจ้า และสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ที่ถูกกล่าวถึง เช่น เขา มัน ท่าน (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2514) การใช้บุรุษสรรพนามมีปัจจัย

สำคัญสองประการควบคุมอยู่คือ พลังอำนาจ (Power) และ ความสนิทสนม (solidarity) (Brown and Gillman, 1972) อำนาจ ที่มาจากสถานภาพ ความสัมพันธ์ฉันท์ญาติ ศาสนา อาชีพ อายุ และเพศมีผลต่อการใช้คำสรรพนาม (Palakornkul, 1972) นั่นคือ ในบทสนทนาระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ผู้ฟังนั้นจะพิจารณาว่าผู้ฟังมีความสัมพันธ์กับตนอย่างไร โดยผู้ฟังอาจจะเป็น บุคคลที่ผู้พูดเคารพนับถือ เช่น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ พี่หรือเจ้านาย ผู้ฟังอาจจะมีอายุน้อยกว่าหรือมากกว่าผู้พูด ต่างเพศกับผู้พูด เมื่อผู้พูดพิจารณาผู้ฟังดังนี้แล้ว ผู้พูดจะสามารถเลือกคำสรรพนามที่เหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ฟังได้ การศึกษางานวิจัยของ กัลยา ติงศภักดิ์ และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2531) พบว่า การใช้คำสรรพนาม ถูกกำหนดโดยความเคารพและความสนิทสนมที่ผู้พูดแสดงต่อผู้ฟัง นอกจากนี้ การศึกษาของอังกาบ ผลาภกรกุล (2515) ยังพบว่าความสัมพันธ์ฉันท์ญาติ มีผลต่อการใช้คำสรรพนาม ดังนั้นความสนิทสนมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการใช้คำสรรพนาม รูปแบบการสนทนาระหว่างผู้พูดและผู้ฟังที่มีความสนิทสนมกันจะเป็นไปด้วยความเรียบง่าย ไม่เป็นทางการ หรืออาจเป็นกึ่งทางการ โดยคำสรรพนามที่ใช้จะไม่ใช่สุภาพ หรือ เป็นคำไม่เป็นทางการ

ตัวอย่างประโยคที่ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1

- (6) **กู**มีกางเกงในตัวเดียวให้**กู**ทำไง
- (7) **ผม**ยิ้มมือถือน้อย
- (8) **ผม**ภูมิใจตัวเองดีค่ะว่า ถ้าเกิดได้ดูหนังภาคต่อ **ผม**อยากดูหนังเรื่องใหม่มากกว่า

ตัวอย่างประโยคที่ใช้สรรพนามบุรุษที่ 2

- (9) **นาย**เป็นบ้าอะไรเนี่ย
- (10) **มึง**ไม่ต้องบอก**กู**เลย
- (11) **คุณ**จับ**คง**จะไม่อึดอัดใจใช่ไหมครับ

ตัวอย่างประโยคที่ใช้สรรพนามบุรุษที่ 3

- (12) **พี่**จิมห้าม**รู้**เด็ดขาด **เค้า**ต้องคิดว่า**แก**อยู่**เกา**หลีกกับ**ชั้น**ตลอด
- (13) ลองปรึกษา**พี่**อ้อย **พี่**จอต๊ะ **เค้า**อาจจะช่วยได้ก็ได้
- (14) **คน**นี้หรือ**ชื่อ**ก๊ิบซี่ **มึง**ไปบอก**มัน**นะว่า **มัน**ชื่อ**ก๊ิบซี่**ไม่ได้

ตารางที่ 1 จำนวนคำสรรพนามที่ถูกใช้ในทำเนียบภาษาทั่วไปและบทภาพยนตร์ (ครั้ง / 20,000 คำ)

ทำเนียบภาษา	จำนวนการปรากฏ (ครั้ง)
ทำเนียบภาษาทั่วไป	687
บทภาพยนตร์	1741

จากตารางที่ 1 พบว่าคำสรรพนามในบทภาพยนตร์มีจำนวนทั้งหมด 1,741 ครั้ง และคำสรรพนามในทำเนียบภาษาทั่วไปมีทั้งหมด 687 คำ เมื่อเปรียบเทียบการใช้คำสรรพนามระหว่างทำเนียบภาษาทั่วไปและบทภาพยนตร์ จะพบว่าการใช้คำสรรพนามในบทภาพยนตร์มีมากกว่าในทำเนียบภาษาทั่วไปซึ่งเป็นข้อมูลจากบทภาพยนตร์ นวนิยาย หนังสือพิมพ์ และบทบรรณาธิการ จำนวน 1,054 คำ เนื่องจากลักษณะของบทภาพยนตร์จะเป็นลักษณะของภาษาพูด ซึ่งมีการสื่อสารกันทำให้เกิดการใช้คำสรรพนามเกิดขึ้น จึงเห็นได้ว่าการใช้คำสรรพนามจำเป็นอย่างมากในการสื่อสารในภาษาพูด เพราะสามารถเติมเต็มประโยคให้มีใจความที่สมบูรณ์ได้ ทำให้การสื่อสารสมบูรณ์

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการพบคำสรรพนามในบทภาพยนตร์และทำเนียบภาษาทั่วไป(ครั้ง/1,000 คำ)

คำสรรพนาม	บทภาพยนตร์	ทำเนียบภาษาทั่วไป (บทภาพยนตร์ ข่าวกีฬา บทบรรณาธิการและ นวนิยาย)
มีง	17.05	3.45
คุณ	5.9	4.55
เค้า/เขา	12.1	7.1
แก	2.2	1.3
พ่อ	1.9	0.4
แม่	1.75	0.75
เฮีย	0.3	0.15
กู	15.15	3.3
ผม	18	7.15
เรา	6.95	3.9
หนู	1.55	0.55
ฉัน/ดิฉัน	4.2	1.75
รวม	87.05	34.35

จากตารางที่ 2 พบว่าคำสรรพนามที่มีความถี่ในการปรากฏสูงในบทภาพยนตร์ได้แก่คำว่า มีง (17 ครั้ง/1,000คำ) คุณ (5 ครั้ง/1,000คำ) เขา (12 ครั้ง/1,000คำ) กู (15 ครั้ง/1,000คำ) ผม (18 ครั้ง/1,000คำ) และเรา (6 ครั้ง/1,000คำ) โดยมากกว่าความถี่ในการปรากฏของคำสรรพนามในทำเนียบภาษาทั่วไปอย่างชัดเจน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อำนาจ มีผลต่อการเลือกใช้คำสรรพนาม กล่าวคือ บุคคลที่ผู้พูดให้ความเคารพนับถือ ยกตัวอย่างเช่น

(15) แม่ หนูว่าจะไม่ไปทำงานต่อแล้วนะ

(16) คุณอนันต์ก็ควรไปพูดกับทางนั้น ให้เค้าอนุมัติโบนัสให้เราครับ

จากตัวอย่างที่ (15) คำสรรพนามถูกกำหนดโดยอำนาจ เนื่องจาก แม่ คือบุคคลที่ผู้พูดเคารพ ดังนั้นสรรพนามบุรุษที่ 1 จึงเป็นคำที่สุภาพคือ หนู ในตัวอย่างที่ (16) คุณอนันต์มีฐานะเป็นเจ้านายของผู้พูดที่ผู้พูดเคารพนับถือ ดังนั้น คำสรรพนามที่ใช้เรียกจึงต้องสุภาพโดยมีคำว่า คุณ นำหน้าชื่อบุคคลนั้นทุกครั้ง

ความสัมพันธ์เป็นปัจจัยสำคัญในการเอ่ยคำสรรพนาม หากตัวละครมีความสนิทสนมกันจะใช้คำสรรพนามที่ไม่สุภาพ และไม่เป็นทางการ ยกตัวอย่างเช่น

(17) เผือก มึงเล่นอะไรของมึงเนี่ย เลือกเอาอะไรมาเขียนบนหน้ากูอีก

(18) ไอ้จ๊อ มึงมาสายอีกแล้วใช้ไหม

(19) กูมีกางเกงในตัวเดียวให้กูทำไง

จากตัวอย่าง (17) (18) และ (19) ผู้พูดและผู้ฟังเป็นเพื่อนกันซึ่งมีความสนิทสนมกัน ดังนั้น คำสรรพนามที่ใช้จึงเป็นแบบไม่สุภาพหรือไม่เป็นทางการ

สรรพนามเงา

Inkapirom and Shoichi (1995) ได้ให้คำอธิบายว่า คำสรรพนามเงา เป็นลักษณะเด่นในภาษาพูดสามารถพบได้ทั่วไปในภาษาพูดในภาษาไทย สรรพนามเงาจะทำหน้าที่ให้ความสำคัญกับค่านามหรือประโยคก่อนหน้านั้น และแสดงความรู้สึกของผู้พูดหรือบอกฐานะของบุคคลที่กล่าวถึง โดยสรรพนามเงาจะปรากฏตามหลังสรรพนามอื่นและเป็นตัวที่อ้างถึงสรรพนามตัวหน้า เช่น

(20) เครื่องดื่มของเรา มัน มาจากแนวคิดที่ว่า ความต้องการของผู้ชายกับผู้หญิง มัน

ต่างกัน

(21) ไอ้เซต มึงเอาตัวเหยี่ยวอะไรมาให้กูเนี่ย

จากตัวอย่างที่ (20) จะสังเกตได้ว่า สรรพนามเงาในประโยคคือคำว่า “มัน” ผู้พูด พูดเพื่อที่จะเน้นย้ำคำว่าเครื่องดื่มของเรา และเป็นความต้องการของผู้ชายกับผู้หญิงเพื่อให้ความหมายของประโยคหนักแน่นยิ่งขึ้น

จากตัวอย่างที่ (21) จะสังเกตได้ว่าสรรพนามเงาในประโยคคือคำว่า “มึง” ปรากฏหลังคำสรรพนามคือคำว่า “ไอ้เซต” โดยผู้พูดมีจุดประสงค์ที่จะเจาะจงไปที่บุคคลนั้น นอกจากนี้คำสรรพนามเงาสามารถตัดออกได้ โดยที่ไม่ทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยนไป ยกตัวอย่างเช่น

(22) พื้จิมเค้าบ้ำชีวจิต

พื้จิม เค้า บ้ำชีวจิต

พื้จิมบ้ำชีวจิต

จากตัวอย่างที่ (22) จะเห็นได้ว่าคำสรรพนามเงาของประโยคคือคำว่า “เค้า” ซึ่งถูกตัดออกไป แต่ยังคงให้ความหมายเดิมคือ บ้ำชีวจิต

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการปรากฏของคำสรรพนามเงา (ครั้ง/1,000 คำ)

คำสรรพนามเงา	บทภาพยนตร์	ทำเนียบภาษาทั่วไป (บทภาพยนตร์ ข่าวกีฬา บทบรรณาธิการและ นวนิยาย)
เค้า/เขา	2.7	0.9
มัน	3.3	0.85
มึง	0.65	0.2
รวม	6.65	1.95

จากตารางที่ 3 จะพบว่าคำสรรพนามเงาจะถูกใช้ในภาษาพูดเสียส่วนใหญ่ เนื่องจากคำสรรพนามเงาเป็นคำที่ใช้เน้นตามความรู้สึกของผู้พูด ทำให้ประโยคมีความชัดเจน คำสรรพนามเงาที่ถูกพบมากที่สุดคือคำว่า “มัน” โดยมีอัตราการปรากฏอยู่ที่ 3 ครั้งต่อ 1,000 คำ คำสรรพนามเงาในบทภาพยนตร์ จะสามารถพบได้มากกว่าทำเนียบภาษาทั่วไปเนื่องจาก ลักษณะภาษาโดยทั่วไปที่ใช้ในภาพยนตร์นั้น จะเป็นการใช้ภาษาพูด ทำให้มีการใช้คำสรรพนามเงาอย่างแพร่หลาย ในขณะที่เดียวกัน การใช้คำสรรพนามเงาในทำเนียบภาษาทั่วไป จะพบในส่วนของบทภาพยนตร์ ข่าวกีฬาและนวนิยาย ส่วนบทบรรณาธิการ ผู้ศึกษาไม่พบการใช้คำสรรพนามเงาแต่อย่างใด เนื่องจากภาษาที่ใช้บทบรรณาธิการเป็นภาษาที่เป็นทางการ และเป็นภาษาเขียน ทำให้ในภาพรวมนั้นจะพบว่า อัตราการปรากฏของคำสรรพนามเงาในบทภาพยนตร์จะเท่ากับ 6 ครั้งใน 1,000 คำ และ 1 ครั้ง ใน 1,000 คำ สำหรับทำเนียบภาษาทั่วไป

คำอุทาน

ซูลีพร ฤทธิเดช (2547) ได้กล่าวว่ คำอุทาน เป็นคำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด คำอุทานส่วนมากจะไม่มี ความหมายตรงตามถ้อยคำ แต่จะมีความหมายเน้นไปทางความรู้สึก

และอารมณ์ของผู้พูดเป็นสำคัญ คำอุทานสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ คำอุทานบอกอาการ และคำอุทานเสริมบท ในการศึกษาคำอุทาน ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์เฉพาะในส่วน of คำอุทานบอกอาการ เนื่องจากอัตราการปรากฏของคำอุทานเสริมบทมีในปริมาณไม่มากนัก คำอุทานบอกอาการ คือ คำอุทานที่ใช้แสดงอาการของผู้พูดในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็น ตกใจ สงสัย เข้าใจ และโกรธ โดยคำอุทานเหล่านี้มักจะพบเจอได้บ่อยในภาษาพูด ตัวอย่างของคำอุทานบอกอาการ เช่น อ้อ – เข้าใจ และ เหี้ย – ตกใจ เป็นต้น

ลักษณะของภาษาที่ใช้แตกต่างกับบทภาพยนตร์และนวนิยาย กล่าวคือ บทภาพยนตร์และนวนิยาย จะใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้ชมหรือผู้อ่าน มีอารมณ์ร่วมไปกับการสื่อนั้นๆ ในขณะที่ภาษาที่ใช้ในข่าวกีฬา และบทบรรณาธิการจะเป็นภาษาที่ไม่ใช่ลักษณะที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วม จึงทำให้ไม่มีการใช้คำอุทานมาแสดงอาการ

ตัวอย่างประโยคที่มีคำอุทานบอกอาการ

(23) อ้อ แยก เก็บไว้หลายๆที่ตามที่ตัวเองบอกละ (เข้าใจ)

(24) เหี้ย เหมือน นีชีเรียสนะไว้ย (เครียด)

(25) อ้าว พี่คิว มาได้ไง? (แปลกใจ)

(26) เออ แม่ง หมึกเลอะ ไม่เป็นไรหรอก (เข้าใจ)

(27) ไว้ย ตู้ห่านี้ก็หลอกแตกตั้งอีก ไม่เห็นจะได้มั่งเลย (โกรธ)

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการปรากฏของคำอุทานแสดงอาการ (ครั้ง/1,000 คำ)

คำอุทานแสดงอาการที่พบ	บทภาพยนตร์	ทำเนียบภาษาทั่วไป (บทภาพยนตร์ ข่าวกีฬา บทบรรณาธิการและ นวนิยาย)
อ้อ	0.65	0.2
อ้าว	1.35	0.25
เหี้ย	3.35	0.85
เออ	2	0.85
ไว้ย	1.4	0.35
รวม	8.75	2.5

จากตารางที่ 4 อัตราการปรากฏของคำอุทานแสดงอาการในบทภาพยนตร์และทำเนียบภาษาทั่วไปค่อนข้างแตกต่างกัน โดยบทภาพยนตร์เท่ากับ 8 ครั้ง ใน 1,000 คำ และ ทำเนียบภาษาทั่วไปเท่ากับ 2 ครั้งใน 1,000 คำ เนื่องจาก ลักษณะของภาษาที่ใช้ในบทภาพยนตร์ เป็นภาษาพูด จึงทำให้มีการใช้คำอุทานแสดงอาการ คำอุทานแสดงอาการที่พบในทำเนียบภาษาทั่วไป จะพบในส่วนของบทภาพยนตร์ และนวนิยาย ส่วนบทบรรณาธิการและข่าวกีฬา ไม่มีการใช้คำอุทานแสดงอาการ

คำอุทานแสดงอาการที่พบมีดังนี้ 1. อ้อ 2. อ้าว 3. เห้ย 4. เออ 5. ้วย คำที่มีอัตราการปรากฏมากที่สุดคือ “เห้ย” โดยมีอัตราการปรากฏอยู่ที่ 3 ครั้งใน 1,000 คำและพบในส่วนของบทภาพยนตร์ ส่วนทำเนียบภาษาทั่วไปแทบจะไม่พบคำอุทานแสดงอาการ ตัวอย่างประโยคที่มีคำอุทานแสดงอาการมีดังนี้

(28) อ้าว แม่ มาได้ไง?

คำอุทานแสดงอาการในตัวอย่าง (28) คือคำว่า อ้าว ซึ่งคำนี้จะแสดงถึงผู้พูด ซึ่งกำลังอยู่ในอาการแปลกใจ

6. สรุปผล

ภาษาในภาพยนตร์ส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาพูดในการสื่อสาร ภาษาภาพยนตร์กับภาษาพูดจึงมีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากการสื่อสารในภาพยนตร์มีจุดประสงค์ให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครและรับรู้ความคิดของตัวละคร ดังนั้นภาษาพูดจึงถูกนำมาใช้ในบทภาพยนตร์เพื่อความถูกต้องในการสื่อสารระหว่างตัวละคร ดังที่กล่าวไปข้างต้นว่าภาพยนตร์เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดที่เป็นประโยชน์ไปสู่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง ให้ผู้ชมเข้าใจหรือเกิดความซาบซึ้งได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น

จากการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาทั้งสามชนิด คือ คำสรรพนาม คำสรรพนามเงา และ คำอุทาน สามารถกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะทางภาษาเหล่านี้ สามารถพบเจอได้ในภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ภาษาเขียนสามารถพบเจอได้เช่นกัน แต่จะพบในอัตราที่น้อย การเลือกใช้คำทั้งสามชนิดนี้มีสาเหตุการใช้แตกต่างกันไป ในการเลือกใช้คำสรรพนาม ต้องคำนึงถึงปัจจัยในด้าน ความสนิทสนม และ อำนาจของผู้ฟังที่มีต่อเรา การเลือกใช้คำสรรพนามจึงมีความสำคัญมาก เพราะลักษณะของภาษาพูดคือ ไม่สามารถย้อนกลับไปแก้ไขได้ ส่วนการเลือกใช้คำสรรพนามเงา ส่วนใหญ่จะดูที่ความสำคัญของคำนามหรือคำสรรพนามที่จะอ้างถึง และในการเลือกใช้คำอุทานจะคำนึงถึงอารมณ์ในขณะที่พูดเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ เมื่อก้าวถึงภาษาพูดแล้ว คำเหล่านี้คือคำที่ใช้เพื่อเพิ่มให้เป็นภาษาพูดมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ คำสรรพนาม มีการใช้คำว่า “มึง” เพื่อแสดงความสนิทสนม ในขณะที่ ภาษาเขียนจะไม่มีการใช้คำสรรพนามเงาจะมีการใช้คำว่า “มัน” มาอยู่ข้างหลังคำนามหรือคำสรรพนามเพื่อบ่งชี้ความสำคัญ ในขณะที่ภาษาเขียน จะใช้คำว่า มัน

รายการอ้างอิง

กัลยา ติงศภัทัยและอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2531). **คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์.**

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/lib.pdf>

กาญจนา นาคสกุล. (2550). **คำสรรพนามในภาษาไทยสะท้อนวัฒนธรรมไทย.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้

จาก: <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=686>

พิพิธน์ สิทธิศักดิ์. (2555). **คุณลักษณะ บทบาทหน้าที่ และอิทธิพลของภาพยนตร์.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้

จาก: <http://www.slideshare.net/pipit2010/104-22581989>

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2537). **การใช้ภาษาในการพูด.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [http://e-](http://e-book.ram.edu/e-book/t/TH103/chapter11.pdf)

[book.ram.edu/e-book/t/TH103/chapter11.pdf](http://e-book.ram.edu/e-book/t/TH103/chapter11.pdf)

อังกาบ ผลการสกุล. (2515). **กลวิธีการใช้คำสรรพนามในภาษาพูดภาษาไทยกรุงเทพฯ.** (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก: <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/lib.pdf>

อภิญา พันธุ์สุวรรณ. (2555). **ภาพยนตร์และการเขียนบท.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

http://motionmpv.blogspot.com/2013/02/blog-post_9234.html

Inkapirom, Preeya and Iwasaki, Shoichi. (1995). **A Reference Grammar of Thai.** Cambridge:

Cambridge University Press.

รูปแบบการอ้างถึงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ

และภาษาสื่อของไทย¹

Referential Patterns in Thai Legal Language, Academic Language, and Media Language

สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการอ้างถึงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อของสังคมไทย โดยใช้ข้อมูลจากคำพิพากษา บทความวิชาการ และข่าว ในปริมาณทำเนียบภาษาละประมาณ 10,000 คำ ผลการศึกษาพบรูปแบบการอ้างถึง 4 รูปแบบในการทำเนียบภาษาทั้งสาม ได้แก่ การอ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมด การใช้คำแสดงการอ้างถึง การอ้างถึงแบบซ้ำบางส่วน และการใช้คำอื่น โดยพบรูปแบบการอ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมดในสัดส่วนที่มากที่สุดในทุกทำเนียบภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษากฎหมายมากที่สุด ลำดับความแจ่มชัดพิจารณาจากการปรากฏและการกระจายของการอ้างถึงในทำเนียบภาษาทั้ง 3 คือ ภาษากฎหมาย > ภาษาวิชาการ > ภาษาสื่อ

Abstract

The present paper aims at comparing referential patterns in legal language, academic language, and media language in Thai society. Data were from court judgment reports, academic papers, and newspapers. Each of which contains 10,000 words in length. Results

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว. เรื่อง “ภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์วิวัฒนาการของภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทย” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณหน่วยงานทั้งสอง รวมถึงศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ หัวหน้าโครงการวิจัย ที่ให้โอกาสผู้เขียนร่วมเป็นผู้วิจัยในโครงการ พร้อมให้คำปรึกษาและถ่ายทอดประสบการณ์การวิจัยอันมีค่าเพื่อการพัฒนาวิจัยชิ้นนี้

² รองศาสตราจารย์ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

show that all 4 patterns of reference were found in the three registers, namely total repetition, the use of referential markers, partial repetition, and the use of other words. The use of total repetition was found the most in all registers, especially in legal language. Considering the occurrence and the distribution of referential patterns, it was claimed that the order of explicitness among the three registers are legal language > academic language > media language.

1. บทนำ

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542) กล่าวว่า ทำเนียบภาษาชนิดต่าง ๆ ต่างก็มีรูปแบบหรือลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งรูปแบบต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นองค์ประกอบที่สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ที่แตกต่างกันของแต่ละทำเนียบภาษาด้วย สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2556) และสรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2557) พบว่า ภาษากฎหมายมีการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค และมีการใช้รูปประโยคที่ซับซ้อน เช่น ใช้อนุประโยคประเภทต่าง ๆ ประกอบทำให้เกิดประโยคซ้อน และการใช้คำเชื่อม “หรือ” เชื่อมหน่วยต่างๆ ภายในประโยคอย่างไม่มีขีดจำกัด ในขณะที่ นัทธชนัน นาถประทาน (2557) พบการใช้คำกริยาบังคับ เช่น *ให้ ต้อง ห้าม บังคับ* ในประมาณมาก ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับหน้าที่ของภาษากฎหมายในการให้ความกระจ่างชัด (explicitness) เกี่ยวกับกรณีพิพาท ซึ่งต้องนำไปสู่ความเป็นธรรม และการแสดงอำนาจของภาษากฎหมายด้วย

ส่วนภาษาวិชาการนั้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2557) พบว่า ภาษาวิชาการมีรูปแบบการใช้ภาษาที่แสดงความชัดเจน เช่น การให้ตัวอย่างหรือหลักฐาน การแสดงความเชื่อมโยงของเนื้อความด้วยการใช้คำเชื่อมสัมพันธ์สาร (เช่น *ดังนั้น เนื่องจาก นอกจากนั้น อย่างไรก็ตาม*) แต่ในขณะเดียวกันก็มีการเบี่ยงบัง (hedging) แฝงอยู่ด้วย โดยสังเกตจากการใช้คำบอกนัย “เป็นไปได้” เช่น *มีโอกาส มีแนวโน้ม รวมถึงการใช้คำกริยาช่วย อาจ สามารถ น่า มัก คง* ในปริมาณมาก สุทธิสินี ปิยพสุนทรา (2557) พบว่า ภาษาวิชาการมีกลวิธีในการสร้างความน่าเชื่อถือที่หลากหลาย เช่น มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางวิชาการ มีการกำหนดรูปแบบของงานเขียนทางวิชาการอย่างชัดเจน มีระบบการกล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลด้วยการอ้างอิงสะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่ของภาษาวิชาการในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามหลักวิชา อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และน่าเชื่อถือ

ในขณะที่ภาษาสื่อที่มีหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ก็มีรูปแบบการใช้ภาษาที่แตกต่างกันออกไป เช่น กิติมา อินทร์ทรัพย์ (2553) พบว่า ภาษาในข่าวมักปรากฏรูปประโยคประธานไร้รูป (zero-pronoun subject) ในทางตรงกันข้ามกับความเป็นกลางของสื่อ

ความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) ก็เป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของสื่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาในข่าวที่ผู้เขียนมักสอดแทรกอารมณ์ความรู้สึกของตนเองลงไปในช่วง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2554) พบว่าภาษาในพาดหัวข่าวของไทยมักใช้คำกริยาแสดงท่าทาง ส่วนขยายแสดงความรู้สึก และกรรมวาจก “โดน” ในขณะที่ กิติมา อินทร์พรหม (2557) ได้จำแนกประเภทกริยาแสดงอัตวิสัยเป็น กริยาแฝงแสดงอารมณ์ (ฮือฮา ลั่น จวก แซว) กริยาแสดงความรู้สึกและการประเมินค่า (อึ้ง สลด หวาดผวา ดับฝัน) และกริยาแสดงคุณลักษณะ (โหด สยอง) นอกจากนี้ ปันนดา เลอเลิศยุติธรรม (2557) พบว่า ภาษาในสื่อเช่นข่าวและโฆษณา มักมีการปิดบังอำพรางความจริงด้วยกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ เช่น การใช้ประโยคกำกวม การไม่ระบุแหล่งที่มาที่ชัดเจน การให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน และการทำให้ดูเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นต้น

การอ้างถึง เป็นลักษณะการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่มีพบเห็นได้ทั่วไปในทุกทำเนียบภาษา สรุบทศวรรษ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2555) กล่าวว่า การอ้างถึง คือการกล่าวถึงข้อมูลที่ได้มีการกล่าวแล้วก่อนหน้านี้ เช่น

- 1) “...การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ...”

จากตัวอย่างที่ 1) จะเห็นว่าผู้เขียนกล่าวถึง “การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา” ในตอนต้น และมีการอ้างถึงเรื่องเดิมอีกครั้งโดยใช้ว่า “การวิจัยครั้งนี้” โดยวลี “การวิจัยครั้งนี้” เป็นส่วนที่เชื่อมโยงข้อความที่ตามมาข้างทำให้เชื่อมโยงกับข้อความด้านหน้า การอ้างถึงเป็นกลวิธีในการเชื่อมโยงความในประโยคหรือบริบทให้มีความต่อเนื่อง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาของบริบทได้อย่างครบถ้วน

เนื่องจากการอ้างถึงเป็นการซ้ำข้อมูลเดิม และทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจความต่อเนื่อง ของข้อความในบริบท จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการแสดงการอ้างถึงเป็นกลวิธีหนึ่งทางภาษาที่ทำให้เกิด “ความแจ่มชัด” ของข้อมูลที่ส่งไปยังผู้รับสารได้ หากกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความแจ่มชัดหรือรูปแบบการใช้ภาษา เพื่อให้ข้อมูลที่มีความชัดเจน ไม่กำกวม ทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจเนื้อหาของสารนั้นได้อย่างครบถ้วน ต้องอาศัยวิธีการใช้ภาษาที่กล่าวซ้ำถึงข้อมูลที่กล่าวมาแล้ว

สรุบทศวรรษ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2555) ได้ศึกษารูปแบบการอ้างถึงในภาษากฎหมายและพบว่า ทำเนียบกฎหมายมีการใช้รูปภาษาแสดงการอ้างถึงในปริมาณมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ้างถึงแบบกล่าว

ซ้ำ อย่างไรก็ดี การศึกษาดังกล่าววิเคราะห์เฉพาะข้อมูลภาษากฎหมายเท่านั้น การอ้างว่าการอ้างถึงเป็นลักษณะทางภาษาที่โดดเด่นในภาษากฎหมายนั้น น่าจะมีความชัดเจนมากขึ้นหากได้มีการเปรียบเทียบลักษณะทางภาษาดังกล่าวกับทำเนียบภาษาอื่น การศึกษานี้จึงได้พิจารณาเลือกทำเนียบภาษาอีก 2 ทำเนียบภาษาคือ ทำเนียบภาษาวิชาการและทำเนียบภาษาสื่อเพื่อนำมาเปรียบเทียบ นอกจากนี้ การปรากฏของการอ้างถึงในทำเนียบภาษาทั้งสามดังกล่าวในปริมาณที่แตกต่างกัน ยังอาจสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของทำเนียบภาษาทั้งสามด้วย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการอ้างถึงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ

2. วิธีการศึกษา

2.1 ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลภาษากฎหมาย ใช้ข้อมูลคำพิพากษาศาลปกครอง ความยาว 11,584 คำ ข้อมูลภาษาวิชาการ ใช้ข้อมูลบทความวิชาการด้านนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์ ความยาว 10,158 คำ และข้อมูลภาษาสื่อ ใช้ข้อมูลข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และข่าวต่างประเทศ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ความยาว 11,289 คำ

2.2 การวิเคราะห์

การวิเคราะห์รูปแบบการอ้างถึงแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบหลัก ตามการศึกษาของ สรบุศย์ รุ่งโรจันสุวรวรณ (2555) ได้แก่ การกล่าวซ้ำทั้งหมด การกล่าวซ้ำบางส่วน การใช้คำแสดงการอ้างถึง และการใช้คำอื่น เนื่องจากต้องการศึกษาให้เห็นว่าการอ้างถึงที่แสดงความแจ่มชัดนั้นเป็นลักษณะเด่นในภาษากฎหมายหรือไม่ โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากทำเนียบภาษาทั้งสาม และแยกข้อมูลรูปแบบการอ้างถึงตามประเภทที่กำหนดไว้ โดยทำการพรรณนารูปแบบที่พบในเชิงคุณภาพ ประกอบกับการแสดงสถิติการปรากฏของรูปแบบการอ้างถึงแต่ละรูปแบบในทำเนียบภาษาแต่ละชนิด โดยคำนวณการปรากฏของรูปแบบการอ้างถึงแต่ละชนิดในสัดส่วนต่อข้อความ 1,000 คำ เพื่ออธิบายความแตกต่างของการใช้รูปแบบแสดงการอ้างถึงเพื่อสะท้อนคุณลักษณะความแจ่มชัดของทำเนียบภาษาทั้งสามในเชิงปริมาณ

3. รูปแบบการอ้างถึงในทำเนียบภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ

จากการศึกษาข้อมูลทำเนียบภาษาพบว่า สามารถจำแนกรูปแบบการอ้างถึงออกได้เป็น 4 รูปแบบหลัก ได้แก่ การกล่าวซ้ำทั้งหมด การกล่าวซ้ำบางส่วน การใช้คำแสดงการอ้างถึง และการใช้คำอื่น ดังแสดง

3.1 การกล่าวซ้ำทั้งหมด

การกล่าวซ้ำทั้งหมด คือ การใช้รูปภาษาเดียวกันกับรูปภาษาที่ปรากฏก่อนหน้า ในการอ้างถึงสิ่งหรือเหตุการณ์ ลักษณะการกล่าวซ้ำทั้งหมดพบในทำเนียบภาษากฎหมาย ทำเนียบภาษาวិชาการ และทำเนียบภาษาสื่อ โดยเป็นการกล่าวซ้ำหน่วยทางภาษาทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ดังแสดง³

ก. ทำเนียบภาษากฎหมาย

2) “...เพื่อทำความเข้าใจในการจัดตั้งองค์การอิสระ และให้องค์การอิสระ ไปกำหนดการให้มีคณะกรรมการบริหารองค์การอิสระ หลักเกณฑ์การบริหารงานและหลักเกณฑ์การให้ความเห็นโครงการหรือกิจกรรมขององค์การอิสระ ให้เป็นไปตามที่องค์การอิสระ กำหนด...”

3) “...ในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตีความว่า (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒)^๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ และมาตรา ๒๗^๓ หรือไม่นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ บัญญัติ...ดังนั้น พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตีความว่า (๗) ประกอบมาตรา ๔๗ ทวิ (๒)^๒ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ และมาตรา ๒๗^๓...”

4) “...ผู้ร้อง^๕ ขอให้หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องรายงานให้ถูกต้องตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง^๕ ภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เมื่อพ้นระยะเวลาที่ผู้ร้อง^๕ กำหนดปรากฏว่า ผู้ร้อง^๕ ยังไม่ได้รับรายงานตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง^๕ กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง...”

³ หมายเหตุ ในตัวอย่าง ส่วนที่ขีดเส้นใต้สองเส้นคือส่วนที่กล่าวซ้ำ ส่วนที่ขีดเส้นใต้เส้นเดียวคือส่วนที่เป็นกรกล่าวซ้ำทั้งหมด

5) “...หากบุคคลตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้มีอิทธิพลตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๓๙/๒๕๕๖ แล้ว ย่อมจำต้องถูกคณะทำงานดำเนินการใช้ดำเนินทางปกครองใช้มาตรการเร่งรัดทางภาษีกับบุคคลนั้นอย่างผิดปกติ เท่ากับฝ่ายบริหารใช้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๓๙/๒๕๕๖ เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจโทษบุคคลนั้นเอง...จึงเห็นได้ว่าคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๓๙/๒๕๕๖ มีความมุ่งหมายบังคับใช้อย่างเป็นกฎ...ดังนั้น คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๓๙/๒๕๕๖ จึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีทั้งสองเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย จากการบังคับใช้ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๓๙/๒๕๕๖ เพราะ...”

6) “...เอกสารตามที่ผู้ร้องอ้างถึง...เป็นเอกสารทางราชการ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ^๗ ได้กำหนดชั้นความลับ “ลับมาก”...โดยเป็นแนวทางที่กระทรวงการต่างประเทศ^๗ เสนอ นายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา...การจัดทำเอกสารลับมากดังกล่าวเป็นไปเช่นเดียวกับการจัดทำเอกสารอื่น ๆ ของกระทรวงการต่างประเทศ^๗ ซึ่งได้ผ่านกระบวนการยกเว้นโดยการหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และวิเคราะห์โดยข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ^๗ ...ซึ่งจนถึงปัจจุบัน สถานะของเอกสารดังกล่าวยังเป็นเอกสารที่กระทรวงการต่างประเทศ^๗ ยังไม่ได้ปรับหรือยกเลิกชั้นความลับ...”

ข. ทำเนียบภาษาวิชาการ

7) “...มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore :NUS) เป็นมหาวิทยาลัยอันดับ 1 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นอันดับที่ 3 ในทวีปเอเชีย รองจากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Beijing University) และมหาวิทยาลัยโตเกียว (Tokyo University) ส่วนในระดับโลก มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ติดอันดับที่ 22...”

8) “...สิงคโปร์กลายเป็นศูนย์กลางตลาดเงินตลาดทุนที่สำคัญของเอเชียและของโลก โดยเฉพาะสิงคโปร์ในยุคปัจจุบัน (ค.ศ.2006) ... การเข้ามาของกองทุนเทมาเสก (Temasek holding) ได้กลายเป็นประเด็นใหม่ (Current Issues) สำหรับคนไทย ก่อให้เกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้านสิงคโปร์ขึ้นในประเทศไทย...”

9) “...ในกรณีที่คนบริโภคเนื้อหมูที่มี *cysticerci* และไม่ผ่านการปรุงอาหารให้สุก เมื่อ *cysticerci* ที่อยู่ในเนื้อหมูผ่านเข้าไปในลำไส้เล็กของคน ส่วนหัว (scolex) ของ *cysticerci* จะไปเกาะติดกับผนังลำไส้...”

ค. ทำเนียบภาษาสื่อ

10) “...จรวดขีปนาวุธนำดาวเทียมรัสเซีย – 1 ทะยานขึ้นจากฐานปล่อย และขึ้นสู่วงโคจรในพิกัดที่กำหนดไว้ทุกประการ โดยภารกิจหลักของดาวเทียมรัสเซีย – 1 ในอวกาศคือ บันทึกภาพโลกส่งกลับมาภาคพื้นดิน และสำรวจวิจัยสภาพอากาศ...”

11) “...สำนักข่าวเอเอฟพีรายงานจากเมืองไครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ว่า ความคืบหน้าของเหตุแผ่นดินไหวรุนแรง 6.0 ริกเตอร์ ที่เมืองไครสต์เชิร์ช เมืองใหญ่อันดับสองของประเทศ บนเกาะใต้ของนิวซีแลนด์ เมื่อวันจันทร์ที่ผ่านมา ได้สร้างความเสียหายเพิ่มเติมให้กับเมืองไครสต์เชิร์ช หลังประสบกับภัยธรรมชาติจากแผ่นดินไหว 6.3 ริกเตอร์ เมื่อวันที่ 22 ก.พ.ที่ผ่านมา...”

12) “...นายอภิสิทธิ์ กล่าวว่ายังเป็นไปตามเป้าหมาย...เมื่อถามว่า ประธานสภา ถึงกับออกปากให้นายกรัฐมนตรียุบสภา นายอภิสิทธิ์ กล่าวว่า ก็เห็นใจท่าน เมื่อเข้าก็คุยกันอยู่...เมื่อถามว่า จำเป็นต้องออกกระเบียบอะไรหรือไม่ นายอภิสิทธิ์ กล่าวว่า คงไม่ไปวิพากษ์วิจารณ์อะไร...”

3.2 การกล่าวซ้ำบางส่วน

การกล่าวซ้ำบางส่วน คือ การใช้รูปภาษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับรูปภาษาที่ปรากฏก่อนหน้า ในการอ้างถึงสิ่งหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รูปภาษาที่ปรากฏเป็นลักษณะการซ้ำบางส่วนนั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การซ้ำบางส่วนแบบตัดข้อมูลให้สั้นลง และการซ้ำบางส่วนแบบเพิ่มข้อมูลใหม่

ลักษณะแรกจะเป็นลักษณะการตัดรูปภาษาที่ปรากฏก่อนหน้าให้สั้นลงซึ่งพบในทำเนียบภาษาทั้งสาม ส่วนลักษณะที่สองจะเป็นลักษณะการใช้รูปภาษาซ้ำกับรูปภาษาที่ปรากฏก่อนหน้าเพียงบางส่วน และเพิ่มข้อมูลใหม่เข้าไป ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะพบเฉพาะในทำเนียบภาษาวិชาการและทำเนียบภาษาสื่อเท่านั้นไม่พบในข้อมูลทำเนียบภาษากฎหมาย ดังแสดง

3.2.1 การซ้ำบางส่วนแบบตัดข้อมูลให้สั้นลง

การซ้ำแบบแรกนี้เป็นการซ้ำโดยการตัดรูปภาษาบางส่วนออก ทำให้ส่วนที่ถูกกล่าวซ้ำสั้นลงเมื่อเปรียบเทียบกับข้อความส่วนแรก เช่น ศาลปกครอง > ศาล รัฐบาลสิงคโปร์ > รัฐ นายกรัฐมนตรีจอร์ ปาบันเดรอุ > นายปาบันเดรอุ ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้

ก. ทำเนียบภาษากฎหมาย

- 13) “...ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.๒๕๔๓ ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง” หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า...เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง” นั้น เป็นกรณีและผู้ร้องโต้แย้งว่า...”
- 14) “...ขอให้ศาลปกครอง” มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๓๙/๒๕๔๖ โดยให้มีผลยกเลิกตั้งแต่มีการออกคำสั่งดังกล่าว ศาล” ได้พิจารณาคำฟ้องและข้อเท็จจริงในสำนวนคดีแล้วเห็นว่า...”
- 15) “...วิธีการคัดเลือกบุคคลที่ควรได้รับการเสนอรายชื่อเป็นกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖” ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๖ ผู้ฟ้องคดีได้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเพื่อเสนอรายชื่อเป็นกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ” ตามประกาศดังกล่าว ...”
- 16) “...หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๕๐” แจ้งให้ผู้ร้องทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ซึ่งในการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง” จะต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง (๕)...”

ข. ทำเนียบภาษาวิชาการ

- 17) “...รัฐบาลสิงคโปร์ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและปรับนโยบายเศรษฐกิจให้มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงและอุตสาหกรรมด้านสารสนเทศ (Information Technology) รัฐได้ส่งเสริมแนวคิดเรื่องเส้นทางเดินของเทคโนโลยี...”

18) “...การนำหลักการของยาปฏิชีวนะเฉพาะที่มาใช้เพื่อให้มีความเข้มข้นของยาปฏิชีวนะในบริเวณที่มีการติดเชื้อสูงพอที่จะฆ่าเชื้อก่อโรคได้ โดยที่ปริมาณยาในกระแสเลือดยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะช่วยลดผลข้างเคียงของยาปฏิชีวนะลง...”

19) “...ในกรณีที่ได้รับยาฆ่าพยาธิตัวดีหรือพยาธิถูกทำลายโดยภูมิคุ้มกันของร่างกาย... ในระยะนี้ตัวพยาธิจะไม่มีชีวิตแล้ว...เมื่อพยาธิเข้าสู่ระยะ granular และ calcified stage สมองโดยรอบจำลดบวมลง...”

ค. ทำเนียบภาษาสื่อ

20) “...นายกรัฐมนตรีจอร์ ปาบันเดรอุ ของกรีซ จะตั้งรัฐบาลชุดใหม่ด้วยการปรับกรม. ยกชุด...ทั้งนี้ นายปาบันเดรอุเผชิญหน้ากับคู่แข่งที่จะปฏิวัติครั้งใหญ่ภายในพรรคสังคมนิยมของเขา...”

21) “...ทางการเวียดนามได้จัดการซ่อมรถทางน้ำและใช้กระสุนจริงในทะเลจีนใต้...การซ่อมรถด้วยกระสุนจริง กินเวลาประมาณ 4 ชั่วโมง...การซ่อมรถเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกฝนประจำปี และใช้ปืนใหญ่กับปืนเล็ก ไม่มีการยิงจรวด แต่การซ่อมรถมีขึ้นในบริเวณที่เวียดนามอ้างว่า เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ...”

22) “...นายชัย ชิดชอบ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ทำหน้าที่ประธานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร...แต่มีสมาชิคอยู่ในห้องประชุมบางตา ไม่ครบองค์ประชุม ประธานต้องสั่งเลื่อนเปิดประชุมออกไป 1 ชั่วโมงครึ่ง เมื่อถึงเวลาได้ดำเนินการประชุมต่อทันที โดยนายชัยแจ้งว่าขอร้อง ส.ส. ขอความร่วมมือ โปรดเข้าร่วมประชุม...”

3.2.2 การซ้ำบางส่วนแบบเพิ่มข้อมูลใหม่

การซ้ำบางส่วนประเภทที่สองเป็นการใช้ข้อมูลจากข้อความก่อนหน้าบางส่วน มาประกอบกับข้อมูลใหม่หรือข้อมูลเพิ่มเติม เช่น รัฐบาล > รัฐบาลสิงคโปร์ ภูเขาไฟ > ภูเขาไฟฟูเยฮิวในชิลี ผู้ป่วย > ผู้ป่วยบางราย เป็นต้น ลักษณะการซ้ำประเภทนี้พบในภาษาวิชาการและภาษาสื่อแต่ไม่พบในภาษากฎหมาย

ก. ทำเนียบภาษาวิชาการ

23) “...จากควมมีเสถียรภาพของรัฐบาลและการใช้อำนาจในการบริหารประเทศ อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดจึงทำให้รัฐบาลสิงคโปร์สามารถกำหนดนโยบายและดำเนินการตามแผนเศรษฐกิจที่วางไว้ได้อย่างเต็มที่ รัฐบาลสิงคโปร์พยายามสร้างความเข้าใจกับประชาชนของตนเอง...”

24) “...ผู้ป่วยจะมีการการและอาการแสดงได้หลากหลายขึ้นอยู่กับจำนวนและตำแหน่งของรอยโรคในระบบประสาทส่วนกลาง...อาการชัก พบได้ประมาณร้อยละ 70 ของ ผู้ป่วย neurocysticercosis...แต่ผู้ป่วยบางรายอาจมาด้วยการชักแบบ complex partial seizure ได้...”

ข. ทำเนียบภาษาสื่อ

25) “...แควนตัส สายการบินชั้นนำในออสเตรเลีย ที่มีตารางบินไปยังเมืองเพิร์ธ ทางฝั่งตะวันตกของประเทศ จะต้องหยุดให้บริการชั่วคราวในช่วงบ่ายวันนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของภูเขาไฟที่ลอยมาจากชิลี ในทวีปอเมริกาใต้ โดยเจ้าภูเขาไฟปะทุในชิลี ทำให้แควนตัส สายการบินแห่งชาติออสเตรเลีย ต้องยกเลิกเที่ยวบิน...ขณะที่ ภูเขาไฟในชิลียังคงพ่นเถ้าถ่านสู่ท้องฟ้าอย่างต่อเนื่อง...”

26) “...ทางการเมืองฟูกูชิมะในญี่ปุ่นจะให้อุปกรณ์วัดปริมาณกัมมันตรังสีแก่เด็กจำนวน 34,000 คน ในบริเวณที่อยู่ห่างจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ราว 60 กิโลเมตร...ทั้งนี้ เมืองฟูกูชิมะ ตั้งอยู่ภายนอกเขตห้ามเข้าที่รัฐบาลญี่ปุ่นกำหนดไว้ในรัศมี 20 กิโลเมตรรอบโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ...”

27) “...ตราบไคที่ประเทศยังไม่นิ่งและต้องช่วยกันคนละไม้คนละมือ...ไม่ว่าตนจะอยู่ที่ไหน ก็ช่วยพรรคเพื่อไทย และประเทศไทยแน่นอน...”

3.3 การใช้คำแสดงการอ้างถึง

การใช้คำแสดงการอ้างถึง คือ การใช้รูปภาษาที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับรูปภาษาที่ปรากฏก่อนหน้าบางส่วน ประกอบกับ “คำแสดงการอ้างถึง” เช่น นี้ ดังกล่าว เดียวกัน ข้างต้น ดังกล่าวข้างต้น ที่ว่า ลักษณะการใช้คำแสดงการอ้างถึงพบในทำเนียบภาษากฎหมาย ทำเนียบภาษาวิชาการและทำเนียบภาษาสื่อ ดังแสดง

ก. ทำเนียบภาษากฎหมาย

28) “..เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การตราพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.๒๕๔๓^๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่ และมาตรา ๘ (๑) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน^๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่...”

29) “...คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๓๙/๒๕๔๖ เรื่อง การปราบปรามผู้ใช้อิทธิพล ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖^๓ ซึ่งออกโดย...ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๓๙/๒๕๔๖ ดังกล่าว^๔ ...”

30) “...ส่วนพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.๒๕๔๓ มาตรา ๘ (๑) ประกอบมาตรา ๔๘^๕ ที่กำหนดคุณสมบัติของกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติไว้ว่าต้อง “มีสัญชาติไทยโดยการเกิด” นั้น เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้^๖ ...”

31) “...ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑^๗ โดยความเห็นชอบของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓^๘ ออกประกาศ...ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒^๙ เป็นผู้อำนวยการศูนย์...ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสาม^{๑๐} ใช้อำนาจไม่ชอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๔...”

ข. ทำเนียบภาษาวิชาการ

32) “...ปรากฏการณ์ดังกล่าวมิใช่เรื่องแปลกใหม่สำหรับแวดวงตลาดเงินและตลาดทุน เพราะเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งไทยได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบดังกล่าวอย่างสมบูรณ์แล้ว...”

33) “...คำว่า ทุนนิยม โลกาภิวัตน์ และระบอบประชาธิปไตย ได้ถูกนิยามความหมายให้มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวเนื่องและเป็นระบบที่เอื้ออำนวยต่อกันและกัน ตรงกับทฤษฎีความมั่งคั่งว่าด้วยประชาธิปไตยของลิปเซท (Lipset's Prosperity Theory of Democracy ที่ว่า “ยิ่งประเทศมั่งคั่งขึ้นเพียงใดก็ยิ่งมีโอกาสจะคงความเป็นประชาธิปไตยได้เพียงนั้น” ความมั่งคั่งที่ว่า ตามความหมายของลิปเซทก็คือ แนวทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือระบบทุนนั่นเอง...”

34) “...ในแต่ละปล้องจะมีไข่นหลายพันฟองซึ่งสามารถฟักตัวและติดต่อกันได้ ไข่เหล่านี้มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี...”

35) “...หนึ่งในภาวะแทรกซ้อนที่พบได้ คืออาการแขนงวม...ภาวะแขนงวมดังกล่าว มีสาเหตุมาจากทางเดินของน้ำเหลืองบริเวณรักแร้ถูกทำลายไปจากการผ่าตัดหรือฉายรังสีรักษา...”

ค. ทำเนียบภาษาสื่อ

36) “...ชาวเปอร์โตริโกมีฐานเสียงสำคัญอยู่ในรัฐฟลอริดาของสหรัฐ ซึ่งจะสามารถช่วยโอบามาในการต่อสู้แย่งชิงคะแนนจากรัฐดังกล่าว เนื่องจากว่า ชาวคิวบาในฟลอริดาให้การสนับสนุนพรรครีพับลิกัน ซึ่งเป็นฝ่ายค้าน...”

37) “...การตรวจสอบการปนเปื้อนทางรังสีทั้งในอากาศ ดิน และในแหล่งน้ำในบริเวณโดยรอบของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ฟูกูชิมะล่าสุด กลับพบการปนเปื้อนของสารกัมมันตรังสีบางชนิดที่ไม่อยู่ในธรรมชาติ แสดงว่าสารกัมมันตรังสีดังกล่าวอาจรั่วไหลมาจากเตาปฏิกรณ์...”

38) “...ทั้งนี้ถ้าพรรคเพื่อไทยอยากวัดศรัทธาความนิยมของแกนนำนปช.จริงๆ ควรจัดทำบัญชีรายชื่อให้แกนนำเหล่านั้นอยู่ในลำดับที่ 1-20 คนแรก...”

3.4 การใช้คำชนิดอื่นในการอ้างถึง

การใช้คำชนิดอื่นในการแสดงการอ้างถึง เป็นการใช้รูปภาษาที่มีลักษณะที่แตกต่างจากที่ปรากฏก่อนหน้าเพื่ออ้างถึงรูปภาษาที่ปรากฏก่อนหน้านั้น จากการศึกษาพบว่า ในภาษาภาษากฎหมายมีใช้คำอื่นเพื่ออ้างถึงเนื้อความด้านหน้าบ่อยมาก เช่น *กรณี* ในขณะที่ข้อมูลภาษาวិชาการและภาษาสื่อมีปริมาณการใช้คำอื่นเพื่อแสดงการอ้างถึงที่มากกว่า ดังแสดง

ก. ทำเนียบภาษากฎหมาย

39) “...ผู้ร้องสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องรายงานให้ถูกต้องตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง ภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เมื่อพ้นระยะเวลาที่ผู้ร้องกำหนด ปรากฏว่า ผู้ร้องยังมิได้รับรายงานตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง *กรณี*” จึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง...”

40) “...ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓ สรุปได้ดังนี้ ๑ เอกสารตามที่ผู้ร้องอ้างถึงได้ถูกบุคคลซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กับพวก นำไปเปิดเผย...ซึ่งใน*กรณีนี้*” เจ้าหน้าที่กรมเอเชียตะวันออกเป็นผู้ร่างเอกสารในชั้นต้น...”

จะเห็นได้ว่า คำว่า “กรณี” ที่ใช้ในภาษากฎหมายนั้นเป็นการใช้เพื่อสรุปเรื่องราวที่กล่าวมาในตอนต้นซึ่งมีเนื้อหามาก อย่างไรก็ดี ในทำเนียบภาษาวิชาการอื่นใช้คำอื่นที่มีความหมายคล้ายคลึงกับคำที่กล่าวครั้งแรก เช่น “สิ่งคปรี” แทนด้วย “ตนเอง” หรือ “ประเทศ” (ตัวอย่างที่ 41) ส่วนในภาษาสื่อ นั้น การใช้คำอื่นยังอาจแสดงถึงการให้รายละเอียดเพิ่มเติม เช่น “ประชาชน” แทนด้วย “ผู้ประท้วง” และ “ผู้ชุมนุม” (ตัวอย่างที่ 43) หรือ “เมืองโครสต์เซิร์ช” แทนด้วย “เมืองใหญ่อันดับ 2 ของประเทศแห่งนี้” (ตัวอย่างที่ 45) ในบางกรณีอาจแสดงมุมมองของผู้เขียน เช่น “อีกฝ่ายหนึ่ง” แทนด้วย “คนที่อยากยุบ” (ตัวอย่างที่ 46) หรือ “ส.ส.” แทนด้วย “ผู้แทนราษฎร” และ “นักเลือกตั้งทั้งหลาย” (ตัวอย่างที่ 47) ดังแสดง

ข. ทำเนียบภาษาวิชาการ

41) “...สิงคโปร์ได้อาศัยความได้เปรียบของตนเองในด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศที่คุ่มช่องแคบมะละกาและเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลก...”

42) “...Albendazole เป็นยาอีกชนิดหนึ่งที่ได้ผลดีโดยพบว่าการใช้ยาในขนาด 15 มก./กก./วัน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์จากเดิมที่เคยให้เป็นเวลานาน 1 เดือน...”

ค. ทำเนียบภาษาสื่อ

43) “...ประชาชนที่ไม่พอใจหลายหมื่นคนเดินขบวนครั้งใหญ่ด้านนอกรัฐสภาเมื่อวานนี้...ผู้ประท้วงได้ขว้างปาระเบิดเพลิงเข้าใส่กระทรวงการคลัง...หลังจากผู้ชุมนุมพยายามปิดล้อมรัฐสภาชั่วคราวไม่ให้อ.ส.ลงมติรับมาตรการรัดเข็มขัดรอบใหม่...”

44) “...โอบามายังแสดงท่าทีสนับสนุนการตัดสินใจของชาวเปอร์โตริโกเกี่ยวกับสถานะของดินแดนที่ปัจจุบันยังเป็นส่วนหนึ่งของอเมริกา พร้อมกันนั้น เขายังระบุว่า รัฐบาลสหรัฐกำลังทำงานเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่เศรษฐกิจที่เผชิญกับความถดถอย...”

45) “...เกิดแผ่นดินไหวรุนแรงขึ้นอีกครั้งที่เมืองโครสต์เทิร์ซ บนเกาะใต้ของนิวซีแลนด์เมื่อวันจันทร์ที่ผ่านมา หลังจากที่มีเมืองใหญ่อันดับ 2 ของประเทศแห่งนี้ เคยได้รับความเสียหายอย่างหนักจากแผ่นดินไหว 6.3 ริกเตอร์ เมื่อวันที่ 22 ก.พ. ที่ผ่านมา...”

46) “...ตน (นายชัย ชิดชอบ) บอกให้ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี รับผิดชอบต่อแล้ว เป็นผู้แทนเดือนสองเดือนไม่ชอบ อีกฝ่ายหนึ่งอยากยุบสภา ก็อยากดูว่า คนที่อยากยุบจะได้เป็นผู้แทนหรือไม่...”

47) “...หาก ส.ส.ไม่มากก็ไม่ครบองค์ประชุม ก็ไม่มีประชุม...ขณะนี้ล่าช้าเนื่องจากผู้แทนราษฎรคิดว่า ทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้ สิ้นเดือนก็รับคำตอบแทน ในเมื่อนายกฯประกาศยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ นักเลือกตั้งทั้งหลายกลัวว่าจะไม่ได้รับเลือกตั้ง ก็ต้องเข้าคุกคดีประชาชนในพื้นที่...”

4. การปรากฏของการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการอ้างถึงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ และการแสดงความแจ่มชัด

สรุบทศวรรษ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2555) ได้ศึกษาระดับความแจ่มชัดของรูปแบบการอ้างถึงในภาษา กฎหมาย และเสนอว่า รูปแบบการอ้างถึงที่แตกต่างกันจะแสดงระดับความแจ่มชัดในการให้ข้อมูลที่ แตกต่างกันด้วย โดยรูปแบบการอ้างถึงที่มีระดับความแจ่มชัดมากที่สุดเรียงลำดับไปจนถึงน้อยที่สุดได้แก่ การอ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมด > การอ้างถึงแบบใช้คำแสดงการอ้างถึง > การอ้างถึงแบบซ้ำบางส่วน > การ อ้างถึงแบบใช้คำอื่น นอกจากนี้ ยังพบว่า สัดส่วนการกระจายของรูปแบบการอ้างถึงที่พบในภาษากฎหมาย นั้นมีความสอดคล้องกับระดับความแจ่มชัด กล่าวคือ พบการอ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมดซึ่งแสดงความแจ่มชัด มากที่สุดในปริมาณที่มากที่สุด ในขณะที่การอ้างถึงแบบใช้คำอื่นซึ่งมีความแจ่มชัดน้อยจะพบในปริมาณที่ น้อยที่สุด ในการศึกษาได้อ้างอิงการจัดระดับความแจ่มชัดของรูปแบบการอ้างถึงดังกล่าวเป็นเกณฑ์ใน การวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษากฎหมาย กับภาษาวิชาการและภาษาสื่อ โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1 การปรากฏของการอ้างถึง

จากการวิเคราะห์การปรากฏของการอ้างถึงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ พบ ปริมาณการอ้างถึงมากที่สุดในภาษากฎหมายและน้อยที่สุดในภาษาสื่อ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การปรากฏของการอ้างถึง และอัตราเฉลี่ยในการปรากฏของการอ้างถึงต่อข้อความ 100 คำ ในทำเนียบภาษากฎหมาย ทำเนียบภาษาวิชาการ และทำเนียบภาษาสื่อ

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ (ข่าว)
จำนวนคำ (คำ)	11,584	10,158	11,289
การอ้างถึงที่พบ (ครั้ง)	359	307	303
จำนวนการอ้างถึง เฉลี่ยต่อ 100 คำ (ครั้ง)	3.1	3.02	2.68

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าจำนวนข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ของทำเนียบภาษาทั้ง 3 มีปริมาณที่ ใกล้เคียงกันคือประมาณ 10,000 คำ เมื่อวิเคราะห์การปรากฏของการอ้างถึงพบว่า ภาษากฎหมายมีการใช้ การอ้างถึงมากที่สุด คือ 359 ครั้ง ส่วนภาษาวิชาการและภาษาสื่อพบในปริมาณที่น้อยกว่าใกล้เคียงกัน คือ 307 ครั้ง และ 303 ครั้ง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการปรากฏของการอ้างถึงในทำเนียบภาษาทั้ง

3 ต่อข้อความ 100 คำแล้วพบว่า มีการปรากฏของการอ้างถึงเรียงเป็นลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ภาษากฎหมาย (3.1 ครั้ง) > ภาษาวิชาการ (3.02 ครั้ง) > ภาษาสื่อ (2.68 ครั้ง) หรืออาจกล่าวได้ว่า โดยเฉลี่ยในข้อความในภาษากฎหมาย 100 คำ จะปรากฏการอ้างถึงประมาณ 3 ครั้ง เช่นเดียวกับภาษาวิชาการ และจะพบการอ้างถึงประมาณ 2-3 ครั้งต่อข้อความในข่าว (ภาษาสื่อ) 100 คำ

4.2 การกระจายของรูปแบบการอ้างถึงและระดับของความแจ่มชัดในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ

เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปแบบการอ้างถึงรูปแบบต่าง ๆ ในรายละเอียดแล้ว พบว่า ในทำเนียบภาษาที่แตกต่างกันจะมีปริมาณของการปรากฏของรูปแบบการอ้างถึงรูปแบบต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนครั้งของการเกิดของรูปแบบการอ้างถึงแต่ละประเภท

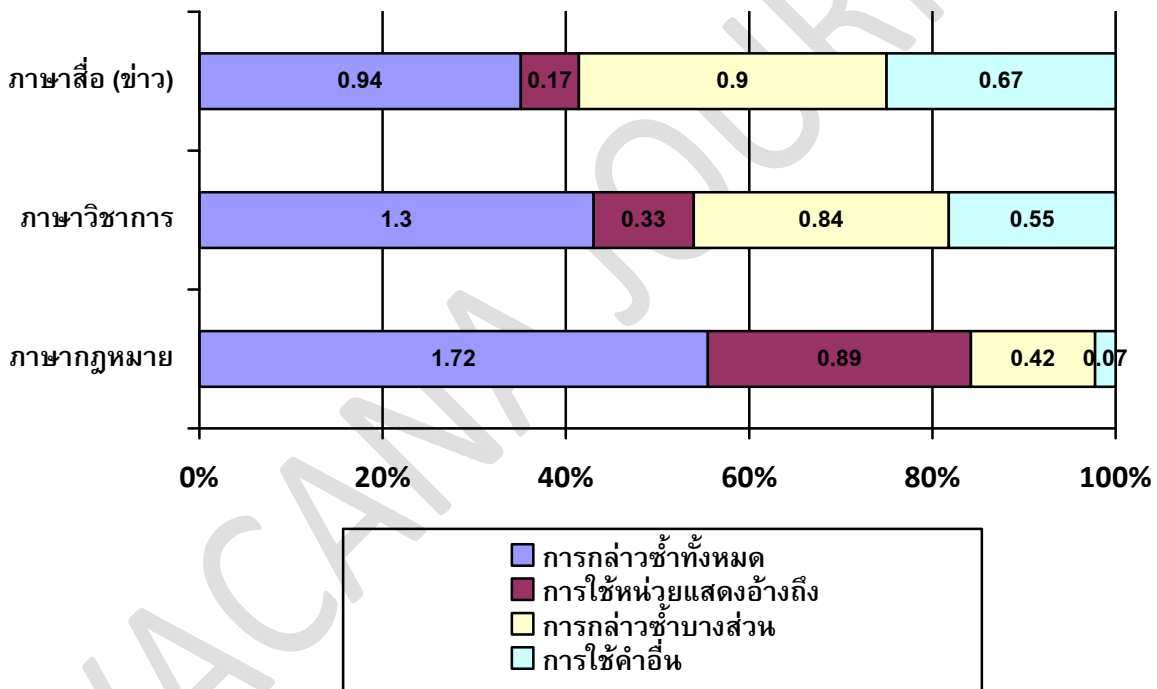
ในทำเนียบภาษาแต่ละชนิด และสัดส่วนการกระจาย [ครั้ง (ร้อยละ)]

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ (ข่าว)
การกล่าวซ้ำทั้งหมด (ระดับความแจ่มชัดสูงสุด)	199 (55.43%)	132 (43%)	106 (34.99%)
การใช้คำแสดงการอ้างถึง (ระดับความแจ่มชัดสูง)	103 (28.69%)	34 (11.07%)	19 (6.27%)
การกล่าวซ้ำบางส่วน (ระดับความแจ่มชัดต่ำ)	49 (13.65%)	85 (27.69%)	102 (33.66%)
การใช้คำอื่น (ระดับความแจ่มชัดต่ำที่สุด)	8 (2.23%)	56 (18.24%)	76 (25.08%)
รวม	359	307	303

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการกระจายของรูปแบบการอ้างถึงในภาษากฎหมายจากมากไปหาน้อย คือ การกล่าวซ้ำทั้งหมด > การใช้คำแสดงการอ้างถึง > การกล่าวซ้ำบางส่วน > การใช้คำอื่น ซึ่งรูปแบบ

การกระจายดังกล่าวสอดคล้องกับระดับความแจ่มชัด แต่จะแตกต่างจากรูปแบบการกระจายที่พบในภาษาวิชาการและภาษาสื่อ ซึ่งทำเนียบภาษาทั้งสองมีรูปแบบการกระจายของการอ้างถึงที่เหมือนกัน คือ การกล่าวซ้ำทั้งหมด > การกล่าวซ้ำบางส่วน > การใช้คำอื่น > การใช้หน่วยแสดงอ้างถึง รูปแบบการกระจายนี้ไม่สอดคล้องกับระดับความแจ่มชัดที่แสดงด้วยการอ้างถึง กล่าวคือ มีการพบการใช้คำแสดงการอ้างถึงซึ่งมีระดับความแจ่มชัดสูง (การใช้คำแสดงการอ้างถึง) ในปริมาณที่น้อยที่สุด ในเบื้องต้น ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาษากฎหมายน่าจะมีระดับความแจ่มชัดมากที่สุด

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการปรากฏของรูปแบบการอ้างถึงแต่ละรูปแบบ ต่อข้อความ 100 คำ และวิเคราะห์สัดส่วนในการปรากฏของแต่ละรูปแบบในแต่ละทำเนียบภาษาตามภาพที่ 1 พบความสัมพันธ์กับระดับความแจ่มชัดของทำเนียบภาษาทั้งสาม ดังแสดง

ภาพที่ 1 สัดส่วนการปรากฏของรูปแบบการอ้างถึงในภาษาสื่อ ภาษาวิชาการ และภาษากฎหมาย

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการอ้างถึงแบบกล่าวซ้ำทั้งหมดซึ่งแสดงความแจ่มชัดในระดับสูงสุดนั้น พบในทำเนียบภาษากฎหมายมากที่สุด (1.72 ครั้ง ต่อข้อความ 100 คำ หรือมากกว่าร้อยละ 50 ของรูปแบบการอ้างถึงทั้งหมดที่พบในทำเนียบภาษากฎหมาย) รองลงมาเป็นภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ ตามลำดับ นอกจากนี้ หากพิจารณาจากจำนวนการปรากฏของรูปแบบการอ้างถึงที่แสดงความแจ่มชัดสูงและสูงสุด ซึ่งได้แก่ การใช้คำแสดงการอ้างถึงและการกล่าวซ้ำทั้งหมดรวมกันจะเห็นในลักษณะเดียวกันว่า

ภาษากฎหมายมีลักษณะดังกล่าวมากที่สุด (มากกว่าร้อยละ 80) รองลงมาคือภาษาวิชาการ (มากกว่าร้อยละ 50) และภาษาสื่อพบในปริมาณที่น้อยที่สุด (ประมาณร้อยละ 40 เท่านั้น)

ในทางกลับกัน รูปแบบการอ้างถึงแบบกล่าวซ้ำบางส่วนและการใช้คำอื่น ซึ่งแสดงความแจ่มชัดในระดับต่ำถึงต่ำที่สุดกลับพบในทำเนียบภาษาสื่อในปริมาณที่มากที่สุด (เกือบร้อยละ 60) พบในภาษาวิชาการในระดับปานกลาง (เกือบร้อยละ 50) และพบในภาษากฎหมายน้อยที่สุด (เกือบร้อยละ 20 เท่านั้น) ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าหากพิจารณาจากกระบวนการการอ้างถึง เพื่อแสดงระดับความแจ่มชัดในการให้ข้อมูลแล้ว อาจกล่าวได้ว่าภาษากฎหมายเป็นภาษาที่มีระดับของความแจ่มชัดสูงที่สุด รองลงมาคือภาษาวิชาการ ส่วนภาษาสื่อจะมีระดับของความแจ่มชัดที่น้อยที่สุด

5. สรุปและอภิปรายผล

การอ้างถึงเป็นรูปแบบทางภาษาประเภทหนึ่ง ที่มีหน้าที่ในการเชื่อมโยงความในระดับปริเฉทให้ ผู้รับสารสามารถติดตามเนื้อความในสารได้อย่างต่อเนื่อง บทความชิ้นนี้ได้ดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการอ้างถึงในทำเนียบภาษา 3 ประเภท ได้แก่ ภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อของไทย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพิพากษาของศาล บทความวิชาการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมศาสตร์ และข่าวจากหนังสือพิมพ์ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์รูปแบบการอ้างถึงของ สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2555) ที่แบ่งรูปแบบการอ้างถึงออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมด การใช้คำแสดงการอ้างถึง การซ้ำบางส่วน และการใช้คำอื่น

ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้รูปแบบการอ้างถึงทั้ง 4 ประเภทในทำเนียบภาษาทั้ง 3 ยกเว้นประเภทย่อยของรูปแบบการซ้ำบางส่วน คือการซ้ำบางส่วนแบบเพิ่มคำใหม่ ที่ไม่พบในภาษากฎหมายเท่านั้น สำหรับการปรากฏของการอ้างถึงเปรียบเทียบ 3 ทำเนียบภาษาพบว่า ในภาษากฎหมายมีการใช้การอ้างถึงมากที่สุด (3.1 ครั้งต่อข้อความยาว 100 คำ) ตามด้วยภาษาวิชาการและภาษาสื่อ เมื่อพิจารณาการกระจายของรูปแบบการอ้างถึงทั้ง 4 ในทำเนียบภาษาทั้ง 3 พบว่ามีความต่างกัน คือ การกล่าวซ้ำทั้งหมด > การใช้คำแสดงการอ้างถึง > การกล่าวซ้ำบางส่วน > การใช้คำอื่น เป็นรูปแบบที่พบในภาษากฎหมาย ส่วนในภาษาวิชาการและภาษาสื่อพบรูปแบบการกระจายเหมือนกันคือ การกล่าวซ้ำทั้งหมด > การกล่าวซ้ำบางส่วน > การใช้คำอื่น > การใช้คำแสดงการอ้างถึง การกระจายของรูปแบบการอ้างถึงในภาษาวิชาการและภาษาสื่อนี้แสดงให้เห็นว่า ทำเนียบภาษาทั้งสองมีระดับความแจ่มชัดที่น้อยกว่าภาษากฎหมาย เนื่องจาก ภาษากฎหมายมีลำดับการกระจายของรูปแบบการอ้างถึงที่สอดคล้องกับระดับความแจ่มชัด (สรุบทศวรรษ รุ่งโรจน์สุวรรณ 2555)

ทั้งนี้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของทำเนียบภาษาทั้งสามที่มีแตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีระดับความแจ่มชัดที่ต่างกันกล่าวคือ ภาษากฎหมายเป็นทำเนียบภาษาที่มีบทบาทในการแสดงความเป็นกลางและเป็นธรรม เกี่ยวกับเรื่องราวที่เป็นกรณีพิพาทต่าง ๆ ดังนั้นการให้ข้อมูลที่แสดงถึงความโปร่งใส ครบถ้วน เพียงพอ และลดการตีความหมายเป็นอย่างอื่น จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อมิให้คู่กรณีพิพาทเกิดความตะขิดตะขวงใจ รูปแบบการให้ข้อมูลจึงต้องแสดงในระดับที่มีความแจ่มชัดสูง ส่วนภาษาวិชาการ เป็นทำเนียบภาษาที่มีบทบาทในการให้ความรู้ ต้องใช้เหตุและผล และแสดงหลักฐานอ้างอิงที่ชัดเจนในการกล่าวถึง หรือสร้างข้อสรุปต่าง ๆ รูปแบบการใช้ภาษาจึงต้องเป็นขั้นเป็นตอน มีลำดับที่ชัดเจนเป็นสำคัญ แต่อาจไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลในปริมาณมากเหมือนภาษากฎหมาย เนื่องจากมิได้ส่งผลให้เกิดผู้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อย่างชัดเจนเช่นในกรณีภาษากฎหมาย รูปแบบการอ้างอิงที่แสดงความแจ่มชัดจึงมีส่วนความแจ่มชัดในระดับปานกลาง สำหรับภาษาสื่ออื่น มีบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประกอบกับมีช่องทางในการให้ข้อมูลที่จำกัด เช่น ข่าวโทรทัศน์มีเวลาออกอากาศที่จำกัด ข่าวหนังสือพิมพ์ก็มีพื้นที่ในหน้าหนังสือพิมพ์ที่จะให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านในปริมาณที่จำกัดเช่นกัน และยังมีลักษณะคล้ายภาษาพูด ดังนั้น การเลือกใช้ถ้อยคำที่กระชับและกะทัดรัดจึงมีความจำเป็น เพื่อให้การบริหารเวลาและพื้นที่นำเสนอเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีรูปแบบการอ้างอิงที่ไม่ต้องให้ข้อมูลมากหรือยาวเกินไป หรือซ้ำซ้อนกันในปริมาณมาก ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้ระดับความแจ่มชัดของภาษาสื่อลดลง

รายการอ้างอิง

กิติมา อินทร์ทรัพย์. 2553. ประธานไร้รูปในภาษาไทย. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ สรุปลักษณ์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และศรณีย์ สรรคบุรานุรักษ์ (บรรณาธิการ). **รวมบทความเสนอในการประชุมวิชาการโครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครบคลุมภาษาย่อย เรื่อง ความหลากหลายของภาษาในสังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่น และภาษาย่อยในสังคมไทย: ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 78-102.

กิติมา อินทร์ทรัพย์. 2557. ตัวบ่งชี้อัตวิสัยในภาษาข่าว. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ).

ภาษากับอำนาจ: บทความจากการสัมมนาวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 142-167.

นัทรชนัน นาดประทาน. 2557. อำนาจในภาษากฎหมายไทยที่แสดงโดยคำกริยาบังคับ.

ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). **ภาษากับอำนาจ: บทความจากการสัมมนาวิชาการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 47-77.

สรุบทศวรรษ รุ่งโรจน์สุวรรณ. 2555. การอ้างถึงและระดับความแจ่มชัดในคำพิพากษาของศาลไทย.

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1. 37-50.

สรุบทศวรรษ รุ่งโรจน์สุวรรณ. 2556. ลักษณะความแจ่มชัดที่แสดงโดยนามวลีที่มีส่วนขยายคุณนามุประโยคใน

ภาษากฎหมายของไทย. **ภาษาและภาษาศาสตร์. ปีที่ 32 ฉบับที่ 1. 1-19.**

สรุบทศวรรษ รุ่งโรจน์สุวรรณ. 2557. การแสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทยผ่านการใช้รูปแบบภาษาที่ซับซ้อน.

ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). **ภาษากับอำนาจ: บทความจากการสัมมนาวิชาการ.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 1-46.

สุทธาสินี ปิยพสุนทรา. 2557. กลวิธีการสร้างความเชื่อถือได้ในทำเนียบภาษาวิชาการไทย.

ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). **ภาษากับอำนาจ: บทความจากการสัมมนาวิชาการ.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 108-141.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และวิรสรา จันทร์รัฐ. 2554. อัตวิสัยในภาษาพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ไทย.

ภาษาและภาษาศาสตร์. ปีที่ 30 ฉบับที่ 1. 78-97.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2557. ลักษณะสองหน้าของภาษาวิชาการ : ความแจ่มชัดกับการเบี่ยงบัง

ในการเขียนภาษาวิชาการไทย. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). **ภาษากับอำนาจ:**

บทความจากการสัมมนาวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 78-107.

การเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษของ
เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย
English Spelling in Children with Difficulties
in Reading and Writing Thai

ศศิธร แซ่โล้ว¹

นัทธ์ชนัน นาถประทาน²

และพุทธชาติ โปธิบาล³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 10 คน ซึ่งเด็กทั้ง 10 คนได้รับการยืนยันจากแบบคัดกรอง [KUS-SI Rating Scales: ADHD/LD/ Autisms (PDDs)] แล้วว่า มีปัญหาด้านการเรียนรู้ และมีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยจริง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการให้เด็กเขียนบรรยายภาพ จำนวน 5 ภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย จำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การเขียนสะกดคำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ และการเขียนสะกดคำที่รูปแปรไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับการเขียนสะกดคำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ พบลักษณะการสะกดผิด 10 ประเภท ได้แก่ การแทนที่อักษร การเพิ่มอักษร การลดอักษร การแปรรูป การแปรเสียง การเปลี่ยนอักษรตามอักษรข้างเคียง การเปลี่ยนเป็นอักษรอื่นที่ไม่ได้เกิดจากอิทธิพลใด ๆ การสลับอักษร การลดพยางค์ และการเทียบเสียง ส่วนคำที่สะกดออกมาแล้วไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยพบว่า มีทั้งคำที่สะกดถูกต้องและไม่ถูกต้องตามโครงสร้างพยางค์ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์คะแนนความถูกต้องในการเขียนสะกดคำ สะท้อนให้เห็นว่า เด็กแต่ละคนมีระดับความบกพร่องในการเขียนสะกดคำไม่เท่ากัน โดยมีตั้งแต่ระดับที่ไม่มีความบกพร่องในการเขียนสะกดคำ ไปจนถึงมีความบกพร่องในการเขียนสะกดคำในระดับปานกลาง-มาก

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² อาจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The research aims to investigate English spelling of children with difficulties in reading and writing Thai. The data were collected from 10 students in grade 9, from a secondary school named Chonpratan Songkro School, Nonthaburi. They were tested with [KUS-SI Rating Scales: ADHD/LD/ Autisms (PDDs)] and affirmed to be learning disability and difficulties in reading and writing Thai. The students were assigned to write sentences to describe five pictures. It is found that there are two main types of misspelled words written by the children. The first type is words with dysphonetic error, and the other is nonsense word. The former consists of 9 types of errors: letter substitutions, letter insertions, letter omissions, letter reversals and inversions, consonant substitutions with the same manner of articulation, letter changes with influence of surrounding letters, letter changes without influence of surrounding letters, letter transpositions, syllable omissions, and homophone errors. For the other type, nonsense word, syllable structure was analyzed and the results show that some words are spelled with correct syllable structure while others are not. In addition, the spelling scores can show three different levels of English spelling difficulties, that is, no difficulty, moderate difficulty and severe difficulty.

1. บทนำ

ความบกพร่องด้านภาษาถือเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐให้ความสำคัญและพยายามดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง จะเห็นได้จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงปัญหาในการเรียนรู้ภาษาของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) ที่เกิดจากความบกพร่องด้านภาษา และได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กกลุ่มนี้ เช่น การกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ ไปที่ใช้ในการสอนนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555: 21)

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนในภาษาไทย จะมีปัญหาในการเขียนสะกดคำในภาษาอังกฤษด้วย ซึ่งงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงปัญหาในการเขียนสะกดคำในภาษาที่สองของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในภาษาแม่ ที่เห็นได้อย่างชัดเจนได้แก่งานวิจัยของ Salim and Rana (2012) ซึ่งได้ศึกษาชนิดของการสะกดคำผิดของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านที่เรียนอารบิกเป็นภาษาแม่ และเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดย Salim and Rana (2012: 58-68) ได้อธิบายว่า การสะกดศัพท์ภาษาอารบิกของเด็กกลุ่มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความบกพร่องด้านความรู้ในกฎการสะกดคำ และจะมีการแทนที่พยัญชนะที่เป็นเสียงหนัก (emphatic consonants) ด้วยพยัญชนะที่เป็นเสียงเบา อย่างไรก็ตาม

การสะกดศัพท์ภาษาอารบิกซึ่งเป็นภาษาแม่ของเด็กกลุ่มนี้ แม้ว่าจะปรากฏข้อผิดพลาดในการสะกดคำ แต่โครงสร้างของเสียงของคำศัพท์ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่ง Salim and Rana (2012: 58-68) จัดลักษณะการสะกดผิดประเภทนี้ว่าเป็น phonetic errors กล่าวคือ เป็นการใช้คำพ้องเสียงมาสะกดนั่นเอง ตรงข้ามกับการสะกดคำภาษาอังกฤษซึ่งเด็กกลุ่มดังกล่าวเรียนเป็นภาษาต่างประเทศ โดยเด็กกลุ่มนี้จะสะกดคำภาษาอังกฤษโดยที่หน่วยเสียงที่นำมาประกอบกันเป็นคำนั้นไม่มีความใกล้เคียงกับตัวสะกดที่ถูกต้อง ซึ่ง Salim and Rana (2012: 58-68) เรียกว่า dyphonetic errors นอกจากนี้ เด็กกลุ่มนี้จะมีการสะกดคำผิดชนิด dyphonetic errors ในภาษาอังกฤษ มากกว่าในภาษาอารบิก และมีการสะกดคำผิดแบบ phonetic errors ในภาษาอารบิกมากกว่าในภาษาอังกฤษ

นอกจากงานวิจัยของ Salim and Rana (2012: 58-68) แล้ว งานวิจัยของ Hulm 1981 (Cited in Kolo 1988) ซึ่งได้ศึกษาการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่าน ก็ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาด้านการสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน Hulm (1981) ได้แบ่งข้อบกพร่องที่เกิดจากการสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านออกเป็น 3 ชนิด โดยใช้ศัพท์เรียกปัญหาด้านการสะกดคำที่แตกต่างจาก Salim and Rana (2012: 58-68) ดังนี้

1. Dysphonetic dyslexia ข้อบกพร่องด้านการสะกดคำประเภทนี้ เกิดจากการไม่สามารถแยกแยะรูปตัวเขียนหรือรูปตัวอักษรกับเสียงได้ ตัวอย่างเช่น คำว่า whose เขียนเป็น heows หรือ light เขียนเป็น lghit เด็กที่มีข้อบกพร่องประเภทนี้ เรียกว่า “visual speller” คือ จะสะกดคำโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้อง หรือสะกดตามที่ตนเองต้องการนั่นเอง

2. Dyseidetic dyslexia เด็กที่มีข้อบกพร่องประเภทนี้ เรียกว่า “auditory speller” คือสะกดคำตามเสียงที่ตนเองคิดว่าหรือรู้สึกว่าได้ยิน เช่น คำว่า listen เขียนเป็น lisn หรือ chai เขียนเป็น shiya เป็นต้น

3. Dysphonetic dyslexia - dyseidetic dyslexia เป็นข้อบกพร่องที่เกิดจาก 2 ประเภทแรก รวมกัน เด็กที่มีความบกพร่องประเภทนี้ มักจะสะกดคำผิดเกือบทุกคำ

Bourassa and Treiman (2001: 173-191) ซึ่งได้ศึกษาการสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เช่นเดียวกับ Salim and Rana และ Hulm ได้กล่าวว่า นักวิจัยจำนวนมากได้พยายามอธิบายว่าข้อผิดพลาดที่เกิดจากการสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงระบบโครงสร้างหน่วยเสียงที่เกิดขึ้นได้เสมอไป ดังนั้นจึงสามารถแบ่งลักษณะข้อผิดพลาดด้านการสะกดคำของเด็กกลุ่มนี้ได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. ข้อผิดพลาดชนิด “phonetic” เป็นการใช้นิหน่วยเสียงแต่ละตัวมาสะกดเป็นคำพ้องเสียงกับการสะกดคำที่ถูกต้อง เช่น คำว่า “plaid” สะกดเป็น “plad”

2. ข้อผิดพลาดชนิด “nonphonetic” เป็นการสะกดคำโดยที่หน่วยเสียงที่นำมาประกอบกันเป็นคำนั้นไม่มีความใกล้เคียงกับตัวสะกดที่ถูกต้อง เช่น คำว่า “past” สะกดเป็น “foz” คำว่า “warm” สะกดเป็น “wom” เป็นต้น

ปัญหาด้านการสะกดคำในภาษาแม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการสะกดคำในภาษาที่สองด้วยนั้น Wolf (2008: 64) ได้อธิบายถึงสาเหตุที่การสะกดคำในภาษาแม่และภาษาที่สองของเด็กกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กัน ไว้ว่า การเรียนภาษาที่สองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน ถือเป็นความท้าทายอย่างมาก เพราะการเรียนภาษาที่สองจำเป็นต้องใช้ความสามารถด้านสรีรวิทยา รวมทั้งความจำระยะสั้นและระยะยาว เช่นเดียวกับการรับรู้ภาษาแม่ ที่ต้องใช้ความสามารถด้านสรีรวิทยาและความจำ

งานวิจัยของ Wolf (2008: 64) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bourassa and Treiman (2001: 5-16) ซึ่งได้กล่าวถึงสาเหตุและผลกระทบจากความบกพร่องด้านการสะกดคำ โดยได้อธิบายถึงรูปแบบด้านสรีรวิทยาและการสะกดคำของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการสะกดคำว่า ความบกพร่องด้านสรีรวิทยาของเด็กกลุ่มนี้เกิดจากข้อบกพร่องด้านความจำทางสายตาที่มีผลต่อการสะกดคำ และเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการสะกดคำกับเด็กปกติที่มีอายุน้อยกว่า เด็กกลุ่มนี้จะสะกดคำที่ถูกต้องได้น้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีความบกพร่องด้านการสะกดคำจะมีปฏิกริยาต่อรูปแบบโครงสร้างทางสรีรวิทยา และจำนวนตัวสะกดในโครงสร้างการสะกดคำ

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว อีกทั้งการศึกษาศึกษาการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในประเด็นนี้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอนด้านการสะกดคำศัพท์สำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาเด็กที่มีปัญหาด้านเรียนรู้ ที่มีความผิดปกติด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย ทั้งนี้เพราะจากการศึกษางานวิจัยในอดีต ผู้วิจัยพบว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีปัญหาด้านการสะกดคำจริง ดังเช่นงานวิจัยของปาฏิโมกษ์ พรหมช่วย (2551: 5-36) ซึ่งพบลักษณะการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ ดังนี้

1. เขียนพยัญชนะทั้ง 44 ตัว ได้ไม่ครบ โดยเขียนตัวยากไม่ได้ เช่น สฐ ฎ ฒ ณ
2. เขียนกลับด้าน และสับสนระหว่างการม้วนหัวเข้ากับการม้วนหัวออก เช่น พ - ผ ค - ด ถ - ภ รวมทั้งตัวที่มีหัวหยัก เช่น ต ฒ ฎ ฏ
3. เขียนสระทั้ง 32 ตัว ได้ไม่ครบ โดยจะเขียนได้เฉพาะสระง่าย ๆ เสียงเดียว เช่น อา อี อุ แต่เขียนสระผสมไม่ได้ เช่น เอาะ เอือ เอีย

4. มักเขียนสะกดคำผิด โดยมักจะเขียนได้เฉพาะพยัญชนะต้น และเลือกใช้สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ในการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ทำให้เขียนแล้วอ่านไม่ออก เช่น สงสาร - สายสา กระดาศ - กระบาด

5. เขียนคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา การใช้การ์รันต์ คำยาก หรือคำที่มีหลายพยางค์ เด็กจะเขียนตามเสียงที่ได้ยินเช่น พิสูจน์ - พิสูต ธรรมชาติ - ทำมะชา ประวัติศาสตร์ - ประวัติสาด

6. เรียงลำดับตัวอักษร พยัญชนะ สระ ตัวสะกด วรรณยุกต์ ตัวการ์รันต์ ผิดตำแหน่งของคำ เช่น เจ็บป่วย - เจ้าป่วย สัตว์ป่า - ตยว์ป่า

7. สับสนในการเขียนและการสะกดคำที่พ้องเสียง เช่น ณ น เสียง นอ ศ ษ ศ เสียง สอ

8. มีความบกพร่องในการใช้คำศัพท์ การแต่งประโยค การเว้นวรรค การใช้ไวยากรณ์และการเรียบเรียงเนื้อหาในการเขียน โดยมักเลือกใช้คำศัพท์ง่าย ๆ ใช้คำซ้ำ ทำให้ผู้อื่นอ่านสิ่งที่เด็กเขียนไม่เข้าใจ

ผลการศึกษาของ ปาฏิโมกข์ พรหมช่วย (2551: 35-36) มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2551: 2-4) ซึ่งได้อธิบายถึงปัญหาด้านการเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้มักจะเขียนตัวใหญ่ ตัวเล็ก และระยะช่องไฟไม่ถูกต้อง รวมทั้งมีการเขียนตก สะกดผิด ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ทำให้ไม่สามารถเรียนได้มีประสิทธิภาพเท่ากับวัย ชั้นเรียน และไอคิวที่ควรจะเป็น

จากการที่ผู้วิจัยเคยสอนภาษาอังกฤษให้กับเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า เด็กบางคนที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยมักเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษผิดบ่อยครั้ง และลักษณะการสะกดผิดที่พบส่วนมากเป็นการเขียนตัวอักษรกลับด้าน เขียนสระหรือพยัญชนะไม่ครบ และสับสนรูปเขียนของตัวอักษร เช่น คำว่า bear สะกดเป็น dea คำว่า mouse สะกดเป็น mus คำว่า chair สะกดเป็น cniar เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาการสะกดคำภาษาอังกฤษของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย เพราะปัญหาดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับสูงต่อไป ปัญหาดังกล่าวจึงสมควรได้รับการแก้ไข ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคัดเลือกเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย จำนวน 10 คน เป็นเพศชาย 6 คน เพศหญิง 4 คน กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ จังหวัด

นนทบุรี ซึ่งเด็กทั้ง 10 คนได้ผ่านการทำแบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม [KUS-SI Rating Scales: ADHD/LD/Autisms (PDDs)] และผลการทดสอบยืนยันว่า เด็กทั้ง 10 คนมีปัญหาด้านการเรียนรู้ และมีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยจริง ซึ่งเด็กทั้ง 10 คนนี้เป็นเด็กจำนวนทั้งหมดที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบอัตนัย ซึ่งลักษณะข้อสอบคือให้นักเรียนเล่าเรื่องหรือบรรยายได้ภาพที่กำหนดให้ จำนวน 5 ภาพ โดยไม่จำกัดความยาวของเนื้อหาในการเขียน ผู้วิจัยคัดเลือกรูปภาพบรรยายและเล่าเรื่องจากหนังสือ Super Goal Workbook 2 (2550) แต่งโดย Manual dos Santos สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกภาพจากหนังสือเล่มนี้ เพราะหนังสือเล่มนี้กำหนดให้ใช้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาปัจจุบัน และองค์ประกอบในภาพครอบคลุมคำศัพท์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.3 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 นำแบบทดสอบให้กลุ่มตัวอย่างทำ โดยกำหนดเวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที และได้ควบคุมดูแลการทดสอบตั้งแต่เริ่มเวลาจนกระทั่งหมดเวลา

2.3.2 ตรวจสอบข้อมูลที่เด็กเขียนบรรยายภาพว่าเขียนครบทุกหน้าหรือไม่ และได้ข้อมูลครบตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้หรือไม่

2.3.3 ข้อมูลที่ได้เป็นการเขียนบรรยายภาพตามที่กำหนด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลใส่ในโปรแกรม Microsoft Excel เพื่อเรียงลำดับและแบ่งกลุ่มข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้หลังจากจัดเรียงในโปรแกรม Microsoft Excel แล้ว มาวิเคราะห์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

2.4.1 แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คำที่รูปแปรรูปมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ และกลุ่มที่ 2 คำที่รูปแปรรูปไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ

คำที่รูปแปรรูปมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ (word with dysphonetic error) หมายถึง คำที่เมื่อสะกดแล้ว สามารถบอกได้ว่าเป็นคำศัพท์อะไร เนื่องจากมีเค้าของรูปศัพท์ภาษาอังกฤษที่ถูกต้องบางส่วน ส่วนคำที่รูปแปรรูปไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ (nonsense word) หมายถึง คำที่ไม่มีเค้าของรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ ไม่สามารถบอกหรือคาดเดาได้ว่าเป็นคำศัพท์อะไร โดยผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการคาดเดาคำศัพท์ ดังนี้

1) การใช้บริบทจากภาพในแบบทดสอบ ผู้วิจัยจะมีการตรวจสอบดูว่ามีคำศัพท์คำใดบ้างที่เด็กเขียนตรงกับสิ่งที่อยู่ในภาพ แล้วจึงพิจารณาการสะกดคำของเด็ก โดยเปรียบเทียบกับคำศัพท์ดั้งเดิมที่ถูกต้อง

2) สอบถามจากเด็กโดยตรง โดยผู้วิจัยจะสอบถามจากตัวเด็กที่เขียนคำศัพท์นั้นๆ ว่า คำศัพท์ที่เขียนนั้นหมายถึงคำศัพท์อะไร จากนั้นจึงเปรียบเทียบกับคำศัพท์ดั้งเดิมที่ถูกต้อง

2.4.2 วิเคราะห์คำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) วิเคราะห์ลักษณะการเขียนสะกดคำ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ในการเขียนคำศัพท์แต่ละคำ เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย สะกดออกมาได้ทั้งหมดก็รูปแปร แล้วจึงวิเคราะห์ลักษณะการสะกดผิดของแต่ละรูปแปร

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการสะกดผิดกับส่วนประกอบของพยางค์ โดยวิเคราะห์ว่า ลักษณะการสะกดผิดแต่ละประเภทเกิดในตำแหน่งใดของพยางค์

2.4.3 วิเคราะห์คำที่รูปแปรไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยนำคำกลุ่มนี้มาวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์ เริ่มจากแบ่งคำออกเป็นพยางค์ แล้วจึงวิเคราะห์โครงสร้างภายในพยางค์ว่าถูกต้องตรงตามโครงสร้างพยางค์ภาษาอังกฤษหรือไม่ โดยใช้หลักเกณฑ์การวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์ของ Peter Roach (1998)

2.4.4 ให้ค่าคะแนนความถูกต้องในการเขียนสะกดคำ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รับหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนจากงานวิจัยของพุทธชาติ โปธิบาล (2555) ดังนั้น ในการให้ค่าคะแนนความถูกต้อง จึงมีทั้งส่วนที่ใช้หลักเกณฑ์เดียวกับพุทธชาติ โปธิบาล (2555) และส่วนที่ปรับจากพุทธชาติ โปธิบาล (2555) ดังนี้

1) ส่วนที่ใช้หลักเกณฑ์เดียวกับพุทธชาติ โปธิบาล (2555) ได้แก่

(1) คะแนนความถูกต้อง แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 0, 0.5, 1, 1.5, 2

(2) ลักษณะการแบ่งกลุ่มของรูปคำ โดยแบ่งให้มีความสอดคล้องกับระดับคะแนน

2) ส่วนที่ปรับจากพุทธชาติ โปธิบาล (2555) ได้แก่

(1) หลักเกณฑ์ในการให้คะแนน ผู้วิจัยใช้โครงสร้างพยางค์เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน รวมทั้งได้เพิ่มเกณฑ์การคิดคะแนนให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนด้วย

(2) กลุ่มของรูปคำ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ A, B1, B2, B3, C

3. ผลการวิเคราะห์

3.1 คำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยพบว่า ในการเขียนบรรยายภาพทั้ง 5 ภาพ เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย เขียนคำศัพท์รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 281 คำ จำแนกเป็นคำที่สะกดถูกต้อง 141 คำ เป็นคำที่รูป

แปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ 52 คำ และเป็นคำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ 74 คำ นอกจากนี้ ยังมีคำที่ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เรื่องการสะกดคำได้ เนื่องจากเป็นข้อผิดพลาดในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ และอักขรวิธี จำนวน 14 คำ สำหรับคำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษจำนวน 52 คำ ผู้วิจัยพบว่าคำแต่ละคำที่เด็กเขียนอาจมีรูปแปรตั้งแต่ 1-9 รูป

ผลการวิเคราะห์ลักษณะการสะกดผิดในคำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษพบว่า มีลักษณะที่แตกต่างกัน 10 ประเภทดังนี้

3.1.1 การแทนที่อักษร หมายถึง การนำพยัญชนะหรือสระเข้าไปแทนที่พยัญชนะหรือสระตัวเดิมในคำที่สะกดถูกต้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. ตำแหน่งสระ

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการเพิ่มอักษร
sand	sain	แทนที่ a ด้วย ai
England	Eing	แทนที่ E ด้วย Ei

ข. ตำแหน่งพยัญชนะท้าย

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการลดอักษร
five	fic	แทนที่ ve ด้วย c

ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยมีการแทนที่อักษรในตำแหน่งสระและพยัญชนะท้าย แต่ไม่แทนที่ในตำแหน่งพยัญชนะต้น

3.1.2 การเพิ่มอักษร หมายถึง การเพิ่มตัวอักษรเข้าไปในพยางค์ ตัวอย่างคำที่มีการเพิ่มอักษรมีดังนี้

ตำแหน่งพยัญชนะท้าย

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการเพิ่มอักษร
swim	svmic	เพิ่ม c
Phuket	humket	เพิ่ม m
Phuket	Phumket	เพิ่ม m
beach	becrh	เพิ่ม r
America	ARMCMA	เพิ่ม R
Don Muang	Don Munrg	เพิ่ม r

ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยมีการเพิ่มอักษรในพยัญชนะท้าย แต่ไม่เพิ่มในตำแหน่งพยัญชนะต้นและสระ

3.1.3 การลดอักษร หมายถึง การลดตัวอักษรในพยางค์ โดยอาจจะลดอักษรที่อยู่ในตำแหน่งพยัญชนะต้น สระ หรือพยัญชนะท้ายก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. ตำแหน่งพยัญชนะต้น

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการลดอักษร
school	chool	ลด s
Phuket	humket	ลด P
SHERIFF	SHEIFF	ลด R
fruit	fuie	ลด r

ข. ตำแหน่งสระ

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการลดอักษร
SHERIFF	SHERFE	ลด I
finish	FINSH	ลด I
the	th	ลด e
American	ARMCMA	ลด e และ i
Chiangmai	CHANGMAI	ลด I
beach	becrh	ลด a
America	ARMCMA	ลด E
Don Muang	Don Munrg	ลด a

ค. ตำแหน่งพยัญชนะท้าย

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการลดอักษร
sand	sain	ลด d
already	a ready	ลด l
dish	dik	ลด s
Oh	O	ลด h
want	wad	ลด n

ผลการวิเคราะห์พบว่า ในตำแหน่งพยัญชนะต้น เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยลดพยัญชนะต้นตัวที่ 1 มากกว่าลดพยัญชนะต้นตัวที่ 2 ส่วนในตำแหน่งพยัญชนะท้าย พบว่าลดพยัญชนะท้ายตัวที่ 1 มากกว่าเช่นกัน

3.1.4 การแปรรูป หมายถึง การเปลี่ยนเป็นอักษรตัวอื่น โดยอักษรที่เปลี่ยนไปนั้นมีรูปคล้ายคลึงกับอักษรตัวเดิม ตัวอย่างเช่น

ก. การแปรรูปพยัญชนะ

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการแปรรูป
swim	svimc	แปรรูป w เป็น v
book	Rook	แปรรูป b เป็น R
beach	beacb	แปรรูป h เป็น b
SHERIFF	SHERFE	แปรรูป F เป็น E
dish	dik	แปรรูป h เป็น k
Taxi	Tayi	แปรรูป x เป็น y
America	ARMCMA	แปรรูป N เป็น M

ข. การแปรรูปสระ

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการแปรรูป
five	fic	แปรรูป e เป็น c
you	yoy	แปรรูป u เป็น y

ผู้วิจัยพบว่า พยัญชนะและสระที่เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยนำมาแทนที่พยัญชนะและสระตัวที่ถูกต้องนั้น เป็นตัวอักษรที่มีส่วนประกอบหรือรูปร่างคล้ายคลึงกับอักษรที่ถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่น เด็กใช้ E ซึ่งประกอบด้วยขีด 3 ขีด มาแทน F ซึ่งประกอบด้วยขีด 2 ขีด หรือการใช้ v ซึ่งมีหยักเดียว มาแทน w ซึ่งมี 2 หยัก เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่า เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยมีการจดจำและใช้ภาษาเน้นรูปลักษณ์ (iconicity)

3.1.5 การแปรเสียง หมายถึง การเปลี่ยนเป็นอักษรตัวอื่น โดยอักษรที่เปลี่ยนนั้นมีเสียงคล้ายคลึงกับอักษรตัวเดิม ผลการวิเคราะห์พบเฉพาะการแปรเสียงพยัญชนะเท่านั้น ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการแปรเสียง
six	fix	แปรเสียง s เป็น f (เสียง s และ f เป็นเสียงเสียดแทรกเหมือนกัน)
TAXI	TASI	แปรเสียง X เป็น S (เสียง x และ s เป็นเสียงเสียดแทรกเหมือนกัน)
want	wad	แปรเสียง t เป็น d (เสียง t และ d เป็นเสียงหยุดเหมือนกัน)

ในการแปรเสียง พบการแปรเสียงของเสียง 2 ชนิด ได้แก่ เสียงเสียดแทรกและเสียงหยุด

3.1.6 การเปลี่ยนอักษรตามอักษรข้างเคียง หมายถึง การเปลี่ยนตัวอักษรตัวหนึ่งในพยางค์ไปเหมือนอักษรตัวที่อยู่ติดกัน หรือเปลี่ยนไปเหมือนอักษรที่อยู่ในพยางค์ถัดไป ตัวอย่างเช่น

ก. การเปลี่ยนพยัญชนะ

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการเปลี่ยน
Banana	baba	เปลี่ยน n เป็น b (ในคำที่สะกดถูกต้อง b กับ n อยู่คนละพยางค์)

ข. การเปลี่ยนสระ

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการเปลี่ยน
street	STRRET	เปลี่ยน e เป็น R (ในคำที่สะกดถูกต้อง r กับ e อยู่ติดกัน)

ในการเปลี่ยนอักษรตามอักษรข้างเคียง พบว่า มีทั้งการเปลี่ยนอักษรที่เกิดจากอิทธิพลของอักษรในคนละพยางค์กันและในพยางค์เดียวกัน โดย baba เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากอักษร b ซึ่งอยู่คนละพยางค์กัน ส่วน STRRET เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากอักษร R ซึ่งอยู่ในพยางค์เดียวกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า การเปลี่ยนอักษรในลักษณะนี้ของเด็กกลุ่มนี้ เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากอักษรที่อยู่ด้านหน้า ไม่พบการได้รับอิทธิพลจากอักษรที่อยู่ด้านหลัง

3.1.7 การเปลี่ยนเป็นอักษรอื่นที่ไม่ได้เกิดจากอิทธิพลใดๆ หมายถึง การเปลี่ยนตัวอักษรในพยางค์เป็นอักษรตัวอื่น ซึ่งเป็นตัวอักษรตัวอื่นที่ไม่ได้มีรูปหรือเสียงใกล้เคียงกับอักษรตัวที่ถูกต้องเลย ผลการวิเคราะห์พบทั้งการเปลี่ยนพยัญชนะและสระ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. การเปลี่ยนพยัญชนะ

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการเปลี่ยน
boy	boe	เปลี่ยน y เป็น e
by	Ty	เปลี่ยน b เป็น T
Bus	Buc	เปลี่ยน s เป็น c
DIRECTOR	DIRECTOe	เปลี่ยน R เป็น e
stop	ston	เปลี่ยน p เป็น n
BUS	SUS	เปลี่ยน B เป็น S
fruit	fuie	เปลี่ยน t เป็น e
like	live	เปลี่ยน k เป็น v

ข. การเปลี่ยนสระ

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการเปลี่ยน
sun	san	เปลี่ยน u เป็น a
the	tha	เปลี่ยน e เป็น a
what	Whot	เปลี่ยน a เป็น o
mother	Math	เปลี่ยน o เป็น a

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่ได้กกลุ่มนี้มีการเปลี่ยนสระ เพราะการออกเสียงสระในภาษาอังกฤษไม่ได้ตรงกับรูปตัวอักษรเสมอไป ดังนั้นจึงอาจเป็นประเด็นที่ยากสำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียน

3.1.8 การสลับอักษร หมายถึง การสลับที่กันของตัวอักษร โดยอาจจะสลับที่ในพยางค์เดียวกันหรือต่างพยางค์กันก็ได้ และจะเกิดในตำแหน่งพยัญชนะต้น สระ หรือพยัญชนะท้ายก็ได้ ตัวอย่างเช่น

ก. การสลับอักษรในคำ 1 พยางค์

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการสลับ
school	cshool	สลับ s กับ c
light	lghit	สลับ i กับ gh
hi	iH	สลับ h กับ i
no	on	สลับ n กับ o
two	tow	สลับ w กับ o

ข. การสลับอักษรในคำมากกว่า 1 พยางค์

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการสลับ
American	ARMCMA	สลับ A กับ M

การสลับอักษรของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย ในด้านการอ่านเป็นคำ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) การสลับอักษรที่สามารถอ่านเป็นคำได้ เช่น สลับจาก no เป็น on หรือสลับจาก two เป็น tow
- 2) การสลับอักษรที่ไม่สามารถอ่านเป็นคำ เช่น สลับจาก Hi เป็น iH สลับจาก school เป็น school สลับจาก light เป็น lghit

ในด้านการความหมาย ลักษณะการสลับอักษรของเด็กกลุ่มนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การสลับอักษร ที่ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป เช่น สลับจาก no ซึ่งมีความหมายว่า 'ไม่' เป็น on ซึ่งมีความหมายว่า 'บน' หรือสลับจาก two ซึ่งมีความหมายว่า 'สอง' เป็น tow ซึ่งมีความหมายว่า 'ลาก'

2) การสลับอักษร ที่ทำให้กลายเป็นคำที่ไม่มีความหมาย ได้แก่ คำ Hi สลับเป็น iH คำ school สลับเป็น cshool คำ light สลับเป็น lghit

3.1.9 การลดพยางค์ หมายถึง การลดพยางค์ในคำศัพท์ ทำให้จำนวนพยางค์แตกต่างจากศัพท์รูปที่ถูกต้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. การลดพยางค์ในคำ 2 พยางค์

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการลดพยางค์
mother	Math ther	ลด er ซึ่งเป็นส่วนหลังของพยางค์
England	Eing	ลด land

ข. การลดพยางค์ในคำ 3 พยางค์

คำศัพท์	รูปแปร	ลักษณะการลดพยางค์
banana	baba	ลด na
Pattaya	Patya	ลด ta

ในการลดพยางค์ ผู้วิจัยพบว่า ไม่ว่าจะ เป็นคำ 2 พยางค์ หรือคำ 3 พยางค์ ก็พบแต่การลดพยางค์ที่ 2 เท่านั้น

3.1.10 การเทียบเสียง หมายถึง การสะกดคำศัพท์โดยเทียบกับคำอื่นที่มีเสียงใกล้เคียงกัน ลักษณะการเทียบเสียงของเด็กกลุ่มนี้แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ การเทียบเสียงถูกต้องทั้งคำ และการเทียบเสียงถูกต้องบางส่วน ดังนี้

ก. การเทียบเสียงถูกต้องทั้งคำ

คำศัพท์	รูปแปร
goes	gos
house	Hows
view	veaw

ข. การเทียบเสียงถูกต้องบางส่วน

คำศัพท์	รูปแปร
airport	aport
newspaper	newpayple

อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า คำหนึ่งคำที่เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยสะกดผิด อาจมีลักษณะการสะกดผิดร่วมกันตั้งแต่ 2 ประเภทขึ้นไป และบางคำอาจมีเด็กมากกว่า 1 คนสะกดผิด ซึ่งได้แก่ คำว่า Phuket, Bus, SHERIFF, on และ the

จากการศึกษาคำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ สามารถสรุปได้ว่า เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยมีลักษณะการสะกดผิดทั้งสิ้น 10 ประเภท ได้แก่ การแทนที่อักษร การเพิ่มอักษร การลดอักษร การแปรรูป การแปรเสียง การเปลี่ยนอักษรตามอักษรข้างเคียง การเปลี่ยนเป็นอักษรอื่นที่ไม่ได้เกิดจากอิทธิพลใด ๆ การสลับอักษร การลดพยางค์ และการเทียบเสียง ซึ่งลักษณะการสะกดผิดที่พบมากที่สุดคือการลดอักษร และที่พบน้อยที่สุดคือการเปลี่ยนอักษรตามอักษรข้างเคียง

3.2 คำที่รูปแปรไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ

ในการวิเคราะห์คำที่รูปแปรไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์ เพื่อสะท้อนให้เห็นความเข้าใจในโครงสร้างพยางค์ภาษาอังกฤษของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย โดยในการวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์ ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ของ Peter Roach (1998) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) พยางค์เปิด ประกอบด้วย สระ หรือพยัญชนะต้นและสระได้แก่
  - (1) V เช่น awe, or
  - (2) CV เช่น saw, sore
  - (3) CCV เช่น store
  - (4) CCCV เช่น straw
- 2) พยางค์ปิด ประกอบด้วย สระและพยัญชนะท้าย หรือพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะท้ายได้แก่
  - (1) VC เช่น it
  - (2) CVC เช่น sit
  - (3) CVCC เช่น cyst
  - (4) CVCCC เช่น waltz
  - (5) CCVC เช่น still
  - (6) CCVCC เช่น stink
  - (7) CCVCCC เช่น glimpse
  - (8) CCCVC เช่น split
  - (9) CCCVCC เช่น sprint
- 3) พยางค์ปิดที่มีการเติมวิภัติปัจจัยได้แก่
  - (1) VCC เช่น arts
  - (2) CVCC เช่น courts
  - (3) CVCCC เช่น haunts
  - (4) CVCCCC เช่น waltzed
  - (5) CCVCC เช่น stalls
  - (6) CCVCCC เช่น stamps
  - (7) CCVCCCC เช่น glimpsed
  - (8) CCCVCC เช่น strolled
  - (9) CCCVCCC เช่น sprints

ผลการวิจัย พบว่า คำที่เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยสะกด มีทั้งที่สะกดถูกต้องตามโครงสร้างพยางค์ และที่สะกดไม่ถูกต้องตามโครงสร้างพยางค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 คำที่สะกดถูกต้องตามโครงสร้างพยางค์

1) พยางค์เปิด

ผลการวิเคราะห์พบว่า โครงสร้างพยางค์เปิดที่เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยใช้มากที่สุดคือ CV อาจเพราะเด็กกลุ่มนี้มีการเทียบโครงสร้างพยางค์เปิด CV ในภาษาอังกฤษกับโครงสร้างพยางค์ภาษาไทยที่ประกอบด้วยพยัญชนะ 1 ตัว และสระ 1 ตัว เช่น ตา ขา นา มี ปี อีกา ดู เป็นต้น ส่วนโครงสร้างพยางค์เปิดที่เด็กกลุ่มนี้ใช้น้อยได้แก่ CCV และ CCCV สาเหตุอาจเพราะโครงสร้างพยางค์ทั้ง 2 แบบมีความซับซ้อนของพยัญชนะต้น และในภาษาไทยไม่มีโครงสร้างพยางค์แบบ CCCV ตัวอย่างคำที่เด็กสะกดด้วยโครงสร้าง CCV และ CCCV ได้แก่ hHA และ ffdee

2) พยางค์ปิด

โครงสร้างพยางค์ปิดที่เด็กกลุ่มนี้ใช้มากที่สุดคือ CVC อาจเพราะเด็กกลุ่มนี้มีการเทียบโครงสร้างพยางค์ปิด CVC ในภาษาอังกฤษ กับโครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยที่ประกอบด้วยพยัญชนะต้น 1 ตัว สระ 1 ตัว พยัญชนะท้าย 1 ตัว ซึ่งมีหลายคำ เช่น คิด ปัก สุข รับ เป็นต้น ส่วนโครงสร้างพยางค์ปิดแบบอื่น ๆ ที่เด็กกลุ่มนี้ใช้น้อยได้แก่ CCVC, VCC, CVCC, VCCC, CCCVC, CVCCC, CVCCCC, CCVCC และ CCVCCCC ซึ่งล้วนเป็นโครงสร้างพยางค์ที่มีความซับซ้อนของพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย ส่วนโครงสร้างพยางค์ปิดที่ไม่พบในเด็กกลุ่มนี้ มี 2 โครงสร้าง ได้แก่ CCVCCC และ CCCVCC ตัวอย่างคำที่เด็กสะกดด้วยโครงสร้างเหล่านี้ได้แก่

โครงสร้างพยางค์ / ตัวอย่าง	โครงสร้างพยางค์ / ตัวอย่าง
CVC taig	CCVC thmil
VCC Aots	CVCC tams
VCCC ismt	CCCVC Cowqkoll
CVCCC Bacgk	CVCCCC Becwgl
CCVCC Mcisce	CCVCCCC SceumlIgbe

3.2.2 คำที่สะกดไม่ถูกต้องตามโครงสร้างพยางค์

1) การใช้พยัญชนะเพียงอย่างเดียวในการสร้างพยางค์

โครงสร้างลักษณะนี้เกิดจากการนำพยัญชนะมาเรียงต่อกัน โดยไม่มีสระในพยางค์ เช่น CC, CCC และ CCCC สาเหตุที่เด็กกลุ่มนี้มีการสร้างพยางค์จากพยัญชนะเพียงอย่างเดียว เพราะในภาษาไทย มีคำศัพท์บางคำที่รูปเขียนปรากฏแต่พยัญชนะ ไม่ปรากฏสระ เช่น ทน รวม วรณ เป็นต้น ตัวอย่างคำที่เด็กสะกดด้วยโครงสร้าง CC, CCC และ CCCC ได้แก่ cn, tnt และ Wths ตามลำดับ

2) การใช้สระมากกว่า 1 เสียง ในโครงสร้างพยางค์

โดยปกติโครงสร้างพยางค์ภาษาอังกฤษ จะมีเสียงสระเป็นแกนของพยางค์ ซึ่งอาจเป็นสระเดี่ยวหรือสระประสมก็ได้ แต่คำที่เด็กกลุ่มนี้เขียน มีสระมากกว่า 1 เสียงในพยางค์ เช่น VCVV และ VVC ผู้วิจัยคิดว่า สาเหตุที่เด็กกลุ่มนี้มีการใช้สระมากกว่า 1 ตัว ในการสร้างพยางค์ อาจเพราะในภาษาไทย มีคำศัพท์บางคำที่เขียนปรากฏสระมากกว่า 1 ตัว เช่น เขา เรือ เดียว เด็กกลุ่มนี้จึงอาจเทียบรูปเขียนในภาษาไทยกับรูปเขียนในภาษาอังกฤษเพื่อสร้างคำขึ้น ตัวอย่างคำที่เด็กสะกดด้วยโครงสร้าง VVC และ VCVV ได้แก่ eoQ และ aheoe

ผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย ส่วนมากมีการใช้โครงสร้างพยางค์ได้ตรงตามโครงสร้างพยางค์ภาษาอังกฤษ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าเด็กกลุ่มนี้จะมีปัญหาในการเขียนสะกดคำศัพท์ แต่ยังคงมีการใช้ระบบโครงสร้างพยางค์ภาษาอังกฤษและภาษาไทย ช่วยในการสร้างคำ ซึ่งโครงสร้างพยางค์ที่ไม่ตรงตามโครงสร้างพยางค์ในภาษาอังกฤษ จะเกิดจากการนำลักษณะโครงสร้างภาษาไทยที่ไม่มีในภาษาอังกฤษมาเทียบกัน ทำให้ได้โครงสร้างพยางค์ที่ไม่ถูกต้องตามภาษาอังกฤษ

3.3 คะแนนความถูกต้องในการเขียนสะกดคำ

ในการให้คะแนนความถูกต้องในการเขียนสะกดคำ ผู้วิจัยได้ปรับหลักเกณฑ์จากงานวิจัยของ พุทธชาติ โปธิบาล (2555) ดังนี้

กลุ่ม A หมายถึง คำที่เขียนรูปคำได้ถูกต้องทุกส่วน ค่าคะแนนเท่ากับ 2

กลุ่ม B หมายถึง คำที่เขียนรูปคำได้ถูกต้องบางส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยได้แก่

กลุ่ม B1 ค่าคะแนนเท่ากับ 1.5 หมายถึง คำที่เขียนรูปคำในกรณีใดกรณีหนึ่งต่อไปนี้

- คำที่เขียนรูปคำได้ถูกต้องมากกว่าครึ่งหนึ่งของโครงสร้างพยางค์ทั้งหมด
- การสลับอักษรในคำ 1 พยางค์ โดยมีจำนวนอักษรครบ อ่านเป็นคำได้
- การเทียบเสียงถูกต้องทั้งคำ

กลุ่ม B2 ค่าคะแนนเท่ากับ 1 หมายถึง คำที่เขียนรูปคำในกรณีใดกรณีหนึ่งต่อไปนี้

- คำที่เขียนรูปคำได้ถูกต้องครึ่งหนึ่งของโครงสร้างพยางค์ทั้งหมด
- การสลับอักษรในคำ 1 พยางค์ ที่มีจำนวนอักษรไม่ครบ อ่านเป็นคำไม่ได้

กลุ่ม B3 ค่าคะแนนเท่ากับ 0.5 หมายถึง คำที่เขียนรูปคำต่อไปนี้

- คำที่เขียนรูปคำได้ถูกต้องน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของโครงสร้างพยางค์ทั้งหมด

กลุ่ม C หมายถึง คำที่เขียนรูปคำไม่ถูกต้องและรูปคำไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ ค่าคะแนนเท่ากับ 0

สำหรับการวิเคราะห์คะแนนความถูกต้อง ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการให้คะแนนดังนี้

1. เริ่มจากแบ่งคำเป็นพยางค์ แล้ววิเคราะห์โครงสร้างของแต่ละพยางค์ โดยวิเคราะห์ทีละตำแหน่ง เริ่มตั้งแต่พยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะท้าย
2. เนื่องจากคำบางคำอาจสะกดผิดเพียงแค่องค์ประกอบย่อยในพยางค์ เช่น ในคำที่มีพยัญชนะต้น สระ หรือพยัญชนะท้าย 2 ตัว แล้วมีการสะกดผิดเพียงตัวใดตัวหนึ่งใน 2 ตัว ผู้วิจัยก็จะวิเคราะห์ให้คะแนนองค์ประกอบย่อยในแต่ละพยางค์ ทั้งนี้เพื่อให้เกณฑ์การให้คะแนนครอบคลุมลักษณะการสะกดผิด

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการวิเคราะห์รูปแบบการเขียนสะกดคำ

คำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ		
	ตัวอย่างคำศัพท์	ลักษณะการสะกดคำ
รูปแบบ A (2 คะแนน)	bus, rice, wait, fish, menu, milk, seafood, sorry	เขียนรูปคำได้ถูกต้องทุกส่วน
รูปแบบ B1 (1.5 คะแนน)	tayi, boe, newpayple, SHERFE, aport, humket, beacb	เขียนรูปคำได้ถูกต้องมากกว่าครึ่งหนึ่งของ โครงสร้างพยางค์ทั้งหมด
	on, tow	การสลับอักษรในคำ 1 พยางค์ โดยมีจำนวน อักษรครบและสามารถอ่านเป็นคำได้
	house, veaw	การเทียบเสียงถูกต้องทั้งคำ
รูปแบบ B2 (1 คะแนน)	Ty, tha, fuie	คำที่เขียนรูปคำได้ถูกต้องครึ่งหนึ่งของ โครงสร้างพยางค์ทั้งหมด
	lghit, iH	การสลับอักษรในคำ 1 พยางค์ โดยมีจำนวน อักษรไม่ครบและไม่สามารถอ่านเป็นคำได้
รูปแบบ B3 (0.5 คะแนน)	Math, ARMCMA	คำที่เขียนรูปคำได้ถูกต้องน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง ของโครงสร้างพยางค์ทั้งหมด
คำที่รูปแปรไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ		
	ตัวอย่างคำ	ลักษณะการสะกดคำ
รูปแบบ C (0 คะแนน)	taio, ahmeboeko, imsc, Ecaq, uoodllkse, Noeako, gie, Mohe	คำที่เขียนรูปคำไม่ถูกต้องและรูปคำไม่มี ความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ

จากตารางตัวอย่างการวิเคราะห์รูปแบบการเขียนสะกดคำ คำที่รูปแปรมีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษจะจัดอยู่ในช่วงคะแนน 0.5-2 ในขณะที่คำที่รูปแปรไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์

ภาษาอังกฤษจัดอยู่ในคะแนน 0 ทั้งนี้ เพราะค่ากลุ่มนี้เป็นค่าที่เขียนรูปคำไม่ถูกต้องและรูปคำไม่มีความสัมพันธ์กับรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเห็นได้จากตัวอย่างค่าในตาราง

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเขียนสะกดคำและค่าคะแนนความถูกต้องของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยมีดังนี้

ตารางที่ 2 รูปแบบการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษและค่าคะแนนความถูกต้อง

นักเรียน คนที่	รูปแบบ A	รูปแบบ B1	รูปแบบ B2	รูปแบบ B3	รูปแบบ C	คะแนน ความถูกต้อง	ร้อยละ
1	21	11	3	1	7	62	72.09
2	11	8	0	0	2	34.5	82.14
3	24	8	0	0	31	60	47.61
4	21	2	1	0	3	45	86.53
5	66	4	0	0	0	138	98.57
6	8	2	1	1	6	20.5	56.94
7	10	1	0	2	19	22	34.37
8	18	3	1	0	0	41.5	94.31
9	27	2	1	1	4	58.5	83.57
10	12	2	1	1	1	28.5	83.82

จากการพิจารณาค่าร้อยละของคะแนนความถูกต้องของรูปแบบของการสะกดคำ และการนำค่าร้อยละของคะแนนความถูกต้องมาเรียงลำดับความสูงต่ำแล้ว ผู้วิจัยพบว่าคะแนนความถูกต้องของรูปแบบการเขียนสะกดคำของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้คะแนนสูงกว่าร้อยละ 80 มีจำนวน 6 คน ได้แก่ คนที่ 2,4,5,8,9,10

กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนสูงปานกลาง ร้อยละ 50 – 80 มีจำนวน 2 คน ได้แก่ คนที่ 1,6

กลุ่มที่ 3 ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 มีจำนวน 2 คน ได้แก่ คนที่ 3, 7

การจำแนกระดับคะแนนความถูกต้องทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการสะกดคำสามารถแสดงระดับความบกพร่องด้านการสะกดคำได้ โดยสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการบอกความบกพร่องมากขึ้นได้ดังนี้

- 1) คะแนนความถูกต้องในการสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่าร้อยละ 80 หมายถึง ไม่มีความบกพร่องด้านการสะกดคำ
- 2) คะแนนความถูกต้องในการสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างร้อยละ 50 – 80 หมายถึง มีความบกพร่องด้านการสะกดคำในระดับปานกลาง
- 3) คะแนนความถูกต้องในการสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษต่ำกว่าร้อยละ 50 หมายถึง มีความบกพร่องด้านการสะกดคำในระดับมาก

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันของรูปแบบคำศัพท์กับกลุ่มประเมินระดับความบกพร่องด้านการสะกดคำ โดยเด็กที่ได้ระดับประเมินกลุ่มที่ 1 คะแนนสูงกว่าร้อยละ 80 ส่วนใหญ่จะเขียนศัพท์รูปแบบ A ส่วนเด็กที่ได้ระดับประเมินกลุ่มที่ 3 คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ส่วนใหญ่จะเขียนศัพท์รูปแบบ B3 และรูปแบบ C ดังนั้น คะแนนความถูกต้อง รูปแบบการสะกดคำ และกลุ่มประเมินระดับคะแนน จึงมีความสอดคล้องกัน และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระดับความบกพร่องในการสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้

จากข้อมูลที่ได้นั้น เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำมีความบกพร่องในการสะกดคำภาษาอังกฤษ ในระดับไม่มีความบกพร่องในการสะกดคำมากที่สุด คือ จำนวน 6 คน ส่วนความบกพร่องระดับปานกลางและระดับมากพบจำนวนเท่ากัน คือ ระดับละ 2 คน สะท้อนให้เห็นว่าจากการทดลองในเด็กทั้ง 10 คน มีเด็กเกือบครึ่งหนึ่งที่มีความบกพร่องในการเขียนสะกดคำ แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนในภาษาแม่จะมีผลกระทบต่อความสามารถในการเขียนสะกดคำในภาษาที่สอง จากการทดลองพบว่า ปัญหาในการสะกดคำที่พบโดยส่วนมากคือการเพิ่มหรือลดจำนวนตัวอักษรในพยางค์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปาฏิโมกข์ พรหมช่วย (2551: 35-36) ที่ได้ยกตัวอย่างการเขียนสะกดคำภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาด้านการเขียนและการสะกดคำไว้ว่า เด็กกลุ่มนี้มักเขียนสะกดคำผิดโดยมักจะเขียนได้เฉพาะพยัญชนะต้น และเลือกใช้สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ในการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ทำให้เขียนแล้วอ่านไม่ออก ทั้งนี้สาเหตุอาจเพราะการสะกดคำจำเป็นต้องอาศัยความสามารถด้านสรีรวิทยาร่วมกับความจำทางสายตา ซึ่งเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้จะมีความบกพร่องด้านสรีรวิทยาซึ่งเกิดจากข้อบกพร่องด้านความจำทางสายตาที่มีผลต่อการสะกดคำ โดยจะมีปฏิกริยาต่อรูปแบบโครงสร้างทางสรีรวิทยา และจำนวนตัวสะกดในโครงสร้างการสะกดคำ ซึ่งตรงตามที่ Bourassa and Treiman (2001: 5-16) ได้กล่าวอธิบายไว้

4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยมักมีความสับสนในการเลือกตัวอักษรในการสะกดคำศัพท์ ซึ่งความสับสนนี้เกิดจากการความบกพร่องทางด้านภาษาและ

ปัญหาความจำทางสายตา ตามที่ Bourassa and Treiman (2001: 5-16) ได้เคยกล่าวอธิบายไว้ ปัญหาทั้ง 2 ประเด็นนี้เองที่สะท้อนออกมาในรูปของการเขียน โดยลักษณะการสะกดคำศัพท์ผิดที่มักพบในเด็กกลุ่มนี้ที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ การเปลี่ยนอักษรในคำศัพท์รูปเดิมเป็นอักษรอื่นที่โครงสร้างอักษรมีความใกล้เคียงกัน และการเปลี่ยนอักษรในคำศัพท์รูปเดิมเป็นอักษรอื่นที่มีลักษณะกลับด้านกัน หรือที่เรียกว่าเป็นเงากระจกสะท้อน รวมถึงการสลับอักษรด้วย

จากการศึกษาการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษของเด็กกลุ่มนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาการเขียนสะกดคำภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ของปาฏิโมกษ์ พรหมช่วย (2251: 35-36) พบว่าลักษณะข้อผิดพลาดในการสะกดคำมีความคล้ายคลึงกัน แสดงให้เห็นว่า ความผิดพลาดในการสะกดคำของเด็กกลุ่มนี้จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งข้อผิดพลาดดังกล่าวมีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางด้านภาษาและปัญหาความจำทางสายตา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยในทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องได้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัย รวมทั้งช่วยให้เด็กกลุ่มนี้มีความเข้าใจภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้นได้

รายการเอกสารอ้างอิง

- ดารณี อุทัยรัตนกิจ และคณะ. 2549. **แบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ปรกฉัตร เลี้ยงรักษา. 2555. **การศึกษาการอ่านออกเสียงและการเขียนสะกดพยัญชนะควบภาษาไทยของเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พุทธชาติ ไบธิบาล และ วันทนีย์ พันธชาติ. 2552. **แนวทางการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับผู้ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้**. สถาบันวิศวกรรมพื้นฟูสมรรถภาพและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก.
- Batia Laufer. 1998. The Development of Passive and Active Vocabulary in a Second Language: Same or Different. *Applied Linguistics* 19: 255-71.
- Bishop, D. V. M. and B. Clarkson. 2003. Written language as a window into residual language deficits: A study of children with persistent and residual speech and language impairments. *Cortex* 39: 215-237.

- Bourassa, Derrick C. and Treiman Rebecca. 2001. Spelling Development and Disability: The Importance of Linguistics Factors. *Language, Speech and Hearing Services in Schools* 32: 178-181.
- Cisero, C. A. and J. M. Royer. 1995. The development and cross-language transfer of phonological awareness. *Contemporary Educational Psychology* 20: 275-303.
- Kolo, Ibrahim A. 1991. **Alphabet Tracing and Spelling Abilities of Poor Spellers: A Case Study of J.S.S. Students in F.C.T. Abuja – Nigeria.** Department of Special Education. University of Jos Nigeria.
- Kamhi, A. G. and Linda A. Koenig. 1985. Metalinguistic awareness in normal and language-disordered children. *Language, Speech, and Hearing Services in the Schools* 16(3): 199-210.
- Shaywitz, S. E. and Bennett A. Shaywitz. 2005. Dyslexia (specific reading disability). *Biological Psychiatry* 57(11): 1301-9.
- Shore, J. and John Sabatini. 2009. **English Language Learners with Reading Disabilities: A Review of the Literature and the Foundation for a Research Agenda.** Princeton, NJ: Educational Testing Service.
- The Internatioal Dyslexia Association (IDA). 1995. Dysgraphia. *Journal of Child Neurology* 10: 13-15.